

Verslag van de werkzaamheden der Staatscommissie ingesteld bij Koninklijk Besluit van 31 juli 1895, no. 21 [over de pensioneering van werklieden]

<https://hdl.handle.net/1874/236712>

Br 176/
758

mm 13711

VERSLAG

VAN DE

Werkzaamheden der Staatscommissie

INGESTELD BIJ

Koninklijk Besluit van 31 Juli 1895, n°. 21.

5-GRAVENHAGE,

L. K. C. DE HAAS.

1898.

121
4

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Per 176
758

VERSLAG

VAN DE

Werkzaamheden der Staatscommissie

INGESTELD BIJ

Koninklijk Besluit van 31 Juli 1895, n°. 21.

'S-GRAVENHAGE,

L. K. C. DE HAAS.

1898.

Aan

Haar Majesteit

de Koningin-Weduwe, Regentes van het Koninkrijk.

Het behaagde Uwer Majesteit bij besluit van 31 Juli 1895, No. 21, eene Staatscommissie in te stellen teneinde te onderzoeken of naast de instelling van eene Rijkslijfrentenbank en naast de regeling der verzekering tegen ongelukken maatregelen bij de wet behooren te worden genomen, om te bevorden, dat werklieden en met dezen gelijk te stellen personen, die door ouderdom of door invaliditeit blijvend ongeschikt zijn om in hun onderhoud te voorzien, recht erlangen op geldelijke uitkeeringen; en bij bevestigende beantwoording dier vraag een of meerdere daartoe strekkende wetsvoorstellen met memorie van toelichting en raming der geldelijke gevolgen te ontwerpen en aan Uwe Majesteit in te dienen.

Instelling der Staats-
commissie.

Bij hetzelfde besluit werden benoemd:

Tot lid en voorzitter:

Mr. C. PIJNACKER HORDIJK, Lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, te *'s-Gravenhage*;

Voorzitter, leden en
secretaris.

tot leden:

J. VAN ALPHEN, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te *Hengelo*, (Overijssel);

Mr. J. Baron D'AULNIS DE BOURQUILL, Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit, te *Utrecht*;

R. W. J. C. VAN DEN WALL BAKE, Directeur der Nederlandsche Zuid-Afrikaansche Spoorwegmaatschappij, te *Amsterdam*;

Mr. W. H. DE BEAUFORT, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te *Leusden*;

Jhr. Mr. G. J. TH. BEELAERTS VAN BLOKLAND, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te *'s-Gravenhage*;

ALEX. DANIELS, industrieel, te *Amsterdam*;

H. L. ENTHOVEN H.LZN., Directeur van de naamlooze vennootschap „Pletterij”, te *'s-Gravenhage*;

Mr. H. B. GREVEN, Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit, te *Leiden*;

Mr. J. J. I. HARTE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te *'s-Gravenhage*;

B. H. HELDT, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te *'s-Gravenhage*;

Mr. C. J. A. HEIJDENRIJCK, Lid van den Raad van State, te *'s-Gravenhage*.

G. H. HINTZEN, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te *Rotterdam*;

K. KATER, Voorzitter van de vereeniging „Nederlandsch Werkliedenverbond Patrimonium” (vaderlijk erfdeel), te *Amsterdam*;

CORNEILLE L. LANDRÉ, wiskundig adviseur der Levensverzekeringmaatschappij „Dordrecht”, te *Dordrecht*;

Jhr. Mr. W. H. DE SAVORNIN LOHMAN, Buitengewoon Hoogleraar aan de Vrije Universiteit, te *Amsterdam*;

J. H. VAN DER MEULEN, Lid van de Provinciale Staten van Friesland, te *Drachten*;

W. J. C. PASSTOORS, Voorzitter van de Vereeniging „Nederlandsche Roomsche-Katholieke Volksbond”, te *Amsterdam*;

Dr. A. J. VAN PESCH, Hoogleraar aan de gemeentelijke Universiteit, te *Amsterdam*;

Mr. W. A. REIGER, Hoogleraar aan de Rijks-Universiteit, te *Groningen*;

Dr. H. J. A. M. SCHAEPMAN, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te *Driebergen*;

Mr. H. SMEENGE, Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, te *Hoogeveen*;

J. G. SNIJDER, lid der firma Diddens en van Asten, industrieel, te *Helmond*;

D. W. STORK, industrieel, te *Hengelo*, (Overijssel);

tot secretaris:

Mr. A. NILANT, te *'s-Gravenhage*.

Verandering in de samenstelling der commissie.

Bij Uwer Majesteits besluit van 16 December 1896 N°. 16 werd onder dankbetuiging voor de bewezen diensten den heer ALEX. DANIELS op zijn verzoek eervol ontslag verleend als lid der commissie, evenals aan den heer Dr. A. J. VAN PESCH. Het behaagde Uwer Majesteit bij hetzelfde besluit tot lid der commissie te benoemen den heer Dr. J. C. KLUYVER, Hoogleraar aan de Rijks-Universiteit te *Leiden*.

Bij Uwer Majesteits besluiten van 16 Maart 1897 N°. 7 en van 10 September 1897 N°. 20 werd op hun verzoek eervol ontslag verleend aan de heeren Mr. C. J. A. HEYDENRIJCK en Mr. W. H. DE BEAUFORT als leden der commissie, onder dankbetuiging voor de bewezen diensten.

De heer Jhr. Mr. G. J. TH. BEELAERTS VAN BLOKLAND ontviel ons door den dood op 14 Maart 1897, toen wel reeds eenige belangrijke principieele beslissingen waren genomen, maar toch nog zeer veel te doen overbleef. De adviezen van dezen bekwamen en scherpzinnigen rechtsgeleerde hadden voor ons eene bijzondere waarde, en zijn heengaan was voor de commissie een zeer gevoelig verlies.

Op 2 September 1895 werd de commissie in de Trèves-zaal te 's-Gravenhage geïnstalleerd door den toenmaligen Minister van Waterstaat, Handel en Nijverheid, den heer PH. W. VAN DER SLEVDEN, met eene rede van den volgenden inhoud :

Installatie-rede.

„Mijne Heeren Voorzitter, Leden en Secretaris der Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk Besluit van 31 Juli 1895, N°. 21, het is mij een voorrecht U uit naam der Regeering het welkom te mogen toeroepen. Het was Harer Majesteits Regeering, toen zij besloten had eene Staatscommissie in het leven te roepen, teneinde allereerst te onderzoeken of wettelijke maatregelen moeten genomen worden om oude of invalide werklieden een recht op geldelijke uitkeering te doen verkrijgen, aangenaam, dat gij bereid waart in die commissie plaats te nemen en de U opgedragen taak te aanvaarden.

In de vergadering der Tweede Kamer der Staten-Generaal van 29 Maart j.l. werd met overgroot meerderheid van stemmen eene motie aangenomen, voorgesteld door den heer HELDT en van den volgenden inhoud : „De Kamer van oordeel, dat verzekering van het lot van oude werklieden door een pensioenstelsel wenschelijk is, verzoekt de Regeering te doen onderzoeken op welke grondslagen en op welke wijze die verzekering zal kunnen en behooren te worden geregeld”.

Uit de opdracht, aan Uwe commissie verstrekt, blijkt, dat haar arbeidsveld zich verder zal uitstrekken dan het onderzoek dezer grondslagen. De Regeering wenscht, dat het *geheele* vraagstuk van de werkliedenverzekering tegen de geldelijke gevolgen van ouderdom en invaliditeit worde onderzocht, dat alzoo niet worde *uitgegaan* van de stelling, dat een pensioenstelsel tot verzekering van het lot van oude en invalide werklieden wenschelijk is, maar deze stelling zelve aan den toets der kritiek worde onderworpen.

Dat de werkman den dag, waarop hij niet meer door arbeid zijn brood kan verdienen, zal kunnen zien naderen zonder angst voor die toekomst, wie is er die dit niet wenschelijk zal achten? Wie, dien het algemeen welzijn ter harte gaat, zal de zekerheid, dat de toekomst van een ieder gewaarborgd is, niet begeerlijk voorkomen?

Het komt er echter op aan welke de middelen zijn, die kunnen worden toegepast, om dit doel te bereiken. Onderzocht behoort te worden of het mogelijk zal zijn tot heil van allen, zonder bevoorrechtiging van enkele klassen, zonder achterstelling van anderen en met eerbiediging van ieders rechten, algemeen werkende bepalingen voor werklieden en daarmee gelijk te stellen personen vast te stellen, dan wel of de toestanden, waaronder deze personen verkeerden, zoo groote verscheidenheid opleveren, dat een maatregel, die begeerlijk kan zijn voor den een, hinderlijk voor den ander zou wezen.

Onderzocht behoort te worden met welke bezwaren het invoeren van

algemeen bindende wetsvoorschriften gepaard zoude gaan, waardoor de voordeelen, die met den maatregel beoogd worden in de schaduw zouden kunnen worden gesteld.

Het is derhalve Uwe taak, Mijne Heeren, niet alleen het oog te vestigen op de heilrijke vruchten, die de invoering van een pensioenstelsel zou kunnen opleveren, maar tevens op de velerlei belangen die door zoodanige invoering zouden kunnen worden geschaad.

Mocht Uw onderzoek tot de uitkomst leiden, dat naar de overtuiging van Uwe commissie de voordeelen van een pensioenstelsel niet tegen de nadeelen daarvan opwegen, zoodat de Staat de wenschelijkheid niet zou mogen uitspreken, dan zal deze uitkomst van Uw onderzoek, waardoor de verwachtingen van velen in den lande zouden worden teleurgesteld, reeds daarom eene breede motiveering eischen, opdat het een ieder duidelijk zij, dat *niet* de wil, *wel* het vermogen om eene afdoende regeling tot stand te brengen, ontbreekt.

Leidt Uw onderzoek daarentegen tot de uitkomst dat aan de Staten-Generaal kan worden aangeboden een wetsontwerp met de overweging, dat verzekering van het lot van oude werklieden door een pensioenstelsel wenschelijk is, dan zullen tevens een aantal daarmee samenhangende hoogst belangrijke vragen op bevredigende wijze door Uwe commissie moeten worden beantwoord.

Het ligt niet op mijn weg, die vragen te stellen; met het oog op de samenstelling Uwer commissie mag ik verwachten dat geene dier vragen Uwe aandacht zal ontgaan.

De Regeering spreekt den wensch uit en durft de hoop koesteren, dat het der commissie gegeven moge zijn met vrucht de haar opgelegde taak te vervullen.

In dit vertrouwen verklaar ik de Staatscommissie geïnstalleerd."

Openingsrede.

Tenzelfden dage ving de commissie hare werkzaamheden aan, nadat door den Voorzitter een overzicht was gegeven van den toenmaligen stand van het vraagstuk bedoeld in de opdracht welke het Uwer Majesteit behaagd heeft aan de commissie te verleen. Dit overzicht is als bijlage I aan dit verslag toegevoegd.

Aantal vergaderingen der commissie.

De commissie is in het geheel dertig malen bijeengekomen in de Statenzaal te 's-Gravenhage alvorens zij besloot dit verslag op te stellen. Hare werkzaamheden zijn alleen afgebroken ter wille van het instellen van een onderzoek naar den feitelijken toestand van hen, die door ouderdom en invaliditeit blijvend ongeschikt zijn om in hun onderhoud te voorzien, alsmede om aan de wiskundige leden der commissie gelegenheid te geven tot het opstellen van de omvangrijke berekeningen, welke hierbij als bijlagen worden overgelegd.

Eene lijst van vraagpunten als leidraad voor de werkzaamheden der commissie werd in de eerste plaats opgesteld. Aan deze lijst werd later nog eene suppletoire lijst toegevoegd; beide worden met de genomen beslissingen en met vermelding van het aantal uitgebrachte stemmen bij dit verslag overgelegd als bijlage II.

Lijst van vraagpunten.

§ 1.

Feitelijke toestand.

De tijd van half October 1895 tot half Maart 1896 werd besteed aan het instellen van een onderzoek naar den feitelijken toestand van hen, die door ouderdom of door invaliditeit blijvend ongeschikt zijn om in hun onderhoud te voorzien.

Tijd van het onderzoek.

Het rapport te dezer zake door den secretaris opgesteld, naar aanleiding van de gegevens door leden der commissie verstrekt, wordt hierbij als bijlage III overgelegd. Dit onderzoek was uit den aard der zaak hoogst bezwaarlijk en tijdroovend.

Bijlage III.

Het ligt voor de hand, dat de werklieden en met dezen gelijk te stellen personen, die blijvend ongeschikt zijn om in hun onderhoud te voorzien door middel van hunnen arbeid, in den regel zullen moeten bestaan van ondersteuning, daar hun toch gewoonlijk de gelegenheid heeft ontbroken zooveel ter zijde te leggen voor den kwaden dag, dat zij daarvan zelfstandig kunnen bestaan.

Door een lid der commissie werden cijfers overgelegd, welke geput waren uit de Beroepstelling in Nederland van 31 December 1889, en welke aanduiden hoeveel mannen en vrouwen zich destijds, in de leeftijdsklassen van 61—65 en van 66—70 jaar en van 71 jaar en hooger, als *werkzaam in een beroep* of als *zonder beroep* hebben opgegeven. Die cijfers hebben ter beantwoording van de vraag, hoeveel personen in die leeftijdsklassen door arbeid in hun onderhoud voorzien, slechts eene betrekkelijke waarde, daar het niet vaststaat, dat zij, die opgeven een bepaald beroep uit te oefenen, tevens daarvan bestaan, hoe gaarne zij dit ook zouden wenschen. Een onderzoek in eenige plaatsen in verschillende deelen van Nederland door onderscheidene leden der commissie individueel ingesteld, heeft als algemeen resultaat opgeleverd :

Cijfers van de Beroepstelling.

1°. dat de toestand plaatselijk zeer verschillend is en nauw samenhangt met de vraag of men al dan niet te doen heeft met bloeiende fabrieksdistricten, waar de toestand over het algemeen niet ongunstig is; deze fabrieksdistricten vormen evenwel niet den regel;

2°. dat buiten de bloeiende fabrieksdistricten de toestand van de werklieden-bevolking boven den leeftijd van 65 jaren zoodanig is, dat het meerendeel daarvan ondersteuning behoeft.

Beslissing der commissie.

Nagenoeg eenparig is de commissie dan ook van oordeel, dat de economische toestand waarin werklieden en met hen gelijk te stellen personen zich bevinden, indien zij door ouderdom of invaliditeit blijvend ongeschikt zijn om in hun onderhoud te voorzien, deze is, dat zij dan dikwijls — op 65-jarigen en hooger leeftijds zelfs in de meeste gevallen — armlastig zijn of afhankelijk van de ondersteuning van hunne kinderen of andere bloedverwanten en dat zij de vruchten van vroegere besparingen dan slechts in geringe mate genieten.

§ 2.

Oorzaken van den feitelijken toestand.

De oorzaken van dit verschijnsel zijn zooveel mogelijk onderzocht, maar naar het algemeen gevoelen der commissie is de toestand hoogst ingewikkeld.

Is het loon voldoende om te sparen?

In de eerste plaats is de vraag gerezen of de stand van het loon zodanig is, dat de werkman gelegenheid heeft om voldoende ter zijde te leggen voor den ouden dag. Verstaat men onder dit ter zijde leggen een geregeld sparen, gelijk vereischt wordt voor de betaling van de premie voor de ouderdomsverzekering, dan moet erkend worden, dat in de meeste gevallen het loon hiervoor ontoereikend is, tenzij men op zeer jeugdigen leeftijd daarmede is aangevangen. Bovendien is voor geregeld sparen heel wat overleg en karaktervastheid noodig, terwijl het wisselen van de loonen en het niet voortdurend werkzaam zijn factoren vormen, welke dikwijls aan het geregeld sparen in den weg staan.

Indien een werkman geregeld spaart, doet hij dit voor de vele benarde omstandigheden, welke zich in zijn leven kunnen voordoen, maar daaronder rekent hij op jeugdigen leeftijd in den regel niet het zorgen voor den ouden dag. Dien dag acht hij nog in een onafzienbaar verschiet, terwijl in nog zooveel andere meer nabijzijnde en daarom meer tot hem sprekende nooden en behoeften voorziening noodig is, b.v. ziekte, werkloosheid, opvoeding van kinderen. Voor die zorgvolle omstandigheden spaart hij gaarne zooveel in zijn vermogen is.

Sparen in verband met verzekering.

Het sparen voor den ouden dag in den vorm van het aangaan van eene verzekering is geene gewoonte in de kringen der werklieden; veelal bestaat de meening, dat toch weinigen onder hen den 65-jarigen leeftijd bereiken. Bovendien bedenke men, dat de verzekering tegen den ouden dag nog van jongen datum is en zelfs velen, die, wat ontwikkeling en financiële toestand betreft, in gunstiger levensomstandigheden verkeerden, er niet toe kunnen besluiten om eene pensioensverzekering aan te gaan. De wilskracht om zóó geregeld te sparen, dat op de daarvoor aangenomen tijdstippen geregeld de premie kan worden gestort, ontbreekt dikwijls ook aan die meer ontwikkelden. Daarom werd hooger loon geen afdoend middel

geacht om aan dit euvel te gemoet te komen, tenzij dit gepaard gaat met het beperken van de behoeften, die men zich schept, zoodat de levensstandaard voor de oogenblikkelijke behoeften wordt ingekrompen ter wille van de zorg voor de toekomst.

Ook is opgemerkt, dat na het jaar 1850 de loonen in Nederland met 30 pCt. tot 50 pCt. zijn gestegen, terwijl de prijzen der eerste levensmiddelen zijn gedaald. De posten op de begrooting van een werkmansgezin zijn dan ook elk op zich zelf niet hooger geworden, maar hun aantal is vermeerderd, daar de levensbehoeften zijn toegenomen.

In het voorgaande zijn eenige oorzaken aangegeven, welke het sparen in den weg staan, maar er is ook nog de aandacht op gevestigd, dat voornamelijk eene andere oorzaak aan het dikwijls onberedeneerde gebruik van het loon ten grondslag ligt. Een werkman, wiens loon per dag wordt berekend, komt er lichtelijk toe, dat hij van zijne inkomsten ook bij den dag gaat leven. Toch werd algemeen erkend, dat dit een euvel is, maar een euvel hetwelk niet is te verhelpen, tenzij het gelukken kon het besef van solidariteit tusschen patroon en werkman, als *noodzakelijke voorwaarde voor beider welzijn*, meer algemeen ingang te doen vinden. Dit zou er toe bijdragen, dat de werkman door zijn patroon niet wordt beschouwd als eene loutere werkkraacht, waarmede men na afloop van het werk niets meer te maken heeft. Langs dien weg kan den werklieden worden geleerd het loon oordeelkundig te gebruiken, waardoor zij het meeste voordeel van hunne inkomsten trekken en diensvolgens leeren sparen.

Solidariteit tusschen
patroon en werkman.

Tegen deze beschouwing werd aangevoerd, dat in een aantal vakken in de groote steden voortdurend voor een deel los werkvolk aan den arbeid is, hetgeen de ontwikkeling van bedoeld besef van solidariteit uit den aard der zaak niet kan bevorderen.

Ook werd nog de meening geuit, dat de hoofdoorzaak van den bestaanden toestand is gelegen in het feit, dat bij den werkman het voldoende besef ontbreekt van het belang der verzekering tegen den ouden dag; ware dit besef bij hem maar genoeg ontwikkeld, zeer zeker zou hij zich verzekeren, al zou hij er zich ook het genot van vele andere zaken voor moeten ontfeggen.

Besef van het belang van
verzekering.

De vraag of minder vroeg in het huwelijk treden ten goede zou kunnen komen aan meer besparing voor den ouden dag werd verschillend beoordeeld. Er werd betoogd, dat een werkman, die van zijn 18e tot zijn 25e jaar f 1.— per week spaart en dan huwt, zich een voldoende pensioen (f 5 à f 6 per week) op 60-jarigen leeftijd heeft verzekerd. Met het later huwen ware dus gewonnen, dat de periode van sparen langer zou kunnen aanhouden voor een niet onbelangrijk bedrag, waarvan dan op hoogen leeftijd de vruchten konden worden geplukt.

Vroeg huwen.

Daartegen werd aangevoerd, dat deze beschouwing alleen juist kan wezen

voor hen, die werkzaam zijn in eenen bloeienden tak van nijverheid, maar zeker niet als regel kan worden aangenomen voor de werklieden in de groote steden. Bovendien bleef het aan twijfel onderhevig of het op zichzelf wenschelijk is, dat de werklieden op lateren leeftijd huwen dan thans gebruikelijk is.

Misbruik van sterken drank.

Ten aanzien van den invloed van het misbruik van sterken drank waren de meeningen zeer verdeeld.

Opgemerkt werd dienaangaande nog, dat drankmisbruik in de hoogere klassen van de samenleving in den regel alleen den persoon te gronde richt, die zich daaraan overgeeft, terwijl drankmisbruik in de werkliedenklasse de ruïne van het gezin na zich sleept.

Hoofdoorzaak van den bestaanden toestand volgens de beslissing der commissie.

De commissie is na het voorgaande van oordeel, dat als hoofdoorzaak van den min gunstigen economischen toestand der oude en invalide werklieden moet worden aangenomen, dat het loon — al moge het in sommige gevallen niet te laag zijn om den werkman gelegenheid te geven om te sparen en zich te verzekeren tegen ouderdom en invaliditeit — toch in de meeste gevallen hem niet in staat stelt om bij de tegenwoordige levens-eischen op verschillende tijdstippen zóóveel dan wel zóó onafgebroken te sparen als voor de geheel uit eigen inkomsten te betalen premie ter verzekering van een voor zijne behoeften voldoende pensioen noodig is.

Nevenoorzaken van den bestaanden toestand volgens de beslissing der commissie.

Van de nevenoorzaken meent de commissie, dat doorgaand drankmisbruik, luiheid enz. eene meer ondergeschikte rol spelen, terwijl aan onvoldoende behartiging door den werkman van zijne eigene belangen, onbekendheid met de bestaande vormen van verzekering, gemis van wilskracht, niet genoegzame samenwerking tusschen patroon en werkman een meer beteekenende invloed wordt toegeschreven.

§ 3.

Verschil in den feitelijken toestand van mannen en vrouwen.

Het verschil van toestand tusschen mannen en vrouwen werd niet van zoo overwegenden aard geoordeeld, dat een afzonderlijk onderzoek omtrent dit verschil en zijne oorzaken noodzakelijk zoude zijn.

§ 4.

Bestaande gelegenheden tot verzekering.

Nadat de commissie aldus haar oordeel over den feitelijken toestand had uitgesproken, heeft zij zich beziggehouden met de vraag, welke gelegenheden tot verzekering of andere voorziening tegen de gevolgen van ouderdom en invaliditeit — met uitsluiting van armenzorg — thans bestaan,

sedert wanneer zij bestaan en in welke mate daarvan wordt gebruik gemaakt of genoten door werklieden en met hen gelijk te stellen personen.

Deze vraag is beantwoord in het hierbij overgelegde rapport van 6 Januari 1896, hetwelk is aangenomen in de vergadering van 28 Maart 1896 (bijlage IV).

Bijlage IV.

De commissie vermeent er evenwel op te moeten wijzen, dat zij voor de volledigheid van de in bijlage IV opgenomen lijst niet instaat. Zij heeft zooveel mogelijk alle in het jaar 1895 bestaande gelegenheden getracht op te sporen, maar zij is volstrekt niet zeker daarin geslaagd te zijn.

§ 5.

Vergemakkelijking en aanmoediging van de verzekering. Staatspensionneering.

Vervolgens heeft de commissie overwogen of eene belangrijke verbetering in den bestaanden toestand zou kunnen worden verkregen door de gelegenheid tot verzekering tegen ouderdom en invaliditeit gemakkelijker en voor zooveel noodig veiliger te maken.

Al dadelijk werd naar aanleiding van dit punt opgemerkt, dat het vergemakkelijken van de verzekering bezwaarlijk eene belangrijke verbetering zou kunnen ten gevolge hebben, als men aanneemt dat de hoofdoorzaak van het niet-verzekeren is gelegen in het gemis van voldoende inkomsten ter betaling van de premie. Eenige verbetering zou mogelijk de toestand ondergaan bij de werklieden, wier loon toereikend is om de verzekeringspremie te betalen, bijaldien de gelegenheid tot verzekeren veiliger en gemakkelijker werd gemaakt, maar belangrijk zou bedoelde toestand niet verbeterd worden.

Hiertegen werd aangevoerd, dat deze meening minder juist voorkomt indien de hoofdoorzaak mocht zijn gelegen in de omstandigheid, dat de werkman niet voldoende beseft het belang van een oudendagspensioen. Wil het besef van het belang der verzekering bij den werkman worden opgewekt, dan zal hem natuurlijk in de eerste plaats duidelijk behooren te zijn, dat hij, zijn geld voor dit doel stortende, zeker kan zijn, dat het hem daarvoor toekomende pensioen behoorlijk zal worden uitbetaald. Ontbreekt hem toch volgens zijne meening deze zekerheid, dan zal hij nimmer te bewegen zijn om voor dit doel iets af te zonderen. Groeit nu bij den werkman het geloof aan de veiligheid der verzekering aan en wordt zij hem tevens zoo gemakkelijk mogelijk gemaakt, dan zal hij zich langzamerhand deze verzekering wel ten nutte maken. Men moet van deze verbeteringen in de verzekering ook niet dadelijk eene verbetering in den toestand verwachten. Deze laatste verbetering zal zeer langzaam tot stand komen, maar dat de vorderingen niet met rassche schreden gaan, is nog geen reden om den

eersten stap op den weg tot verbetering niet te zetten. Wordt de verzekering zoo veilig mogelijk gemaakt en het aangaan daarvan vergemakkelijkt, dan is dit een eerste stap waarvan na jaren de voordeelen zullen worden genoten.

Mislukking van de vrijwillige verzekering.

Naar aanleiding van deze beschouwing werd er op gewezen, dat bedoelde eerste stap reeds lang geleden is gedaan, n.l. door het Nederlandsch Werkliedenfonds, hetwelk sedert 1885 zooveel doenlijk propaganda voor de pensioensverzekering heeft gemaakt, en toch is deze poging als mislukt te beschouwen. De ondervinding te dezen opzichte opgedaan, beperkt zich niet tot Nederland, maar is b.v. ook opgedaan in Frankrijk met de *Caisse Nationale des retraites pour la vieillesse*, welke in 1850 is opgericht en waarvan de Staat de uitkeeringen waarborgt. Treft men hierbij na 40 jaren slechts geringe deelneming aan, terwijl de veiligheid en de gemakkelijheid zoo groot zijn, dan mag men dien stap wel als mislukt beschouwen. In België deed men geen andere ondervinding op. Aldaar is in 1865 opgericht de *Caisse générale d'épargne et de retraite*, waardoor op 31 December 1895 slechts 1691 pensioenen werden betaald, terwijl gedurende de jaren 1890 en 1891 slechts 30970 stortingen werden gedaan, waaronder nog niet een *viijfde* gedeelte rechtstreeks van de werklieden persoonlijk.

Frankrijk.

België.

Engeland.

Ook in Engeland heeft men niet de verwachte gunstige ondervinding opgedaan. Toen daar te lande het aantal gelegenheden tot verzekering van werkliedenpensioenen was vermeerderd door de medewerking der post-spaarbank, is het getal van hen, die zich eene lijfrente verzekerden, slechts onbeteekenend toegenomen.

Nederlandsch Werkliedenfonds.

Het bestuur van het Nederlandsch Werkliedenfonds verklaart dan ook in zijn vijfjarig verslag over de jaren 1890—1894, dat de premie voor pensioensverzekering van eenige beteekenis boven de krachten van den werkman gaat.

Blijken dus de nettotarieven van dit fonds in het algemeen te hoog voor de draagkracht der belanghebbenden, dan zal eene verhooging van de veiligheid bezwaarlijk eene belangrijke verbetering in den bestaanden toestand kunnen teweegbrengen.

Verskil in toestand tusschen het platte land en de steden.

Te dezen opzichte is nog gewezen op het verschil in toestanden in de steden en op het platte land. Welke verbetering men in de verzekering moge aanbrengen, op het platte land blijft het onmogelijk de premie uit het loon te voldoen. Men bedenke toch, dat ten platten lande de inkomsten wel voldoende zijn ter voorziening in de behoeften voor het levensonderhoud, maar deze inkomsten worden veelal niet geheel in geld genoten, doch dikwijls gedeeltelijk in natura. Daardoor kan de werkman ten platten lande het meermalen materieel beter hebben dan de werkman in de steden, maar deze laatste ontvangt veel meer geld, en dit moet in voldoende mate ontvangen worden, wil men de premie kunnen betalen. En dan springt het volgens deze zienswijze in het oog, dat de werkman ten platten lande zóó

weinig geld ontvangt, dat de premie voor hem onevenredig kostbaar wordt. Bovendien werd verklaard, dat op het platte land bijna geen enkel patroon of werkgever zijne werklieden bij de premiebetaling zóó kan bijstaan als de groote patroons in de fabrieksdistricten.

Nog werd opgemerkt, dat het wel lang geen onverschillige zaak is de verzekering zoo gemakkelijk en veilig mogelijk te maken, maar langs dien weg daarom evenwel nog geene belangrijke verbetering van den bestaanden toestand kan worden verwacht.

De ouderdomsverzekering is, in tegenstelling met de verzekering van eene uitkeering bij overlijden, niet populair bij de werklieden.

Populariteit van de ouderdomsverzekering.

Voor eerstbedoelde verzekering behooren zij de stortingen op jeugdigen leeftijd aan te vangen om, na 40 à 50 jaren bijgedragen te hebben, een pensioen te verkrijgen. Wordt met storten niet begonnen op jeugdigen leeftijd, dan wordt al ras de premie te kostbaar. Maar voor die onbekende ver verwijderde toekomst gevoelt de jeugdige werkmán niet veel; jarenlang wekelijks ongeveer 10 centen te betalen ter verkrijging van een pensioen van ongeveer f 3.— 's weeks, dit lacht hem niet toe; in zijn oog staat het zware offer, hetwelk van hem gevergd wordt, niet in verhouding tot hetgeen hij er voor verkrijgt als hij een van de weinigen is, die den pensioensleeftijd bereiken. Daarop werd het oordeel gegrond, dat deze verzekering nog niet van onzen tijd is, d. w. z. nog niet in de zeden is opgenomen, zoodat het veiliger en gemakkelijker maken daarvan niet veel resultaat kan opleveren.

Waar inleg in de spaarbank steeds bij elke ramp in het leven de beschikking geeft over het gespaarde, maar de gestorte verzekeringspremie niet, werd het eene niet onverstandige opvatting van spaarzame werklieden geoordeeld eerst in de laatste plaats aan eene ouderdomsverzekering te denken. Daarom werd deze opvatting geacht steeds in den weg te zullen staan om de ouderdomsverzekering algemeen ingang te doen vinden, hoe veilig en gemakkelijk die ook moge worden gemaakt.

Met groote meerderheid is dan ook door de commissie beslist, dat misschien eenige verbetering in den bestaanden toestand zou kunnen worden verkregen, bijaldien de gelegenheid tot verzekering tegen ouderdom en invaliditeit gemakkelijker en voor zooveel noodig veiliger werd gemaakt, maar dat die verbetering in de naaste toekomst zeker niet belangrijk zou zijn.

Beslissing der commissie.

Vervolgens is de vraag overwogen of de instelling van eene Rijkslijfrentenbank, waarvan melding is gemaakt in de opdracht aan de commissie verleend, krachtig zou kunnen medewerken tot de verbetering van den toestand.

Rijkslijfrentenbank.

Algemeen werd het betreurd, dat de commissie van de toenmalige Regeering niets naders mocht vernemen omtrent de instelling van bedoelde bank.

Uit den aard der zaak kan de commissie alzoo bezwaarlijk een oordeel vellen over het nut dier instelling, aangezien dit toch geheel afhankelijk is van de wijze van inrichting.

Evenwel werd er op gewezen, dat groote verwachtingen van die instelling niet kunnen worden gekoesterd met het oog op de resultaten met dergelijke banken in België, Engeland en Frankrijk verkregen, gelijk hiervoren reeds is aangegeven. Die bank werd geacht meer aan den zoogenaamden middenstand ten goede te zullen komen dan aan de eigenlijk gezegde werklieden.

Verzekering met steun
van Staatswege.

Daarna heeft de commissie de verschillende stelsels van verzekering met financieelen steun van Staatswege overwogen, zooals het stelsel van CHAMBERLAIN, van CHARLES BOOTH en anderen, alsmede van de Deensche wet.

In de eerste plaats werd gevraagd of het raadzaam is, dat de Staat eene bijdrage voor de verzekering verleene ten behoeve van eene bepaalde categorie van personen, m. a. w. dat de Staat aan den werkman, die zich verzekert, financieel steun verleene.

Hieromtrent werd betoogd, dat het in deze richting aanmoedigen van de spaarzaamheid wel aanbeveling kan verdienen, maar dat dan tevens die steun een tijdelijk karakter zal behooren te dragen. Hoe het evenwel voor den Staat mogelijk zal zijn te voorkomen, dat die tijdelijke hulp een blijvende last worde, werd door sommigen niet ingezien. Hierbij is tevens opgemerkt, dat een dergelijke blijvende last uit een oogpunt van Staatsbelang bezwaarlijk kan verdedigd worden, zoolang de Staat niet heeft voorzien in alle andere belangen, waarbij het algemeen welzijn meer betrokken is. Neemt men aan, dat de Staat het algemeen belang het best behartigt, bijaldien hij zooveel mogelijk zorg draagt krachtige personen te vormen, die in de maatschappij weten te slagen zonder op de schouders van anderen te steunen, dan is de weg van aanmoediging niet de aangewezen, want hierdoor gewennen de aangemoedigde personen te steunen op de overheid en zulks leidt tot verslapping en niet tot versterking van het zelfvertrouwen. En hierbij verlieze men niet uit het oog, dat bij dit stelsel van aanmoediging juist zij geholpen worden, die de kracht bezitten te beginnen met de verzekering, zoodat die krachtigen door deze aanmoediging juist verweekelijkt kunnen worden, m. a. w. dat het stelsel verkeerdt werkt. Het werd dan ook opmerkelijk gevonden, dat juist in den eersten militairen staat van Europa, n.l. in Duitschland, waar door de strenge discipline de persoonlijke vrijheid geacht wordt het meest aan banden te liggen, het eerst het stelsel van hulp door eene Staatsbijdrage is aangenomen.

Psychologische invloed
van den Staatssteun.

In verband hiermede werd ook aangevoerd, dat de bedoelde aanmoediging een psychologischen invloed heeft, n.l. dezen, dat het publiek zich langzamerhand gewent aan de meening, dat het gepast is op zijn ouden dag ten deele op kosten van anderen te leven. Dit gevolg werd hoogst bedenkelijk geacht, daar zoodoende toch het zelfvertrouwen om door eigen kracht in het onderhoud te voorzien wordt verzwakt. Wel werd erkend,

dat de overheid geroepen is te voorzien in de armenzorg, maar het onderscheid tusschen armenzorg en het voorzien in ongunstige omstandigheden is groot. Bij armenzorg zijn steeds ook ongunstige omstandigheden, maar daar treedt de overheid eerst op als er bepaalde directe nood is en wordt elk geval waarin die nood door haar gelenigd zal worden ook eerst door haar afzonderlijk onderzocht, doch dit is iets geheel anders dan het van te voren vaststellen, dat de overheid bepaalde categorieën van personen zal steunen als zij aan eenige van te voren vastgestelde algemeene criteria, zooals werkman en leeftijd, voldoen.

Onderscheid tusschen
Staatssteun te verleen
aan de verzekering
en armenzorg.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat een stelsel waarbij de Staat als aanmoediging eene suppletie op het pensioen verleent, niet wel aannemelijk is, en wel om twee redenen: 1°. zijn de financieele lasten voor den Staat vooruit niet te berekenen en 2°. zou deze suppletie veelal ten goede komen aan personen, die haar niet behoeven. Wie zich toch, hetzij bij eene Staats- of particuliere verzekeringsinstelling tot een bedrag verzekert, waarbij de Staat suppletie verleent, kan zich verder nog bij andere maatschappijen verzekeren. Contrôle hierop van Staatswege werd onuitvoerbaar geacht. Personen, die zich voldoende konden verzekeren en dat ook gedaan hadden voor een pensioen, zouden dus nog van den Staat eene toelage verkrijgen, welke zij allerminst behoefden.

Suppletie op het pensioen.

De aanmoediging door suppletie op het pensioen werd ook nog afgekeurd op grond, dat alsdan geen prikkel aan het sparen in het algemeen wordt gegeven, maar slechts aan het sparen tot het bedrag waaraan de suppletie is verbonden.

Bovendien werd nog gewezen op het geringe resultaat van de aanmoediging door suppletie op het pensioen. Als sprekend voorbeeld hiervan werd aangevoerd de geschiedenis van de Vereeniging tot oprichting en instandhouding van het suppletiefonds voor de pensioenen van oude werklieden en bedienden te 's-Gravenhage, waarvan de statuten zijn goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 31 Juli 1886 n°. 20. De werklieden en bedienden (mannen en vrouwen), die in de gemeente 's-Gravenhage zijn geboren of daar ten minste 10 jaren onafgebroken wonen en zich te 's-Gravenhage verzekeren bij het Nederlandsch Werkliefdenfonds voor een wekelijksch pensioen van ten minste f 3, ontvangen op 60-jarigen leeftijd eene verhooging van het wekelijksch pensioen (suppletie) van f 2 zonder daarvoor eenige contributie te storten. Het stamkapitaal van dit suppletiefonds bedraagt f 40000 verdeeld in 4 serieën van f 10000; het aantal rechthebbers op suppletie mag voor elke serie van f 10000 niet meer bedragen dan 50. De eerste serie is evenwel nog steeds voldoende.

Bij suppletie op de premie is geene betere ondervinding opgedaan. Bovendien levert deze eigenaardige bezwaren op bij de verzekering tegen invaliditeit, daar hierbij de Staat voor een op jeugdigen leeftijd invalide wordend werkman weinig zou betalen en voor een op hoogen leeftijd

Suppletie op de premie.

invalide wordend werkman zeer veel. Dit gevolg werd even bezwaarlijk te ontgaan als te verdedigen geacht.

Staatssteun is in het algemeen niet aan te bevelen.

Eveneens werd de meening geuit, dat suppletie in welken vorm ook steeds eene soort van onderstand vormt, waartoe de Staat niet gerechtigd is zoolang de onvermijdelijke noodzakelijkheid daarvan niet is gebleken. Deze opvatting werd verdedigd met een beroep op artikel 21 van de wet tot regeling van het armbestuur. Bovendien werd hierbij betoogd, dat de Staatsfinanciën niet dienen om in het onderhoud van eene bepaalde categorie van personen te voorzien. De Staat beweegt zich hier toch op het gebied niet van armenzorg, maar van pensionneering. Wordt nu het pensioen beschouwd als een deel van het loon, dan behoort dit van een zuiver economisch standpunt betaald te worden door de consumenten. In dezen gedachtengang is geene ruimte voor de vraag of de Staat aan dat pensioen, d. i. aan een deel van het loon, mag bijdragen.

Ten voordeele van de aanmoediging der verzekering door den Staat werd verklaard, dat het subsidie ten goede zou komen aan hen, die de kracht toonen zich vrijwillig te verzekeren. Hiertegen werd evenwel aangevoerd, dat bedoelde meening slechts ten deele juist is, daar in dit stelsel geen enkele waarborg bestaat, dat allen, die alles willen aanwenden om zich te verzekeren, dit werkelijk ook kunnen met het oog op hun loon. En als er dan werklieden overblijven, die wel willen, maar inderdaad niet kunnen, dan treft het subsidie-stelsel slechts gedeeltelijk doel.

Beslissing der commissie.

Met groote meerderheid is dan ook door de commissie beslist, dat het voor den Staat niet raadzaam wordt geacht de verzekering tegen ouderdom of invaliditeit aan te moedigen door zijnerzijds een gedeelte der premien of een gedeelte van het pensioen te betalen.

Staatspensionneering.

Hierna werd de vraag behandeld of het mogelijk aanbeveling verdient, dat de Staat aan de werklieden en aan de met hen gelijk te stellen personen een pensioen toekent, in geval van ouderdom of invaliditeit zonder dat de pensioensgerechtigden daarvoor eenige bijdrage hebben gestort.

Dadelijk werd opgemerkt, dat het woord pensioen in een dergelijk stelsel feitelijk onderstand beteekent, tengevolge waarvan het gebied van de verzekering zou worden verlaten, om dat van de armenzorg te betreden. De verzekering bedoelt toch armenzorg te voorkomen, maar het begrip van assurantie brengt mede, dat hij die de verzekering aangaat, ook voor de premiebetaling zorgt. Betaalt een ander evenwel de premie, dan is de verzekering eene schenking. Dat voor een dergelijk doel 's Lands gelden zouden mogen worden gebruikt, is door niemand betoogd.

Beslissing der commissie.

De commissie heeft dan ook eenstemmig dit stelsel niet aanbevelenswaardig geoordeeld.

§ 6.

Is het in beginsel raadzaam tot verzekering te verplichten?

De commissie heeft na de verwerping van de aanmoediging der vrijwillige verzekering overwogen of het raadzaam is te achten de werklieden en met hen gelijk te stellen personen tot verzekering te verplichten.

Aangezien de verzekering tegen ouderdom en invaliditeit heden ten dage enkel in Duitschland voor de werklieden verplichtend is gesteld en wel bij de wet van 22 Junni 1889 werd het wenschelijk geoordeeld van bedoelde wet en hare werking een duidelijk overzicht te hebben. Diensvolgens hebben de leden Mr. J. Baron D'AULNIS DE BOUROUILL en Mr. H. B. GREVEN op uitnoodiging der commissie in den zomer van 1896 ieder eene afzonderlijke nota opgesteld over de werking dezer Duitsche wet, de bezwaren welke zich hebben doen gevoelen, de voorgestelde wijzigingen en het belang daarvan. Deze nota's worden als bijlagen V en VI bij dit verslag overgelegd.

Twee nota's over de
Duitsche wet.

In de eerste plaats werd behandeld de vraag of de Staat het recht heeft tot verzekering te verplichten, m. a. w. welke rechtsgrond aanwezig is voor het invoeren van de verplichte verzekering.

Rechtsgrond.

Volgens sommigen bestaat er geen rechtsgrond om aan eene categorie van burgers, n.l. de werklieden, deze verplichting op te leggen. Men kon niet inzien met welk recht de Staat deze verplichting niet uitstrekt tot anderen, in wier belang dit eveneens wordt geacht.

Hiertegen werd aangevoerd, dat de gemeenschap gerechtigd is tegen een gemeenschappelijk gevaar afwerend op te treden, terwijl de oplegging van den verzekeringsplicht enkel aan de werklieden hierdoor wordt gewettigd, dat zij thans den kring van burgers vormen, welke de grootste behoefte aan dezen maatregel heeft.

Door anderen werd er op gewezen, dat bij de vraag naar de raadzaamheid van het invoeren der verplichte verzekering de Staat zich niet behoeft te laten leiden door een abstracten rechtsgrond, maar door gronden ontleend aan de doelmatigheid van den maatregel, alhoewel het oordeel omtrent deze doelmatigheid wordt geacht afhankelijk te zijn van de wijze waarop de Staat zich voorstelt dezen dwangmaatregel uit te voeren. Dat deze maatregel doeltreffend kan zijn werd van verschillende zijden betoogd, o. a. op grond, dat zoowel in binnen- als in buitenland voldoende ondervinding is opgedaan omtrent het niet slagen in de kringen der werklieden van de vrijwillige verzekering. Waar deze ongunstige uitkomst moet worden geweten aan den stand van het loon, kan deze factor wegvallen zoodra de werklieden worden gedwongen; want mocht het loon na aftrek van de verzekeringspremie onvoldoende blijken om in de noodzakelijk geachte levensbehoeften te voorzien, dan wordt door deze leden niet getwijfeld of de werklieden zullen langs

wettigen weg wel zorgen voor de noodige loonsverhooging. Bovendien wordt het raadzaam geacht de werkgevers een deel van de benoodigde premie te doen betalen, hetgeen den werklieden eene aanmerkelijke verlichting bezorgt en welke maatregel zonder den verzekeringsdwang niet is door te voeren, daar de meeste werkgevers, hoe welwillend ook gezind voor hunne werklieden, hiertoe niet kunnen overgaan tengevolge van de concurrentie van die werkgevers, welke ongenegen zijn een deel van de verzekeringspremie voor hunne werklieden te betalen. Langs dezen weg kan de verzekeringspremie volgens deze zienswijze tot een noodzakelijk bestanddeel van het loon worden gemaakt.

Mocht het zich niet verzekeren toegeschreven kunnen worden aan te weinig doorzicht, te weinig wilskracht en te weinig volharding van de jeugdige werklieden, dan verdwijnen ook deze factoren bij invoering van den verzekeringsdwang.

Loonsverhooging.

Van andere zijde werd aangevoerd, dat niet kan worden ingezien waarom de invoering van verplichte verzekering eene loonsverhooging moet ten gevolge hebben, daar het loon op den duur niet afhangt van de eischen, die de werkman stelt, maar wel van de waarde, die hij voortbrengt. Volgens deze meening kan door geen wetgevenden maatregel van welken aard ook eene loonsverhooging worden verkregen. Verhoogt toch de patroon het loon, dan behooren de kosten dier verhooging op den prijs van het product te rusten. Maar de prijs van het product kan toch niet eenzijdig door den patroon worden gedeceeteerd. Die prijs zal ook na de invoering van de verplichte verzekering wel bepaald blijven door meer of minder vraag naar en aanbod van het product.

Opvoedende kracht der
verplichte verzekering.

Invoering van den verzekeringsplicht werd ook aanbevolen op grond dat daarvan eene opvoedende kracht kan uitgaan. Wordt men toch op jeugdigen leeftijd reeds gedwongen iets te sparen, dan zal men 1°. zich er aan gewennen en 2°. trachten zich meerdere opofferingen te getroosten om het bespaarde te doen vermeerderen. Volgens deze zienswijze heeft de samenleving er belang bij, dat de menschen zich zooveel mogelijk zelf kunnen redden om in hun onderhoud te voorzien, maar kunnen zij dit tengevolge van de omstandigheden niet, zooals thans, dan werd het voor den Staat meer gewenscht geacht desnoods zich eene groote bijdrage voor de verzekering te getroosten dan later eene kleine voor armenonderstand.

Desorganisatie van het
terrein van den arbeid.

Eveneens werd er op gewezen, dat waar het terrein van den arbeid gedesorganiseerd is en aan den arbeidersstand het vermogen ontbreekt om in dezen toestand — waaraan ook ontbreekt alle goed gelegd verband zowel tusschen de werklieden onderling als tusschen hen en de patroons — zelfregelend op te treden, daar althans ten deele alleen in zal kunnen worden voorzien van overheidswege door goedgeregelde algemeene verzekering tegen de financiële gevolgen van de rampen des levens, aan welke de arbeider in den regel niet het vermogen bezit het hoofd te bieden. Deze bemoeiing van

de overheid behoeft echter niet van blijvenden aard te zijn; de strekking moet zooveel mogelijk wezen om zich terug te trekken, zoodra en voor zooveel dit in den loop der tijden, naarmate de omstandigheden zich op het terrein van den arbeid wijzigen, zal blijken doenlijk te zijn.

De rechtsgrond voor de invoering van den verzekeringsplicht werd van andere zijde geacht gelegen te zijn in het recht van den Staat om van zijne burgers een waarborg te eischen, dat zij niet armlastig worden, d. w. z. ten laste van het algemeen komen. Waar het den werkman uitgekeerde loon toereikend is, om er de verzekeringspremie uit te voldoen, kan deze eisch met grond aan den werkman zelf worden gesteld; mocht het loon daartoe niet toereikend zijn, dan behoort de ondernemer aansprakelijk te worden gesteld. In beide gevallen is het einddoel, de koopers van het product de volle kosten te doen dragen, die de voortbrenging er van heeft vereischt. Dit beginsel past geheel in eene individualistische samenleving; de Staat is er op uit, ieder zooveel mogelijk zijn eigen lasten te doen dragen. Of deze beschouwing een rechts-, dan wel een doelmatigheidsgrond moest heeten, werd onverschillig geacht: volgens deze meening toch heeft de Staat het recht, alles te doen, wat hij nuttig en noodig acht in het algemeen belang.

Waarborg tegen armlastigheid.

Tegen deze beschouwing werd aangevoerd, dat de Staat bij het opstellen van algemeene regelingen rekening heeft te houden met de zeden van zijne burgers en wanneer nu het verzekeren tegen ouderdom en invaliditeit daarin niet is opgenomen, kan het geen recht worden geacht om door dwang de zeden der burgers te veranderen. Neemt men aan, dat de wetgeving behoort te zijn de codificatie van hetgeen in de praktijk reeds als gebruik is geijkt, dan wijst het geringe gebruik van de verzekering tegen invaliditeit en ouden dag aan, dat de tijd voor wettelijke regeling daarvan nog niet is aangebroken. Daarom bestaat er geen bezwaar tot verzekering te verplichten zoodra de groote meerderheid der werklieden zich met den steun der patroons verzekerd heeft; verplicht dan de Staat de overige, alsdan wordt gecodificeerd wat reeds door het gebruik is geijkt.

Verzekering niet doorgedrongen in de zeden.

De bedoelde rechtsgrond, n.l. waarborg tegen armlastigheid, werd door sommigen wat ver gezocht geacht. Let men toch op de historische ontwikkeling van het ontstaan van den aandrang tot verplichte verzekering, dan is het deze: van de zijde der arbeiders is deze verzekering van den Staat gevraagd omdat zij zelf die niet hebben kunnen tot stand brengen; bij hen voegden zich de personen, die met dezen wensch instemden, daar zij meenden, dat dit bevorderlijk zou kunnen zijn aan de ontwikkeling van den socialen vrede en aan de regeling van de gedesorganiseerde arbeidstoestanden, terwijl zich mogelijk ook hierbij voegden de personen, die vrees koesteren voor het opkomend socialisme. Op deze wijze kon het denkbeeld van verplichte verzekering internationaal worden, en *daarna* is toen rechtsgrond uitgedacht, welken men thans hoort aanvoeren. Bij dezen rechtsgrond blijft dan ook de vraag onbeantwoord met welk recht de Staat bedoelden waarborg van

Ontstaan van den aandrang tot verplichte verzekering.

zijne burgers vermag te eischen. Neemt men evenwel dezen waarborg als rechtsgrond aan, dan wordt een hellend vlak betreden, daar de Staat op dezen grond evengoed kan gaan vragen een waarborg tegen brand, tegen verkwisting, ja mogelijk ook tegen een overtalrijk kroost. En meenen de voorstanders van dezen waarborg werkelijk, dat de Staat het recht heeft op dezen grond in te grijpen, laten zij dan den Staat aansporen op dezen grond het drankmisbruik te beteugelen. Deze rechtsgrond werd bovendien gevaarlijk geacht voor de zoo hoog geschatte vrijheid der burgers, welke volgens deze zienswijze langs dien weg noodzakelijk moet ten ondergaan.

Bedoelde waarborg werd ook geoordeeld in onze maatschappij niet op zijne plaats te zijn, daar de maatschappelijke toestand van dien aard is, dat velen niet aan dien waarborg kunnen voldoen. Want als de Staat een waarborg vraagt, kan billijkerwijze van hem worden verlangd te zorgen, dat hieraan voldaan kan worden, hetgeen alleen mogelijk wordt geacht in een modelstaat. Deze rechtsgrond werd dan ook van dit standpunt beschouwd als eene poging om de invoering van de verplichte verzekering van een wettelijk kleed te voorzien. Van deze zijde werd nog de meening verkondigd, dat de verplichte verzekering aan het niet te vermijden gebrek lijdt van alles over ééne kam te moeten scheren. De private verzekering heeft dit bezwaar niet; deze schikt zich naar de omstandigheden teneinde op de minst bezwarende wijze in ieders behoefte te voorzien. Het werd dan ook hoogst bezwaarlijk, zoo niet ondoenlijk, geacht om bij de invoering van de verplichte verzekering eene organisatie op te stellen, welke op den duur de behoeften van de groote meerderheid behoorlijk zou kunnen bevredigen. In dit verband werd ook nog de aandacht gevestigd op de noodzakelijkheid, dat levensverzekeringen duurzaamheid moeten bezitten en dus onttrokken behooren te zijn aan den partijstrijd van den dag. De privaatzekeringsverzekering werd geacht aan dezen eisch te voldoen, maar niet eene verplichte Staatslijfrentenverzekering, welke van publiekrechtelijken aard is en als zoodanig voorwerp van onophoudelijken strijd.

Onderscheid tusschen de verplichte en de vrijwillige verzekering.

Plicht van de overheid.

Van andere zijde werd er weder op gewezen, dat het invoeren van de verplichte verzekering een plicht van de overheid is, wanneer hierdoor kan worden voorkomen, dat aan personen, die hun geheele leven voor een meester hebben gearbeid, het noodige ontbreekt, zoodra hun de krachten ontzinken, om in hun dagelijksch onderhoud te voorzien. De overheid behoort alzoo de verplichting tot verzekering te verordenen op grond van de goddelijke ordinantiën, die zeker den afgewerkten werkmans op diens ouden dag niet onverzorgd willen laten.

Handhaving van de sociale orde.

Ook werd als meening verkondigd, dat het recht van den Staat om tot verzekering te verplichten berust op het recht van handhaving van de sociale orde.

Rechtsgrond bestaande uit drie elementen.

Volgens eene andere meening is de rechtsgrond gelegen in het onderlinge verband van de drie navolgende feiten :

1°. de feitelijke onmogelijkheid waarin de werklieden in het algemeen verkeerden om voldoende te sparen voor den ouden dag;

2°. de doeltreffendheid van de verzekering tot wegneming van de onmogelijkheid om te sparen;

3°. de onontbeerlijkheid van het opleggen van de verplichting tot verzekering.

Deze drie elementen vormen in hun onderling verband den rechtsgrond. De Staat is toch onmiskenbaar bevoegd om door het uitoefenen van rechtsdwang het algemeen belang te bevorderen in verband met de onmogelijkheid om zonder het uitoefenen van dien dwang de in het algemeen belang wenschelijke werkliedenverzekering tot stand te doen komen. In dit verband is nog opgemerkt, dat al moge in sommige gevallen de verplichte verzekering minder gunstig kunnen inwerken op andere vormen van besparing, deze overweging in belangrijkheid toch achterstaat bij die, welke de invoering noodzakelijk acht in het algemeen belang.

Van verschillende zijden werd er op gewezen, dat de werklieden de verplichte verzekering verlangen, enkel en alleen om langs dien weg van den Staat daarvoor eene bijdrage te kunnen verkrijgen, welke zienswijze evenwel niet onweersproken is gebleven.

Staatsbijdrage.

Ook werd er de aandacht op gevestigd, dat het welbegrepen eigenbelang van de patroons medebrengt, hun werklieden te doen verzekeren tegen den ouden dag. De patroons behooren in te zien, dat hunne bijdrage voor de verzekering als het ware eene industriele belegging vormt, welke ook hun zelve ten goede komt. Maar zien de patroons dit niet in en wil men hen in die richting dwingen door wettelijke voorschriften, dan gaat onmiddellijk dit belang verloren. Alle goede eigenschappen van de daden der patroons ter steuning hunner werklieden gaan toch te loor, zoodra die hun oorsprong vinden in eene door den Staat opgelegde verplichting. Het eenig gezonde beginsel ten dezen is het welbegrepen eigenbelang van patroons en werklieden. Dit eigenbelang vormt voor alle betrokkenen den meest krachtigen en tevens gezonden prikkel om tot stand te brengen, hetgeen men verlangt. Deze prikkel doet de menschen al hun krachten inspannen, terwijl eene van Staatswege opgelegde verplichting, welke op de meest philanthropische wijze wordt uitgevoerd, de menschen alleen doet voldoen aan een last van hooger hand zonder hen daarbij eenige inspiratie te doen gevoelen.

Eigenbelang van patroons en werklieden.

Deze opvatting werd bestreden met de opmerking, dat vele patroons de verplichte verzekering wenschen, teneinde de moeilijkheden aan de concurrentie verbonden, niet te vermeederen. Voorts werd niet ingezien waarom de Staat de patroons niet zou mogen dwingen, bijaldien zij hun welbegrepen eigenbelang klaarblijkelijk niet beseffen.

Aan de werkgevers behoort de verzekeringsplicht opgelegd te worden.

Nog werd de meening geuit, dat er geen afdoende rechtsgrond bestaat voor het opleggen van de verplichting tot verzekering aan de werklieden en met hen gelijk te stellen personen, alhoewel voor het opleggen van die verplichting aan de werkgevers wel een afdoende rechtsgrond aanwezig werd geacht, n.l. deze, dat bedoelde verplichting als het ware eene compensatie vormt met de eigenaardige voorrechten, die de wet den werkgevers heeft toegekend. Alsdan staat men op dezelfde basis, als waarop de wetgever zich heeft gesteld bij het verordnen van maatregelen tot beveiliging der werklieden bij het verblijven in fabrieken en werkplaatsen. Langs dezen weg verkrijgt men tevens het recht die verplichting te beperken, terwijl bij het opleggen van die verplichting aan de werklieden er geen enkele grond aanwezig is, om die niet tot alle burgers uit te strekken.

Bijlagen VII—IX.

Bij de gedachtenwisseling over de vraag, of het in beginsel raadzaam is de verplichting tot verzekering in te voeren, zijn meermalen in de beraadslagingen betrokken: 1°. het „Schema eener wettelijke pensioenregeling voor werklieden en daarmee gelijk te stellen personen in Nederland”, benevens de daarbij behorende „Toelichting”, welke beide stukken zijn opgesteld door het lid der commissie D. W. STORK; bij dit Schema is uitgegaan van het beginsel, dat de wet den verzekeringsplicht oplegt aan de werklieden in eene gemeente, zoodra de meerderheid van hen heeft beslist, dat eene pensioenregeling raadzaam is; 2°. het Rapport van de leden Dr. A. J. VAN PESCH en CORNEILLE L. LANDRÉ bevattende verschillende berekeningen ten aanzien van de verzekering tegen ouderdom en invaliditeit; 3°. de „Eerste Schets van eenige bepalingen op te nemen in een ontwerp-wet op de verplichte verzekering tegen invaliditeit en ouden dag”, opgesteld in September 1896 door het lid der commissie Mr. H. B. GREVEN. Deze stukken worden als bijlagen VII, VIIa, VIII en IX hierbij overgelegd.

Beslissingen der commissie.

Na breedvoerige gedachtenwisseling over deze verschillende gezichtspunten is door de commissie met eene niet onaanzienlijke meerderheid beslist, dat het in beginsel raadzaam is te achten, de werklieden en met hen gelijk te stellen personen tot verzekering te verplichten.

Daarna werd de vraag overwogen of dit beginsel van Staatsdwang behoort te worden aangenomen, zoowel ten opzichte van de verzekering tegen ouderdom, als ten opzichte van die tegen invaliditeit, welke vraag bevestigend is beantwoord.

§ 7.

Is het in beginsel raadzaam de verplichte verzekering in den aanvang te beperken tot die tegen ouderdom of wel tot die tegen invaliditeit?

Na de beslissing genomen omtrent het hoofdbeginsel, waarvan bij eene wettelijke regeling behoort te worden uitgegaan, werd onderzocht, of het

in beginsel raadzaam is te achten, den verzekeringsplicht in den aanvang tot de verzekering tegen ouderdom te beperken dan wel tot de verzekering tegen invaliditeit.

Uit den aard der zaak is bij de langdurige beraadslagingen over dit punt meermalen het gebied van de feitelijke toestanden betreden, zonder dat evenwel in dit stadium van het onderzoek in bijzonderheden de financiële uitvoerbaarheid van het beginsel werd overwogen.

Van vele zijden werd opgemerkt, dat de invoering van de verplichte verzekering tegen ouderdom alléén niet wenschelijk is. Verplicht men de werklieden toch hiertoe alleen, dan is het een natuurlijke gang van zaken, dat op den leeftijd bepaald voor het ingaan van het pensioen het grootste deel van hen, die hun gansche leven hebben bijgedragen voor deze verzekering, reeds overleden is, d. w. z. het grootste deel der werklieden wordt verplicht bijdragen te leveren voor een pensioen, hetwelk zij nimmer zullen verkrijgen, maar hetwelk ten goede komt aan het kleinste deel der werklieden. Dit werd eene niet gerechtvaardigde hardheid geacht. Wordt nu tegelijk met de verplichte ouderdomsverzekering ook die tegen invaliditeit ingevoerd, dan wordt wel is waar eene grootere geldelijke opoffering van de werklieden gevergd, maar het pensioen komt een ieder ten goede, die invalide wordt en deze kans bestaat evenzeer voor een 20-jarig als voor een 60-jarig werkman.

Verzekering tegen ouderdom alléén ongewenscht.

Volgens deze zienswijze zal de sociale tevredenheid niet kunnen worden bevorderd door eene regeling van de verplichte ouderdomsverzekering alleen, waarom het wenschelijk werd geacht de verplichte invaliditeitsverzekering tevens te regelen.

In verband hiermede werd aangevoerd, dat een werkman op 30- of 35-jarige leeftijd invalide kan worden en tengevolge daarvan de premiebetaling voor het ouderdomspensioen niet kan blijven voortzetten; alsdan kunnen de gedane storting voor hem geen voordeel opleveren, hetgeen eene hardheid werd geacht niet in overeenstemming met den verzekeringsplicht. Wordt iemand toch door de overheid tot iets verplicht, dan behoort zooveel mogelijk gezorgd te worden, dat die verplichting kan worden nagekomen. Ook om deze reden werd gelijktijdige invoering van beide verplichte verzekeringen wenschelijk geoordeeld.

Invaliditeitspensioen werd geacht het overwegend voordeel te bezitten, dat het verleend wordt juist wanneer *behoefte* aan pensioen bestaat. Indien men echter enkel leeftijdspensioen verleent, wordt met de behoefte veel minder rekening gehouden, tenzij men die leeftijd zóó hoog stelle, dat er blijkens de ervaring praesumtie is voor invaliditeit. Maar dan komt men tot eene zóó hoge leeftijdsgrens, dat de kans om pensioentrekker te worden voor den verzekeringsplichtige al te gering wordt.

Voordeel verbonden aan de invaliditeitsverzekering.

Hiertegenover werd van andere zijde het volgende aangevoerd. Waar in het hiervoren bedoelde rapport der leden Dr. A. J. VAN PESCH en

Bezwaren tegen de invaliditeitsverzekering.

CORNEILLE L. LANDRÉ als grondslagen van berekening zijn aangenomen de invaliditeitskansen opgegeven door den Zweedschen hoogleeraar LINDSTEDT, werd er tevens op gewezen, dat bedoelde hoogleeraar die gegevens heeft ontleend aan de cijfers van al de Duitsche spoorwegen over een waarnemingstijdvak van 40 jaren. Deze cijfers komen vrijwel overeen met de uitkomsten in Nederland verkregen ten opzichte van de invaliditeitskansen waargenomen bij de burgerlijke ambtenaren. Maar deze cijfers kunnen daarom nog niet juist worden geacht ten opzichte van de invaliditeitskansen der werklieden in het algemeen; kon men op de werklieden dezelfde contrôle uitoefenen als op de burgerlijke ambtenaren, dan kon de kansberekening vrijwel uitkomen, maar thans werd dit niet aannemelijk geacht. Het begrip invaliditeit is evenals dat van ziekte niet scherp omschreven, zoodat eene andere opvatting van dit begrip tot overgroote verschillen kan leiden. Twee treffende voorbeelden werden hiervan bijgebracht. In Neufchâtel zijn er vijfmaal meer zieken geweest dan volgens de beste Duitsche statistische gegevens was berekend. In Amsterdam zijn na de reorganisatie van het gemeentelijk pensioenfonds in drie jaren meer dan het dubbel van de pensioenen dan vroeger verleend niettegenstaande de nieuw opgenomene kategorie (n.l. die van hen, die na minder dan 15 jaren invalide worden) daartoe slechts een klein contingent heeft geleverd. Met deze kennis van zaken is eene huiverigheid om mede te werken aan eene algemeene invaliditeitsverzekering wel verklaarbaar. Al moge men zich nu kunnen beroepen op de invaliditeitsstatistiek van het Duitsche Rijk en al moge men de Duitsche bepaling van invaliditeit in Nederland willen overnemen, dan blijft bestaan het verschil in toestanden tusschen de twee landen. Om ongeveer gelijke uitkomsten te kunnen verwachten, moet niet enkel dezelfde contrôle, maar moeten ook dezelfde opvattingen zoowel over invaliditeit als over contrôle bestaan, en deze kunnen aanmerkelijk verschillen. Volgens deze zienswijze verdient het aanbeveling de verplichte verzekering in den aanvang te beperken tot de verzekering tegen den ouden dag, maar deze zóó in te richten, dat zij, die vóór den leeftijd waarop het pensioen ingaat overlijden of invalide worden niet hunne bijdragen moeten opofferen ten bate van de lang levenden. Er werd evenwel hierbij op gewezen, dat de ouderdomsverzekering op zichzelve de minst aanbevelenswaardige vorm van verzekering moet worden geacht. Wat toch is het geval? Gesteld, dat iemand zijn leven verzekert tegen eene premiebetaling, welke bij zijn overlijden ophoudt; de premie voor deze verzekering is gebaseerd op de gemiddelde levenskans; hieruit volgt, dat, als de verzekerde zoo gelukkig is zeer oud te worden, hij te veel heeft betaald voor het verzekerd bedrag, hetwelk na zijn overlijden zal worden uitbetaald, terwijl hij die zoo ongelukkig is spoedig te sterven, te weinig heeft betaald voor bedoeld verzekerd bedrag. Alzoo wordt bij deze soort van verzekering het meerdere betaald door hen, die zoo gelukkig zijn lang te leven, m. a. w. oud te worden, en wel ten behoeve van de

Ouderdomsverzekering de
minst aanbevelenswaar-
dige vorm van verzeke-
ring.

ongelukkigen, die op jeugdigen leeftijd sterven, of eigenlijk van hunne gezinnen. Maar bij de ouderdomsverzekering is precies het omgekeerde het geval: hierbij wordt juist door de ongelukkigen, d. w. z. door hen, die op jeugdigen leeftijd overlijden, het meerdere betaald ten behoeve van de gelukkigen en wordt dus aan de ongelukkigste gezinnen het geld onttrokken.

Volgens deze meening heeft de werkman het meeste belang om in de eerste plaats tegen ziekte te worden verzekerd, opdat hij en zijn gezin daardoor niet tot een begin van achterstand geraken. Op de ziekteverzekering zou dan moeten volgen eene voorziening ingeval de werkman komt te overlijden, zoodat zijne kinderen worden geholpen tot den leeftijd waarop zij in hunne eigene behoeften behooren te kunnen voorzien en waardoor de moeder dus mede wordt geholpen totdat het jongste kind een bepaalden leeftijd heeft bereikt. In de derde en vierde plaats behooren dan te komen de verzekeringen tegen invaliditeit en ongevallen, en daarna moeten nog in de laatste plaats geholpen worden zij, die door het bereiken van een hoogen leeftijd niet meer in staat zijn voor zich zelven te zorgen. Deze laatstbedoelde personen en hunne gezinnen hebben zooveel voorgehad bij de eerstbedoelde categorieën, dat zij stellig ten opzichte hiervan tot de bevoorrechten mogen worden gerekend te behooren. Doch hierbij werd opgemerkt, dat in het stadium waarin de zaak van de verzekering der werklieden verkeert, het onverstandig zou kunnen worden geacht de bedoelde volgorde te willen doorvoeren, daar dit zeker tot een zeer belangrijk uitstel zou moeten leiden. Evenmin werd het aanbevelenswaardig geacht de vijf hiervoren bedoelde soorten van verzekering te gelijk te willen regelen. In dezen gedachtengang werd aanbevolen om, wil men in dit stadium iets tot stand brengen, te beginnen met hetgeen bereikbaar is en dat is de verzekering tegen den ouden dag, waarvoor eene regeling op goede grondslagen rustende kan gemaakt worden, al zal dit meest eenvoudige geval reeds zulk een omvang hebben en zóó ingewikkeld worden, dat men de groote moeilijkheden aan den omvang van deze verzekering verbonden niet zonder moeite zal overwinnen. Maar juist daarom moet men beginnen met enkel de ouderdomsverzekering onder handen te nemen en bij slagen daarvan kan hierop verder worden voortgebouwd.

Voorts werd thans de invoering van de verplichte verzekering tegen invaliditeit niet aanbevelenswaardig geacht op grond, dat deze verzekering nog niet op behoorlijke grondslagen kan worden gevestigd. Het begrip „invaliditeit” staat nog niet vast en de kosten dezer verzekering hangen dus geheel af van de wijze van uitvoering der regeling, dus als het ware van de administratieve jurisprudentie omtrent invaliditeit, welke in Nederland nog moet ontstaan. Wil men deze aan Deutsche toestanden ontleenen, dan loopt men groot gevaar zich schromelijk te misrekenen. Wordt de ouderdomsverzekering alléén ingevoerd, maar zoo ingericht, dat bij invaliditeit en overlijden het uitgegeven geld voor den werkman niet verloren gaat,

Bij welke verzekering heeft de werkman het meeste belang?

Wat is thans bereikbaar?

dan zal daardoor eene statistiek van invaliditeit voor den dag komen zooals die voor Nederland en de dan gevolgde administratie betrouwbaar is. Dan zal mogelijk reeds na een tiental jaren met gegronde hoop op goeden uitslag de zoo belangrijke verzekering tegen invaliditeit verplichtend kunnen worden gesteld en ingevoerd.

In tegenstelling met deze beschouwing werd betoogd, dat eene regeling van overheidswege gewenscht is voor de verzekering zoowel tegen ouderdom als ook tegen een ontijdigen toestand van krachtsverval, m. a. w. tegen een vervroegden ouderdomstoestand. De Staat pensionneert toch zijne oude of ontijdig invalide geworden ambtenaren en laat hen daartoe van hunne bezoldigingen bijdragen, volgens de regelen voor de pensioensberekeningen aangenomen. Die bezoldigingen worden geacht voor die bijdragen evenzeer als voor het levensonderhoud voldoende te zijn en de toekomst der ambtenaren is in zekere mate verzekerd. Het is wenschelijk en moet worden aangenomen — al is het voorshands helaas voor velen nog slechts als fictie — dat ook voor loonarbeiders, niet in Staatsdienst, in het loon de middelen worden gevonden voor levensonderhoud, niet slechts gedurende de jaren van arbeidskracht, maar ook in de jaren wanneer de kracht is ontgaan, hetzij als natuurlijk gevolg van ouderdom, hetzij als gevolg van vroegtijdig ingetreden ontzinking van arbeidsvermogen. In dezen zin werd het vraagstuk van ouderdoms- en invaliditeitspensioen één en onscheidbaar geacht, terwijl hierbij werd opgemerkt, dat de uitvoering behoort te geschieden volgens regelen voor assurantie op wetenschappelijke grondslagen, als geldend aangenomen.

Welke verzekering is het
meest in het algemeen
belang?

Van andere zijde werd er opmerkzaam op gemaakt, dat wanneer men vraagt, welke verzekering in beginsel den voorrang verdient als zijnde het meest in het algemeen belang, het dan geen twijfel lijdt, of aan de invaliditeitsverzekering zal de voorrang moeten worden gegeven boven de ouderdomsverzekering.

Met het oog echter op de minder moeilijke oplossing van het vraagstuk van de uitvoering der verzekering, lijdt het evenmin twijfel, of aan de ouderdomsverzekering zal de voorrang worden toegekend, maar dit mag voor het antwoord op de vraag of de Staat al dan niet zal ingrijpen, niet de hoofdoverweging zijn, welke enkel mag bestaan in het antwoord op de vraag, met welke verzekering het algemeen belang het meest wordt gebaat. En dan werd zoowel de maatschappij als de werkman zelf geacht het meest gebaat te zijn met het steunen van dezen laatste in geval van invaliditeit. Volgens deze zienswijze is het niet voldoende de verplichte ouderdomsverzekering alleen in te voeren en die zoodanig te regelen, dat bij overlijden of bij invaliditeit gerestitueerd worden al de betaalde premiën, al voegt men daar ook bij de gekweekte renten. Die restitutie, alhoewel in beginsel rechtvaardig geacht, zal praktisch toch wel niet veel resultaat opleveren.

Gesteld toch, dat iemand 20 jaren lang heeft bijgedragen en dan invalide wordt of sterft, hoeveel wordt hem of zijn gezin dan gerestitueerd? Ook al neemt men aan, dat dit bedrag zeer ruim gerekend vijfhonderd gulden is, dan beteekent dit nog niet veel, aangezien daaruit slechts gedurende een tiental jaren eene wekelijksche ondersteuning van één gulden kan worden verleend. Hoe rechtvaardig dus deze restitutie ook moge wezen, praktisch is het resultaat gering. Gaat men evenwel van het beginsel uit dat het rechtvaardig is in bepaalde omstandigheden restitutie van de gestorte premiën te verleen, dan mag gevraagd worden, waarom die rechtvaardigheid alleen bestaat bij overlijden en invaliditeit. Het kwam toch even rechtvaardig voor restitutie te verleen aan een verzekerde, die lang aan het ziekbed is gekluisterd, b.v. gedurende twee jaren. Gaat men evenwel hiertoe over, dan komt deze verzekerde na zijn herstel in eene hoogst zonderlinge positie in de verzekering te staan.

De aandacht werd er op gevestigd, dat waar het vaststaat, dat de ouden van dagen meestal onverzorgd zijn, het uit een oogpunt van Staatsbelang dringend noodig kan zijn om het eerst de verzekering tegen den ouden dag te regelen. Evenwel werd het minstens een even groot Staatsbelang geacht in den onverzorgden toestand der invaliden te voorzien. Al moge nu het vaststellen van het begrip invaliditeit niet zoo eenvoudig zijn en al moge ook aan de statische gegevens wel wat kunnen haperen, toch behoeven deze omstandigheden niet te weerhouden de regeling van de verzekering tegen invaliditeit ter hand te nemen. Men bedenke toch, dat geene enkele soort van verzekering bij den aanvang over absoluut betrouwbare gegevens heeft te beschikken gehad en hadden nu de particuliere maatschappijen willen wachten met hare operaties te beginnen tot zij die gegevens bezaten, dan zou men waarschijnlijk nog verstoken zijn van vele soorten van verzekering; men denke aan de verzekering tegen zeegevaar en tegen brand in vroeger tijd en tegenwoordig aan die tegen inbraak. Daarom verdient het aanbeveling om evenals de particuliere maatschappijen te beginnen en al arbeidende de gegevens te verzamelen, welke nog zullen blijken noodig te kunnen zijn.

Aanbeveling van beide verzekeringen.

Een ander voordeel van gelijktijdige regeling der beide verzekeringen, en niet van ouderdomsverzekering alleen, werd geacht daarin gelegen te zijn, dat anders laatsbedoelde regeling waarschijnlijk te hoog zal worden opgevoerd door het pensioen vroeg, b.v. op 60-jarigen leeftijd, te doen ingaan en het bedrag daarvan vrij hoog te stellen. Alsdan zou deze regeling later zeer in den weg staan aan het tot stand komen van andere takken van verzekering.

De regeling van de ouderdomsverzekering alleen werd door sommigen geacht eene bevoordeeling van het platte land te zijn ten koste der stede-

Bezwaar tegen de enkele ouderdomsverzekering.

lijke bevolking. Uit de Beroepstelling van 31 December 1889 in Nederland zou volgens deze zienswijze namelijk blijken, dat in de gemeenten beneden 5000 zielen de oude mannen, op ieder getal van 1000 mannen na het 35^e jaar, talrijker zijn dan in de gemeenten boven 100000 zielen. De getallen der vrouwen daarentegen blijven vrij gelijk. Dit werd geacht er op te wijzen, dat er verschil is in beroepsgevaar op het platte land en in de steden. En dit wijst nog op iets, n.l. dat de ouderdomsverzekering de personen in gezonde beroepen bevoordeelt boven die in minder gezonde. Daarom werd het wenschelijk geoordeeld om bij eenen algemeenen verzekeringsdwang die bevoordeeling althans eenigermate te compenseeren door een pensioen bij invaliditeit. Wordt evenwel in stede van invaliditeitsverzekering in te voeren aan de ouderdomsverzekering een restitutiestelsel verbonden, zoodat bij overlijden of invaliditeit worden uitgekeerd de volle gestorte premiën benevens de daarvan gekweekte renten, dan werd gevreesd, dat de toepassing van het invaliditeitsbegrip dadelijk zeer ruim zou worden wanneer daaraan geen risico voor het pensioenfonds is verbonden. Hoe alsnu langs dezen weg een grondslag voor een pensioentarief zou kunnen worden gevormd, is niet volkomen duidelijk voorgekomen. Deze volledige teruggave van premiën met de daarvan gekweekte renten in geval van overlijden, werd geacht te zullen uitloopen op blooten spaardwang ten behoeve van nabestaanden, maar niet te zijn eene pensioenverzekering, d. w. z. een kanscontract.

Verlangen van de werklieden naar ouderdomsverzekering.

Waar door sommigen op den voorgrond werd geplaatst de wenschelijkheid om de verzekering tegen ziekte het eerst te regelen, werd van andere zijde hiertegen opgemerkt, dat die meening niet wordt gerechtvaardigd door den feitelijken toestand.

De regeling van deze verzekering werd niet zoo dringend geacht, omdat de werklieden zelf hierin vrij voldoende hebben weten te voorzien door de fondsen verbonden aan de verschillende ondernemingen van nijverheid en in de grootere plaatsen door onderlinge fondsen en ook door gebruik te maken van de particuliere ziekenfondsen. Al kan nu ook de wenschelijkheid niet worden ontkend van verbetering van enkele bepalingen bij deze fondsen in zwang, toch geven deze geen aanleiding tot luide klachten. Evenwel is bij de werklieden sedert jaren het verlangen levendig naar eene verzekering tegen den ouden dag, zonder dat zij kans zien zelf hierin behoorlijk te voorzien. Bij al hun wenschen treedt dit verlangen steeds het meest op den voorgrond. Zij vinden het hard op hun ouden dag na een welbesteed werkzaam leven hun toevlucht te moeten nemen tot de armenzorg. Aan deze verzekering evenwel een restitutiestelsel te verbinden voor de gevallen van invaliditeit en overlijden is volgens voorstanders van deze zienswijze niet raadzaam op grond van de verwarring, welke hierdoor kan ontstaan tusschen de verzekering van den werkmán en die van zijn gezin. Bovendien zal bedoelde restitutie toch nimmer meer

bedragen dan eene geringe som, die wel niet is te versmaden, maar onvoldoende is om in de wezenlijke behoeften te voorzien. Van deze zijde werd nog betoogd, dat niet wordt ingezien de hardheid van de ouderdomsverzekering, welke zou medebrengen, dat zij die op jeugdigen leeftijd overlijden, een deel van het pensioen betalen van hen, die zoo gelukkig zijn den pensioensleeftijd te bereiken. Bij elke verzekering toch, b.v. bij die tegen brand en tegen ziekte, betaalt een ieder eene lage premie ten behoeve van de enkelen, die de schadeloosstelling ontvangen. Nu heeft ieder twintigjarige dezelfde kans om oud te worden en dan pensioen te ontvangen, waarom het solidariteitsgevoel van allen behoort ontwikkeld te worden om te doen bijdragen voor hen, die zullen blijken den voor het pensioen vastgestelden leeftijd te bereiken.

De aandacht werd er eveneens op gevestigd, dat de vraag of het raadzaam kan worden geacht, gelijktijdig beide verplichte verzekeringen in te voeren, ruimte laat voor tweërlei opvatting. Men kan toch vragen of het voor den Staat raadzaam is in de bestaande concrete omstandigheden beide verzekeringen of eene daarvan te regelen, m. a. w. of de omstandigheden zooals zij nu zijn, op grond van hetgeen daaraan is voorafgegaan, het raadzaam maken, dat de Staat in de eene of in de andere richting regelend optrede. Uit dit oogpunt beschouwd werd het voor den Staat raadzaam geacht alleen de verzekering tegen den ouden dag te regelen. In de bijeenkomsten der werklieden is enkel gevraagd, dat de Staat de aangelegenheid van de ouderdomspensioenen der werklieden onderzoekte en regele. Om die reden zou de Staat zich dan ook tot deze verzekering kunnen bepalen. Eene gansch andere vraag is het evenwel of het voor den Staat raadzaam is zich tot deze verzekering te beperken met het oog op hetgeen vermoedelijk in de naaste toekomst zal worden gevraagd en mogelijk zal blijken noodig te zijn.

Vraagt men zich nu af, waarmede ten opzichte van het vraagstuk der werkliedenverzekering op eene bevredigende wijze kan worden volstaan, dan moet naar het gevoelen van verscheidene leden het antwoord luiden, dat de enkele regeling van de verzekering tegen den ouden dag niet bevredigend kan wezen. Bij deze regeling zal toch ter voorkoming van hardheden rekening behooien te worden gehouden met eventueel invalide worden of overlijden vóór den leeftijd waarop bij verzekering uitsluitend tegen den ouden dag het pensioen ingaat. Volgens deze zienswijze kan eene verzekering uitsluitend tegen invaliditeit, evenmin bevredigend worden geacht, daar eene regeling van den onverzorgden ouden dag minstens evenzeer urgent wordt geoordeeld. Uit een oogpunt van liefdadigheid beschouwd, kan worden gezegd, dat een invalide in den regel meer medelijden ondervindt dan een oude van dagen, hoewel de hulpeloosheid voortspruitende uit ouderdom, niet minder steun vereischt dan die tengevolge van invaliditeit. Bedenkt men nu hierbij, dat de verzekering van werklieden, een hier te lande nieuwen

Ouderdomsverzekering
met restitutiestelsel.

weg van werkzaamheid opent, dan behooren ook de eerste stappen op dien weg zoo omzichtig mogelijk te worden gezet, hetgeen bovendien in overeenstemming werd geacht met de historische ontwikkeling van het verzekeringsvraagstuk in Nederland. Hier te lande is toch in de kringen der werklieden in hoofdzaak het verlangen uitgesproken naar verzekering tegen den ouden dag. Wordt nu aan de regeling dezer verzekering een stelsel van restitutie verbonden voor de gevallen van invaliditeit en overlijden, dan moge men zoodanige regeling als hoogst bescheiden beschouwen, maar toch kan zij geacht worden voor een groot deel tegemoet te komen aan de behoeften van de werklieden zonder overdreven offers te vergen voor de betaling van de premie.

Beslissingen der commissie.

Na deze beraadslagingen is door de commissie met eene niet groote meerderheid, waartoe ook leden behoorden die tegenstanders waren van de verplichte verzekering in het algemeen, beslist, dat het in beginsel niet raadzaam is te achten, den verzekeringsplicht in den aanvang te beperken, tot de verzekering tegen den ouden dag. Tevens is, en wel met eene belangrijke meerderheid, beslist, dat het omgekeerd evenmin aanbeveling verdient in den aanvang alleen de verplichte verzekering tegen invaliditeit ter hand te nemen.

Is het wenschelijk op de aangenomen grondslagen voort te bouwen?

In dit stadium van de werkzaamheden scheen de commissie alzoo in beginsel zich te hebben verklaard voor het opstellen van eene wettelijke regeling van de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit. Aangezien thans moest worden overgegaan tot het opstellen van de overige grondslagen waarop beide verzekeringen behooren te berusten, heeft de voorzitter het wenschelijk geacht de gehouden stemmingen na te gaan om te onderzoeken of er nog eene meerderheid in de commissie was waarmede de werkzaamheden op de thans aangenomen grondslagen zouden kunnen worden voortgezet. Dit onderzoek heeft hem er toe geleid in de vergadering van 7 November 1896 te verklaren het zijn plicht als voorzitter te achten om er met nadruk op te wijzen, dat het eind-rapport der commissie zijns inziens in verband met de gehouden stemmingen zoude moeten steunen op het gevoelen van eene minderheid, zoodat de vooruitzichten voor een positief resultaat van de werkzaamheden der commissie niet anders dan gering konden zijn.

Deze zienswijze vond tegenspraak. Er werd getwijfeld, of het thans wel het juiste oogenblik was, om de kracht van de gevallen beslissingen te beoordeelen. De grondslagen, waarop de verzekeringen tegen invaliditeit en ouden dag behooren te rusten, waren nog niet onderzocht. De Staatscommissie was benoemd om het vraagstuk volledig te onderzoeken, en het verschil tusschen eene wetgevende vergadering en eene Staatscommissie bestond juist hierin, dat bij de laatste niet naar eene meerderheid, om mede door te werken, behoefde te worden gevraagd. Uit de door de leden over

de behandelde principieele vraagpunten uitgebrachte stem viel niet af te leiden, hoe zal worden geoordeeld na het onderzoek in bijzonderheden, dat thans aan de orde behoorde te komen.

Na deze overwegingen heeft de commissie besloten op de aangenomen grondslagen voort te bouwen, terwijl na vaststelling van alle grondslagen noodig voor het opstellen van eene wettelijke regeling eene eindstemming zou beslissen over de wenschelijkheid van het invoeren van eene verplichte verzekering zoowel tegen ouderdom als tegen invaliditeit.

Beslissing der commissie.

In dezen stand der werkzaamheden is door het lid Mr. J. Baron D'AULNIS DE BOUROUILL aan de commissie verstrekt eene „Nota over het Zweedsche wetsontwerp van 1895 op de invaliditeits- en ouderdomsverzekering”, welke als bijlage X hierbij wordt overgelegd, evenals de „Nota over de verzekering tegen invaliditeit”, opgesteld op 16 November 1896 door het lid CORNEILLE L. LANDRÉ (bijlage XI).

Bijlagen X en XI.

§ 8.

Wie behooren de kosten der verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit te betalen?

Nadat de commissie in beginsel had besloten tot regeling van de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit, heeft zij het eerst in behandeling genomen de vraag wie tot de kosten daarvan behooren bij te dragen.

Hieromtrent werd opgemerkt, dat als de Staat deze verzekering raadzaam acht, omdat het billijk is, dat het werk van den arbeider dezen ook op diens ouden dag voor gebrek vrijwaart en omdat verwacht wordt langs dezen weg de armenzorg te kunnen verminderen, het dan logisch is, dat de Staat of eenig ander publiekrechtelijk lichaam geene bijdrage verstrekke aan deze verzekering, daar in het tegenovergestelde geval de armenzorg weder hare intrede zou doen, zij het ook in andere gedaante. Logisch werd het daarom geacht, dat aldus geredeneerd wordt: „de Staat acht het plicht den werkman een onbezorgden ouden dag te verschaffen; daarom dwingt hij ò den werkman, die daarbij het meeste belang heeft, ò den werkgever, die des werkmans krachten heeft gebruikt, daartoe mede te werken; de Staat zal evenwel zorg dragen — door de administratie van het fonds op zich te nemen — dat aan deze wettelijke verplichting op de minst bezwarende wijze kan worden voldaan.”

Geene Staatsbijdrage.

Nu moge in werkliedenkringen mogelijk een verlangen naar eene Staatsbijdrage bestaan op grond, dat eene dergelijke bijdrage hun de premiebetaling vergemakkelijkt, toch werd het niet steeds in hun voordeel

geacht, dat de Staat tot de verzekering bijdrage. Verleent de Staat namelijk eene bijdrage, dan moet het bedrag daarvan steeds uit belastingen worden bestreden en dit werd geacht dikwijls juist te zullen geschieden uit belastingen, welke voor het grootste gedeelte door de werklieden worden opgebracht, n.l. uit de indirecte belastingen. Wendt men te dezen aanzien den blik naar Duitschland, waar bij elk toegekend pensioen eene Rijksbijdrage van 50 Mark per jaar wordt verleend, dan ziet men, dat door bedoeld Rijk in 1894 aan bijdrage voor de „Invaliditäts- und Altersversicherung” is gestort een bedrag van 13,8 millioen Mark, terwijl alleen de „Tabakssteuer”, om van de belasting op granen, petroleum e. a. niet te spreken, in 1893 heeft opgebracht 10,9 millioen Mark. Nu kwam het voor geen nader betoog te behoeven, dat die belasting voor het grootste deel door de werklieden is opgebracht, waardoor het twijfelachtige van het voordeel eener Rijksbijdrage geacht werd niet onduidelijk aan het licht te komen.

Van andere zijde werd betoogd, dat waar is aanbevolen de verplichting tot verzekering op de werkgevers te leggen, teneinde hen gemakkelijk tot bijdragen te kunnen verplichten, daarvoor een rechtsgrond behoort aanwezig te zijn, welke niet zoo maar is uitgedacht, doch als verplichting in zedelijken zin wordt gevoeld. Evenwel werd van deze zijde ontkend, dat deze zedelijke verplichting in het algemeen voor alle werkgevers bestaat. Indien het den werkgevers in hun bedrijf goed gaat, zijn zij zedelijk verplicht de werklieden, die geruimen tijd bij hen in dienst zijn geweest, ook te onderhouden in den tijd, dat aan deze de krachten ontbreken om door werken in hun onderhoud te voorzien. Gaat het den werkgevers evenwel niet goed, d. w. z. verliezen zij steeds geld in hun bedrijf, of kan dit laatste te nauwernood voorzien in de allernoodzakelijkste uitgaven, welke zedelijke verplichting kan er dan voor hen bestaan om voor den tijd te zorgen, dat hun werklieden niet meer in staat zullen zijn door arbeid in hun onderhoud te voorzien?

In dit geval werd deze zedelijke verplichting geacht niet te bestaan. Men bedenke hierbij, dat hetgeen de werkgever voor het pensioen van zijne werklieden betaalt, moet worden gevonden of uit de ondernemerswinst of uit het loon van de werklieden of uit de beurzen van de consumenten.

Nu werd des werkgevers bijdrage geacht slechts uit de ondernemerswinst te kunnen worden bestreden in bedrijven, welke in gunstige financieele omstandigheden verkeerden; evenwel werd tevens geoordeeld, dat in de meeste gevallen de werkman direct of indirect wel uit zijn loon zal betalen hetgeen voor zijn pensioen door den werkgever wordt bijgedragen. Wordt nu bepaald, dat de bijdragen voor de verzekering gedeeltelijk door den werkgever en gedeeltelijk door den werkman zullen worden betaald, dan werd betwijfeld of deze regeling de verzekering wel populair zou maken. Den werkman, die gedwongen wordt onder alle omstandigheden een deel van zijn loon te missen, zal dit niet tevreden stemmen,

terwijl de werkgever zal gaan klagen, dat zijne industrie te veel wordt belast. De werkgever, die de bijdrage niet kan missen, werd geacht evenmin ten onrechte te klagen over den druk der verzekering als de werkman, die aantoonde, dat van zijn lage loon niets kan worden gemist. De meening werd in dit verband dan ook geuit, dat de Duitsche wetgever dit wel degelijk heeft gevoeld, waarom de Rijksbijdrage van 50 Mark per jaar en per pensioen dan ook verdedigd is „um das berechtigte Bedürfnis des Arbeiters nach einem erreichbaren Masz von Fürsorge für den Fall des Alters und der Invalidität zu befriedigen und dadurch die gesammte Staats- und Gesellschaftsordnung zu stützen” (bladzijde 58 van de „Stenographische Berichte” van den Deutschen Reichstag 1888/1889, Band 4). Overigens werd het geacht eene open vraag te blijven of de verhouding tusschen werkgever en werkman wel verbeterd zal worden door beiden te dwingen een deel van hunne inkomsten af te staan. Voorts werd vermeend, dat waar de Staat verplicht bijdragen te storten voor een bepaald doel, hij tevens verplicht is te zorgen, dat dit doel kan worden bereikt, om welke reden eene bijdrage van den Staat gerechtvaardigd scheen ter verkrijging van een voldoende pensioen. Zoodra toch de Staat zich bemoeit met deze verzekering en die verplichtend stelt, rust op hem ook de plicht om van zijn hoog standpunt te zorgen voor eene uitkeering, welke voldoende is voor een menschaardig bestaan. Men bedenke hierbij, dat zij, die het minst dwang van noode hebben, juist de personen zijn, die de grootste bijdragen kunnen leveren. In verband met deze beschouwing werd er nog de aandacht op gevestigd, dat het eigenaardig is na te gaan wat in Deutschland in de Memorie van Toelichting op de Wet van 22 Juni 1889 is verklaard ten opzichte van de armverzorging en wat later door de voorstanders van de verplichte verzekering (b.v. Dr. FREUND) hieromtrent is medegedeeld. Bedoelde Memorie verklaart o. a. dat het „Erwägung” verdient, „dass durch die Alters- und Invaliditätsversicherung, wie bereits erwähnt, eine erhebliche Erleichterung einer anderen öffentlichen Last, der öffentlichen Armenpflege, eintritt. Die jetzigen Träger der Armenlast, die öffentlichen Armenverbände, werden, wie wohl von keiner Seite bestritten wird, durch die derzeitige Armengesetzgebung so ungleichmässig getroffen, dass die Uebernahme wenigstens eines Theils der Armenlast auf die breitesten Schultern, d. h. auf das Reich, wiederholt in Anregung gebracht worden ist”.

Daarentegen beweert Dr. FREUND in 1895: „Est ist unzweifelhaft, dass unter den Einfluss der Arbeiterversicherung an die Armenpflege grössere Ansprüche gestellt werden; der Arbeiter lernt den wirtschaftlichen Werth seiner Gesundheit höher schätzen, das überträgt er auf seine Familie, auf alle diejenigen, welche mit ihm räumlich zusammenwohnen, und daraus erwachsen meist gesteigerte Ansprüche an die Armenpflege. Wenn SCHÖPPERSTEDT es ausspricht, dass durch die Arbeiterversicherungsgesetze die Begehrlichkeit der untern Klassen der Bevölkerung gesteigert ist, so will

Staatsbijdrage in Duitschland.

De Staat is verplicht te zorgen, dat de opgelegde verplichting kan worden nagekomen.

Verplichte verzekering in verband met armenzorg.

ich an diesem Ausdruck nicht wackeln; ich habe gegen diese Begehrlichkeit von meinem Standpunkt nichts einzuwenden, so diese unberechtigt ist, wird man sie zurückweisen."

De voorstanders van deze meening hebben voorts verklaard, dat zoolang zij niet overtuigd zijn, dat ook de minst beloonde werklieden, dus zij die het hard te verantwoorden hebben, in staat zijn de bijdrage voortvloeiende uit de verplichte verzekering te betalen, tegenover het opleggen van deze verplichting ook de verplichting van den Staat behoort te bestaan om zorg te dragen, dat deze werklieden aan den hun opgelegden last kunnen voldoen. Daarom behoort de Staat de geheele of althans bijna de geheele premie te betalen voor de pensioenen van hen, wier loon beneden een bepaald minimum is, een minimum, waarbij reeds zeer bezwaarlijk in het hoogst noodige kan worden voorzien.

Hiertegen werd opgemerkt, dat bijaldien van den Staat verlangd wordt geldelijken steun te verleenen, alsdan minstens het samentreffen van de twee volgende omstandigheden behoort aangetoond te worden:

- 1°. oplegging door den Staat van de verplichting tot verzekering en
- 2°. het bestaan van financieele onmacht bij de tot verzekering verplichten, waardoor zij in de onmogelijkheid verkeerden om die verplichting na te komen.

Alleen uit dit samentreffen werd het mogelijk geacht, eene verplichting van den Staat af te leiden om eene bijdrage te leveren aan de door hem verordende verzekering. Evenwel werden de zakelijke gegevens geacht te ontbreken ter vaststelling van bedoelde financieele onmacht.

Vorm waarin eene Staatsbijdrage kan worden verleend.

Voorts werd in dit verband de aandacht gevestigd op den vorm, waarin de Staatsbijdrage wordt verlangd. Wordt deze toch als eene algemeene bijdrage aan de verplichte verzekering geschonken, dan wordt wegens totalen nood van sommigen eene gedeeltelijke tegemoetkoming verleend aan allen. Dit werd ondoeltreffend geacht: immers eenerzijds ontoereikend, want geheel onvermogens worden door gedeeltelijke ondersteuning niet gebaat; anderzijds onnoodig en diensvolgens onverdedigbaar. Wil men evenwel den Staat in elk concreet geval doen bijdragen voor hen, wier loon zeer bezwaarlijk in de behoeften van het hoogst noodige kan voorzien, dan werd gevreesd, dat dit in de praktijk ondoenlijk zou blijken.

De Staat kan niet zorgen voor de nakoming van de opgelegde verplichting.

Nog werd aangevoerd, dat als de Staat tot verzekering verplicht, op grond van zijn recht tot handhaving van de sociale orde, in de allereerste plaats werkgever en werkmans aan de verzekering behooren bij te dragen. Evenwel is het nu eveneens een punt van Staatszorg geworden, om de nakoming van de opgelegde verplichting mogelijk te maken. Maar hoe kan de Staat dit? Door eene loonwet, welke het loon opvoert tot een peil, dat hieruit de verzekeringspremie kan worden voldaan? Voorzeker neen, want er zal wel niemand worden gevonden, die het vaststellen van eene dergelijke wet mogelijk acht. Zou men echter tot zulk eene wet zijn toevlucht willen nemen, dan zouden daarbij tevens de werkgevers in staat behooren te

worden gesteld, het wettelijk loon te betalen, hetgeen werd geacht aanleiding te zullen geven tot een samenstel van maatregelen, zóó onuitvoerbaar als de geschiedenis zelfs in den tijd van de wetten tegen de weelde niet heeft gekend. Dan blijft als eenig middel over, dat de Staat eene bijdrage schenkt aan de verplichte verzekering, waartoe de Staat volkomen gerechtigd werd geacht, en wel op denzelfden grond, waarop bijvoorbeeld de kosten van het hooger onderwijs door den Staat worden betaald. Dit onderwijs acht de Staat toch in zijn belang noodig, maar zij, die hiervan gebruik maken, betalen slechts eene zeer geringe bijdrage in de kosten daarvan. Bij het hooger onderwijs wordt geene rekening gehouden met de personen, die daarvan genieten, hetgeen bij den arbeid eveneens het geval is. Daarom werd de Staat evenzeer gerechtigd geacht om den arbeid te hulp te komen.

Tegen deze beschouwingen werd aangevoerd, dat waar de Staatsbijdrage wordt voorgesteld als gevolg van Staatsdwang tot verzekering, men zich blijkbaar minder goed rekenschap geeft van de motieven, welke voor dien dwang zijn aangevoerd.

De motieven voor
Staatsdwang pleiten tegen
eene Staatsbijdrage.

Deze dwang wordt aanbevolen teneinde de bezwaren op te heffen, welke de ondernemer en de arbeider ontmoeten bij de vrijwillige verzekering. De arbeider ontdekt dikwijls, dat hij voor vrijwillige verzekering te oud is: de Staat noodzaakt vroeg te beginnen. De arbeider vreest, dat er te veel aanleiding zal zijn om de storting van premien niet voort te zetten: de Staat noodzaakt tot voortzetting. De zich vrijwillig verzekerende arbeider klaagt over zijne concurrenten, die zich dezen last niet opleggen: de Staat stelt door dwang allen op dezelfde lijn. Hetzelfde doet de Staat ten opzichte van de ondernemers. En de klacht der ondernemers, dat zij bij vrijwillige verzekering te weinig waarborg hebben, dat hun werklieden bij nieuwe patroons de betaling voortzetten, ondervangt de Staat door verzekeringsplicht. In deze motieven werd voor de bewering, dat Staat zich moet verplichten tot geheele of gedeeltelijke betaling der premie, geen zweem van aanleiding geacht. Iets anders ware het, indien tegen de vrijwillige verzekering de absolute onmacht der personen om te betalen ware aangevoerd; doch dan ware Staatsdwang op zich zelf allervreemdst. Nu moge zonder Staatsbijdrage het pensioen in het algemeen niet voldoende voorkomen, maar de Staat waarborgt bij invoering van den verzekeringsplicht toch niet het voldoende der pensioenen? Zoo iets belooft de Staat niet. Het argument, dat de Staat bij het opleggen van eene verplichting zich zelven tevens moet verplichten tot betaling, werd dan ook in deze beschouwing ongegrond geacht. Het Nederlandsche recht wemelt van publiekrechtelijke verplichtingen voor de ingezetenen, zonder dat zij daarvoor financiëlen steun ontvangen. Het karakter eener publiekrechtelijke verplichting werd dan ook op zich zelf geen grond voor geldelijken steun uit de openbare kas geacht.

In verband met deze zienswijze werd er op gewezen, dat de Staat de

Vrijstelling van den verzekeringsplicht van hen, die de premie niet kunnen betalen.

verplichting oplegt om belasting te betalen. Maar juist door te wijzen op deze verplichting werd het geacht duidelijk aan het licht te komen welk standpunt de Staat heeft in te nemen bij het opleggen van den verzekeringsplicht. Bij het opleggen van belasting stelt de Staat hen vrij, van wie hij met reden van te voren kan vermoeden, dat zij onmachtig zijn om te betalen. Dit standpunt ook in te nemen bij het opleggen van den verzekeringsplicht werd voor den Staat wenschelijk geacht, zoodat van de verplichte verzekering zouden behooren te worden vrijgesteld zij van wie met reden van te voren kan worden vermoed, dat zij onmachtig zijn om de lasten der verzekering te betalen. Volgens deze meening kan een pensioen niet anders bedoelen dan de uitkeering van uitgesteld loon, waardoor het geacht werd duidelijk te blijken, dat eene bijdrage van den Staat in strijd is met den aard en het wezen van pensioen. Het loon behoort toch betaald te worden door den werkgever; splitst deze dit in tweeën, n.l. in dadelijk uitbetaald en in later uit te betalen loon in den vorm van pensioen, dan kwam het voor, dat de Staat aan dit laatste deel evenmin heeft te betalen als aan het eerste, b.v. wanneer de werkgever op den betaaldag insolvel is.

Ontbreken van een rechtsgrond voor eene Staatsbijdrage.

De rechtsgrond voor eene Staatsbijdrage werd voorts nog geoordeeld te ontbreken, omdat geen specifieke band tusschen de werklieden en den Staat bestaat, waardoor deze laatste verplicht wordt bij te dragen voor de eersten.

Het is toch voor den Staat volkomen hetzelfde of een werkman dan wel een ander zijner onderdanen behoeftig wordt. Zou men dus den Staat willen verplichten aan de verzekering bij te dragen, dan bestaat deze verplichting evenzeer tegenover alle onderdanen, en niet enkel tegenover de werklieden.

Neemt men deze verplichting van den Staat tegenover alle onderdanen echter aan, dan kwam het voor, dat men tot een stelsel van armenzorg zou komen, waaraan slechts een andere naam was gegeven.

De Staatsbijdrage berust op een doelmatigheidsgrond.

Van andere zijde werd betoogd, dat de vraag naar eene Staatsbijdrage eenvoudig wordt opgelost in de vraag, of de verzekerden de kosten aan de verzekering verbonden, kunnen betalen. Volgens deze zienswijze werd een eigenlijke rechtsgrond voor eene Staatsbijdrage geacht niet te bestaan; kunnen de kosten der verzekering worden betaald door werkgevers en werklieden, dan is er geen plaats voor de vraag naar eene Staatsbijdrage. Evenwel werd het wenschelijk geoordeeld de verzekering zóó te regelen, dat eene Staatsbijdrage niet noodig zij.

In verband met deze beschouwing werd nog de meening geuit, dat in beginsel alleen de werkgever en de werkman de kosten der verzekering hebben te betalen, maar mocht het blijken, dat de toestanden van dien aard zijn, dat de bijdrage van den werkgever in vele gevallen op het loon zou moeten worden verhaald, zoodat de werkman feitelijk alleen de premie

betaalde, dan werd geldelijke steun van den Staat noodzakelijk geacht. De vraag in hoeverre eene dergelijke deelneming van den Staat in de betaling van de premieën of van de pensioenen met een goed financieel beleid zou zijn te vereenigen, werd voor eene vraag van praktische politiek gehouden, welke de commissie niet heeft op te lossen.

Tegen het verleenen van eene Staatsbijdrage werden nog de volgende bezwaren aangevoerd :

Bezwaren tegen eene
Staatsbijdrage.

1°. deze bijdrage is een nieuwe, en wel een slechte vorm van armenzorg, daar hierdoor de toelagen mechanisch zonder individueel onderzoek worden verleend ;

2°. eene bijdrage uit de algemeene kas verleend aan de werklieden is eene klassenbevoorrechtiging ;

3°. eene bijdrage op grond van onvoldoendheid der pensioenen is willekeur, want wat een voldoende pensioen is, valt zoo in het algemeen niet uit te maken ;

4°. deze bijdrage is, wyl willekeurig, een politiek agitatiemiddel bij verkiezingen, hetwelk het staatkundig leven van een volk met bederf bedreigt ; het werd toch een bekend feit geoordeeld hoezeer in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika de talrijke Staatspensioenen tot partijmisbruik hebben geleid ;

5°. deze bijdrage heeft onvermijdelijk den schijn eener officieele hulding van eene reeks onjuiste theorieën, welke consequentiën niet kunnen worden vermeden.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat de Staat in den regel zich zal kunnen onthouden van het verleenen van eene bijdrage aan hen, die op 20-jarigen leeftijd tot de verzekering toetreden. Op dien leeftijd zijn allen nog krachtig en hebben zij slechts bij hooge uitzondering een gezin te onderhouden. Op lateren leeftijd kan het den werkman dikwijls moeilijk vallen de premiebetaling voort te zetten b.v. door een groot gezin of door ziekte of door werkloosheid. Voor deze omstandigheden werd het wenschelijk geacht eene regeling te treffen waardoor de Staat in de gelegenheid wordt gesteld bij te springen. Echter hen van de verzekering vrij te stellen, die van hun loon hun aandeel in de premie niet kunnen betalen, werd bij deze beschouwing beslist verwerpelijk geacht, want juist deze personen vallen buiten den gestelden regel, n.l. dat de 20-jarigen gewoonlijk in staat zijn de helft der premie te betalen ; daarom werd het wenschelijk geoordeeld, dat de Staat in die gevallen van uitzondering de premie betale voor den tijd gedurende welken het onvermogen blijft bestaan.

Bezwaren tegen vrijstelling van den verzekeringsplicht.

Vrijstelling van den verzekeringsplicht in geval van onvermogen om de premie te betalen kwam aan anderen eveneens niet wenschelijk voor op grond, dat dit geacht werd in de praktijk tot schromelijke verwarring aanleiding te zullen geven. Evenmin kwam het gewenscht voor in deze gevallen de Staat de premie te doen betalen, daar alsdan van Staatswege

elk geval hoogst nauwkeurig zou behooren te worden onderzocht alvorens tot eene beslissing te kunnen geraken, en dit werd alleen mogelijk geacht langs den weg van een goed georganiseerde armenzorg. Daarom werd als het meest eenvoudige middel aanbevolen die uitzonderingsgevallen van bepaalde onmacht aan de armenzorg over te laten.

Wenschelijk ware het, dat de verzekerde zelf de volle premie betaalde.

Ook werd nog het volgende betoogd. De kosten der verzekering behooren allereerst door den verzekerde zelven te worden gedragen, ja als het kon door hem alleen en daartoe moest hij in staat zijn. Indien nu bij een in te voeren stelsel van verplichte verzekering rekening wordt gehouden met de twee volgende omstandigheden, dan werd veel mogelijk geacht van hetgeen thans vrij ondoenlijk voorkomt. Deze omstandigheden zijn: 1°. dat de arbeider reeds op zeer jeugdigen leeftijd met de verzekering beginne en 2°. dat bij de bepalingen van de grootte van het pensioen rekening worde gehouden zoowel met de verschillende streken waar de verzekerden wonen als met de levensomstandigheden waaronder zij geacht moeten worden te verkeerren. Tot toelichting hiervan werd het volgende aangevoerd. Naarmate men op jeugdiger leeftijd begint bij te dragen kan de te storten premie lager zijn en wordt daardoor de mogelijkheid om haar te kunnen betalen meestal grooter. Bovendien geeft dit het voordeel, dat men later in het huwelijk tredende, reeds zóó lang voor de verzekering heeft bijgedragen, dat men de premie is beginnen te beschouwen als eene noodzakelijke uitgaaf, welke als eerste post op de begrooting van het gezin moet worden gebracht. Daarom werd het bij deze zienswijze wenschelijk geoordeeld de verzekering reeds op 16-jarigen leeftijd te doen aanvangen.

De patroon moet evenwel mede betalen.

Als belanghebbende bij de verzekering volgt op den arbeider de patroon, die diens kracht in zijn dienst heeft gebruikt. Hij dient een deel der premie voor den arbeider te voldoen, indien deze niet in staat is die alleen te betalen, en de werkgever dit doende handelt ook in zijn eigen belang.

Het werd toch geacht vast te staan, dat hij, die zijne toekomst min of meer gewaarborgd weet, beter en ijveriger zal werken dan hij, die van den morgen tot den avond en ook nog daarna zich heeft te verontrusten over hetgeen aan zijn levensavond of bij invaliditeit kan gebeuren. Verhooging van loon alleen werd voor dit doel niet voldoende geoordeeld, want wordt die verhooging niet gebruikt voor de verzekering, dan mist zij dat doel. Ook werd volgens deze zienswijze de Staat geacht te moeten bijdragen, al ware het maar alleen in den vorm van betaling der administratiekosten, teneinde de gedachte van zekerheid meer te vestigen.

Bij onvoldoende pensioen, dan eene Staatsbijdrage.

Wordt evenwel het pensioensbedrag voor den verzekerde niet groot genoeg geacht, dan ware er volgens deze meening alles voor te zeggen om dit door den Staat te doen aanvullen, evenzeer als het gewenscht voorkwam, dat de Staat voorzie in bijzondere gevallen, zooals tijdelijke werkloosheid en andere. Waar toch zeer stellig langs dezen weg in de toekomst eene vermindering van de uitgaven voor armenzorg werd verwacht, kon volgens

deze meening de Staat bedoelden steun ook gerust verleen en zonder dat het eigenlijk geld zou behoeven te kosten. In dit verband werd dan ook bestreden, dat de Staatsbijdrage eene klassenbevoorrecht ing zou vormen, daar toch die bijdrage werd geacht in de plaats te komen van anderen steun thans reeds ten bate van het algemeen verstrekt, als daar zijn armenzorg en dergelijke. Het geld hiervoor thans besteed werd dan ook geoordeeld in het vervolg op eene andere, stellig betere wijze te zullen worden aangewend, d. w. z. op eene wijze, welke den direct betrokkene zal verheffen, niet vernederen.

Na deze beraadslagingen heeft de commissie eenstemmig beslist, dat in de kosten van de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit behoort te worden bijgedragen door werkgever en werkm an.

De vraag of het in beginsel raadzaam is te achten, dat de Staat eene bijdrage aan de verzekering verleene is door de commissie met groote meerderheid ontkennend beantwoord.

Beslissingen der commissie.

Waar dit antwoord evenwel slechts het beginsel geldt, werd vervolgens de vraag overwogen of het ook aanbeveling verdient, dat voor hen, die bij de invoering van de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit wegens hun leeftijd alleen op bezwarende wijze kunnen worden verzekerd, door den Staat hetzij in eens, hetzij jaarlijks gedurende eenigen tijd eene bijdrage worde verleend.

Staatsbijdrage in den overgangstoestand.

Eene dergelijke bijdrage werd geacht aanbeveling te verdienen op grond, dat de overheid met haren financieelen steun deze zaak in gang heeft te brengen en zij niet kan volstaan met louter dwang te decreteren.

Evenwel werd tevens aanbevolen deze hulp slechts tijdelijk te verleen en, liefst in den vorm eener aflopende bijdrage. Bij de invoering van de verplichte verzekering zal toch voor vele arbeiders wegens hun hoogen leeftijd eene premie worden vereischt, welke hunne krachten verre te boven gaat. Deze ouderen van de verzekering uit te sluiten, waar de overheid jarenlang het terrein van den arbeid gedesorganiseerd heeft gelaten, kwam niet billijk voor. Daarom heeft zij door haren financieelen steun voor die ouderen de uitvoering van de regeling mogelijk te maken. Op deze wijze wordt door het algemeen medegewerkt aan de eerdere intreding van het nut der verzekering, hetgeen alleszins gerechtvaardigd werd geacht.

Deze bijdrage werd ook aanbevolen op grond, dat waar de Staat de verplichte verzekering oplegt, waarbij het toetreden op jeugdigen leeftijd een vereischte is, het dan uitermate hard zou zijn de meer bejaarde werklieden aan hun lot over te laten, daar deze zich juist niet vrijwillig kunnen verzekeren tengevolge van de aan hunnen leeftijd verbonden drukkende premien. Op dien meer gevorderden leeftijd drukt toch eene hooge premie dubbel, daar de werkm an alsdan in den regel vele uitgaven heeft te doen voor de opvoeding zijner kinderen. Daarom werd eene aflopende Staatsbij-

drage aanbevolen ten behoeve van hen, die bij het in werking treden van de wet niet de laagste laagste premie betalen tengevolge van hunnen leeftijd.

Verskil tusschen Staatsbijdrage in het algemeen en in den overgangstoestand.

Door enkelen werd nog opgemerkt, dat men in beginsel geen verschil kon zien tusschen eene voortdurende en eene tijdelijke bijdrage van den Staat. Wordt toch in het overgangstijdperk eene Staatsbijdrage verleend, dan is de reden hiervan, dat daaraan behoefte bestaat, maar dan werd gevraagd: welke reden kan voor den Staat aanwezig zijn om niet steeds eene bijdrage te verleenen wanneer daaraan behoefte blijkt te bestaan? Daarom werd eene Staatsbijdrage aanbevolen voor alle gevallen waarin de behoefte daaraan bestaat. Bovendien werd eene tijdelijke bijdrage niet zonder gevaar geacht, daar het toch mogelijk is, dat op deze wijze personen worden gesteund, die dezen steun niet behoeven. Verleent de Staat toch steun op den enkelen grond van hoogen leeftijd, dan kunnen personen worden bijgestaan, die het niet noodig hebben, terwijl omgekeerd geen steun wordt verleend aan jeugdige personen voor wie die bijstand onontbeerlijk is, maar die tengevolge van hun jeugdigen leeftijd geacht worden wel te kunnen betalen.

Tegen deze beschouwing werd aangevoerd, dat bij volledige toepassing van eene eventuele wet als regel wel zal worden gesteld: beginnen bijdragen te storten op den leeftijd bij de wet als aanvangsperiode gesteld en volhouden tot den dag voor het ingaan van het pensioen of voor het trekken van eenig voordeel bepaald. Deze regel werd geacht uitvoerbaar te zijn zonder Staatsbijdrage, omdat de bijdragen van arbeider en patroon verondersteld worden voldoende te zijn tot het vormen van het gewenschte pensioen. Deze bijdragen zijn evenwel niet voldoende, wanneer niet op jeugdigen leeftijd kan worden aangevangen met de premiebetaling. Worden bij de invoering der wet ook de meerbejaarden verplicht zich te verzekeren, dan behoort dus de Staat aan bijdrage of aan pensioen aan te vullen datgene, wat tengevolge van den hooger leeftijd zonder dien steun onbereikbaar is. Hierin werd dan ook niets onbillijks gevonden tegenover hen, die zoo gelukkig zijn op jeugdigen leeftijd zich te kunnen verzekeren voor eene lage premie.

Beslissingen der commissie.

Op deze gronden heeft de commissie eenstemmig beslist, dat het aanbeveling verdient om hen, die bij de invoering van de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit wegens hunnen leeftijd alleen op bezwarende wijze kunnen worden verzekerd, gedurende eenigen tijd eene bijdrage van Staatswege te verleenen.

In verband met deze beslissing heeft de commissie het ook nog aanbevelingswaardig geacht, dat de Staat gedurende eenigen tijd eene bijdrage aan bedoelde verzekering verleene om de moeilijkheden voor de nijverheid aan den overgang verbonden te verzachten.

Dit besluit werd evenwel genomen met eene niet aanzienlijke meerderheid.

Voorts werd nog met eenparigheid van stemmen beslist, dat de Staat de geheele verzekeringspremie heeft te voldoen gedurende den tijd, waarin de verzekerden zich in verplichten krijgsdienst bevinden.

Alsnu bleef de vraag nog te beantwoorden in welke verhouding werkgever en werkmán tot de verzekeringspremie hebben bij te dragen.

Bij deze vraag werd aanbevolen rekening te houden met drie factoren, n.l. verstand, kapitaal en werkkraft. Twee van deze factoren, n.l. verstand en kapitaal, werden geoordeeld het meest aangetroffen te worden bij den werkgever, terwijl de werkkraft hoofdzakelijk geacht werd geleverd te worden door den werkmán, die haar aan den werkgever verhuurt. De werkmán gebruikt wel is waar bij de uitoefening van zijne werkkraft ook zijn verstand, maar met de jaren neemt zijne werkkraft af en daardoor ook zijne verdienste; bij den werkgever werd juist het omgekeerde geacht te geschieden, n.l. dat met de jaren zijn verstand en zijn kapitaal toenemen, waardoor hij in staat wordt gesteld meer te verdienen. Ware er gelijk voorheen alleen sprake van de verhouding van baas en knecht, dan kon het mogelijk juist wezen ieder de helft van de premie te doen betalen, maar thans, nu de bazen langzamerhand steeds meer worden vervangen door groote vennootschappen als ondernemers, werden er geacht eigenlijk drie personen te bestaan, n.l. werkgever, werkmán en geldschietter. Om deze redenen werd het volgens deze zienswijze raadzaam geacht den werkgever voor zijne twee factoren twee deelen van de premie te doen betalen en den werkmán het derde deel voor zijn éénen factor.

Tegen deze beschouwing werd aangevoerd, dat wanneer met verstand wordt bedoeld de ervaring in het uitgeoefende bedrijf, alsdan kan worden toegegeven, dat die met de jaren bij den ondernemer toeneemt, maar diens werkkraft om die ervaring toe te passen werd geacht evenzeer af te nemen als van den werkmán. Bovendien werd opgemerkt, dat des werkmáns ervaring in het vak ook toeneemt, waarvoor hij dan ook eene hoogere belooning verkrijgt tot op het oogenblik waarop de krachten afnemen noodig om de ervaring toe te passen.

Hoe het mogelijk zou zijn voor den werkgever om het te veel betaalde één derde deel van de premie terug te krijgen van den geldschietter werd niet ingezien.

Daarom kon in deze beschouwing niet worden ingestemd met de aanbevolen verdeling van de verzekeringsbijdrage, maar werd het stelsel verdedigd, dat werkgever en werkmán ieder de helft van de premie hebben te betalen. Wat is toch het geval? De wetgever legt een last op aan den ondernemer en aan den werkmán. Hoe de druk van dien last zich ten slotte zal verdeelen over beiden, daarover te beslissen werd niet geacht in des wetgevers macht te liggen, daar deze verdeling afhankelijk is van het economisch weerstandsvermogen van werkgevers en werklíeden. Maar de wetgever zal er volgens deze meening het meest in slagen betreffende deze vraag neutraal te blijven, wanneer hij begint met den last voor een gelijk deel op de schouders van beide partijen te leggen.

Verdeling van de verzekeringspremie tusschen werkgever en werkmán.

De premie is een deel
van het loon

Van andere zijde werd deze vraag beschouwd uit een oogpunt van praktische regeling. Hierbij trad dan ook dadelijk op den voorgrond de zienswijze, dat de premie een deel van het loon behoort uit te maken.

Welk deel van de premie nu de patroon ook hebbe te betalen, dit zal door hem steeds onder het loon worden berekend. Hetzij dus de patroon of de werkman de volle premie heeft te betalen, dit zal volgens deze meening uit een oogpunt van beginsel geen verschil maken. Maar in de praktijk werd het lang niet onverschillig geacht op welke wijze de premiebetaling wordt verdeeld. Laat men toch den patroon het grootste gedeelte van de premie betalen, dan gevoelt de werkman in zijne beurs zeer weinig van den opgelegden last en zal hij waarschijnlijk aandringen op pensioensverhooging, daar de hiermede gepaard gaande verhooging van de premie hem maar voor een gering gedeelte treft. Betaalt de werkman echter de helft van premie, dus een belangrijk deel daarvan, dan zal hij zich nog wel eens bedenken, alvorens pensioensverhooging te vragen, welke toch onvermijdelijk gepaard gaat met betaling van de halve premieverhooging. Daarom werd uit een oogpunt van praktische regeling aanbevolen de helft van den verzekeringslast te doen betalen door den werkgever en de helft door den werkman.

Beslissing der commissie.

De commissie heeft na deze overwegingen met bijna eenparige stemmen besloten als grondslag aan te nemen, dat werkgever en werkman ieder de helft van de verzekeringspremie hebben te betalen.

§ 9.

Wie zijn de werklieden en met hen gelijk te stellen personen?

Mannen.

Bij de behandeling van de vraag wie werklieden en met hen gelijk te stellen personen zijn ten opzichte van het opnemen in de verplichte verzekering, werd in de eerste plaats onderzocht welke mannen hiervoor in aanmerking behooren te komen.

Personen in dienst van
anderen.

Algemeen werd de meening geuit, dat werklieden geacht kunnen worden te zijn personen in dienst van anderen, die hun voor den verrichten arbeid loon uitkeeren. Hierdoor worden van de verplichte verzekering uitgesloten zij, die economisch in denzelfden toestand verkeerden, maar zelfstandig werkzaam zijn. Houdt men aan dit criterium van loontrekkend zijn vast, dan wordt hierdoor het voordeel verkregen, dat een werkgever wordt aangewezen in wiens dienst de verzekerde werkman werkzaam is. Dit voordeel werd algemeen hoogst belangrijk geacht, daar op deze wijze iemand aanwezig is, die voor de helft van de premie kan worden aansprakelijk gesteld, terwijl deze persoon zoo noodig kan worden belast met het innen van 's werkmans aandeel in de bijdrage aan de verzekering. Hierbij werd van verschillende zijden de wensch uitgesproken, dat zij, die economisch met werklieden ge-

lijkstaan, maar tengevolge van de aan te nemen definitie niet in de verplichte verzekering worden opgenomen, bij de op te stellen regeling in de gelegenheid mogen worden gesteld zich op dezelfde voorwaarden vrijwillig te verzekeren. Tevens werd het door sommige leden wenschelijk geacht onder deze loontrekkenden niet hen te begrijpen, die in dienst van het Rijk, provinciën, gemeenten of waterschappen zijn, daar die personen meerendeels reeds pensioengerechtigd zijn door hunne betrekking.

Eveneens werd het wenschelijk geoordeeld de werklieden niet te verdeelen in personen, die meer materiëelen, en in personen, die meer intellectueelen arbeid verrichten.

Het werd toch niet in overeenstemming met de maatschappelijke positie geacht van de personen, die tot deze twee kategoriën van werklieden behooren, om hen tegenover elkander te stellen. Uit een financieel oogpunt beschouwd staat de positie van beide ongeveer gelijk, zelfs is die dikwijls minder gunstig bij hen, die meer geestelijken arbeid verrichten, daar zij meermalen nog een zekeren stand hebben op te houden.

Om nu te kunnen beslissen wie van die intellectuele arbeiders ten opzichte van de verplichte verzekering als werklieden behooren te worden beschouwd, werd het aanbevolen eene maximum loongrens aan te nemen, beneden welke de personen, die in dienst van anderen meer geestes- dan lichaamsarbeid verrichten, worden opgenomen in de verplichte verzekering.

Maximum loongrens.

Nog werden de twee criteria, n.l. het bij anderen in loondienst zijn en eene maximum loongrens, aanbevolen; waar de Staat in het overgangstijdperk eene bijdrage aan de verzekering verleent, zouden eigenaardige moeilijkheden kunnen ontstaan tengevolge van het ontbreken van een aangewezen werkgever. Hierbij werd door onderscheidene leden tevens opgemerkt, dat het niet wenschelijk is alle ambtenaren van de verplichte verzekering uit te sluiten. In den regel zullen 's Rijks ambtenaren uit den aard hunner betrekking aanspraak hebben op pensioen, maar dit werd eene uitzondering geoordeeld ten aanzien van de ambtenaren in dienst van de provinciën, gemeenten en waterschappen. Daarom werd niet ingezien waarom de dienaren van een publiekrechtelijk lichaam alleen ter wille van deze hoedanigheid behooren te worden uitgesloten van de verplichte verzekering.

Betoogd werd ook, dat waar de bedoeling van de invoering van deze verplichte verzekering mag worden geacht te zijn gelegen in het willen voorkomen van armenzorg ten aanzien van armlastigheid tengevolge van hoogen leeftijd of van invaliditeit, daarmede zeer nauw samenhangt de vraag aan welke personen deze verplichting behoort te worden opgelegd. Bij deze beschouwingen werden geacht dadelijk weg te vallen de personen, die een hoog loon verdienen, een loon dat hen in staat stelt de benodigde premie zonder groote opofferingen geheel uit eigen middelen te bestrijden.

Eene specieuse onderscheiding toch tusschen hen, die werklieden zijn en hen die het niet zijn werd niet wenschelijk geoordeeld, vooral niet in eene

Minimum loongrens.

wet, daar alsdan de wet er toe medewerkt die splitsing in de maatschappij door te voeren. Eene maximum loongrens behoort dus ook volgens deze zienswijze vastgesteld te worden, maar tegelijkertijd werd hierbij de wensch uitgesproken van het aannemen van eene minimum loongrens, d. w. z. eene grens van inkomen waardoor zij, die daar beneden blijven, worden vrijgelaten van de verplichte verzekering, zoodat bij eene indeeling van de werklieden in loonklassen de laagste loonklasse niet allen bevat, maar slechts hen, die boven de minimum loongrens zijn en niet in eene hogere klasse vallen. Het werd toch niet juist geacht de lieden, die de premie niet kunnen betalen en aan wie de Staat financieel geen hulp wil verleen, toch tot het leveren van bijdragen aan de verzekering te dwingen.

Particulier initiatief.

Eene minimum loongrens werd dan ook aanbevolen als een correctief voor het niet verleen van eene Staatsbijdrage. Voor bedoelde minimum loongrens werd aanbevolen een loon van minder dan f 3 per week. Van deze zijde werd nog de meening voorgestaan, dat het raadzaam is om hen, die bij de invoering van de verplichte verzekering reeds verzekerd zijn, en hen, die voortaan zich vrijwillig verzekeren, eveneens van den opgelegden plicht vrij te stellen, want doet men dit niet, dan zouden deze personen onnoodig dubbel worden verzekerd, waarvan het gevolg werd geacht, dat het voor de maatschappij zoo belangrijke levenwekkende beginsel van het particulier initiatief zou worden gedood. In verband hiermede werd betoogd, dat de Staat bij de invoering van de verplichte verzekering de particuliere fondsen behoort te laten voortbestaan, maar daaraan eischen van inrichting en soliditeit moet stellen alsmede, dat bij het treden van een lid uit een dergelijk fonds of bij opheffing daarvan de voor het Staatspensioen vereischte reserve-waarde in het Staatspensioenfonds behoort te worden gestort. Op die wijze werd het uitvoerbaar geacht, dat zoowel de Staat als de werklieden zekerheid verkrijgen omtrent de verzekering aangegaan bij particuliere fondsen, terwijl toch het particulier initiatief niet wordt gedood. Dezelfde eischen van inrichting en soliditeit enz., welke de Staat aan de particuliere fondsen zal stellen, zouden ook moeten gelden voor het pensioenfonds der Rijksambtenaren. De onbillijke voorwaarde, welke het thans aankleeft, dat een ambtenaar, die den dienst verlaat vóór het tijdstip, waarop het pensioen ingaat, alle aanspraken op eene uitkeering verliest, zou b. v. dienen te vervallen.

Het aannemen van het criterium „in loondienst zijn” werd van andere zijde nog aanbevolen als een economisch begrip waarvan in de praktijk geene moeilijkheden werden voorzien.

Eveneens kwam eene maximum loongrens als tweede criterium aanbevelenswaardig voor, maar niet eene, welke plaatselijk verschillend is. Dit werd niet raadzaam gevonden met het oog op de daaruit noodzakelijkerwijze voortvloeiende moeilijkheden ten opzichte van de organisatie en de contróle.

Ook werd de aandacht gevestigd op de Duitsche wet van 22 Juni 1889,

welke geene onderscheidingen kent tusschen personen, die in dienst van een werkgever arbeiden. Daar te lande werd dit geacht nagelaten te zijn om twee redenen: 1°. vreesde men de moeilijkheden voortvloeiende uit den overgang van het eene bedrijf naar het andere; deze overgangen zouden de voortzetting van de premiebetaling in ernstig gevaar kunnen brengen bijaldien werd overgegaan van een verzekeringsplichtig in een niet-verzekeringsplichtig bedrijf; 2°. zouden bij de toepassing van het plakzegelstelsel onzekerheid, verwarring en vergissing daaruit kunnen voortvloeien ten nadeele van de verzekerden zelven. Vandaar dat in de Deutsche wet niet alleen geene onderscheidingen tusschen beroepen, maar ook niet tusschen plaatselijke toestanden met het oog op de loongrenzen zijn aangenomen. De schatting van het loon moge nu nog dikwijls moeilijk zijn, maar alle andere onzekerheden zijn zoo veel mogelijk vermeden.

Tegen het aannemen van eene minimum loongrens werd aangevoerd, dat dit praktisch bezwaarlijk is door te voeren, daar alsdan in elk geval een minutieus onderzoek moet worden ingesteld om uit te maken of iemands loon aanspraak op vrijstelling geeft. Dit werd geacht in de praktijk tot talloze moeilijkheden aanleiding te zullen geven, terwijl waarschijnlijk vele kleine patroons, die lage loonen betalen, zullen medewerken aan de ontduiking van eene wet, welke hen verplicht een gedeelte van de premie te betalen bijaldien hunne werklieden aan den verzekeringsplicht zijn onderworpen.

Deze zienswijze werd bestreden met de opmerking, dat bij invoering van den verzekeringsplicht in elke plaats zeker eenige personen behooren te worden belast met het vaststellen van dezen plicht. Deze personen beginnen alle werklieden met een loon beneden de maximum loongrens voor verzekeringsplichtig te verklaren, maar meldt zich bij hen een werkman aan met de bewering, dat zijn loon beneden de aangenomen minimumgrens is, dan heeft hij die bewering te bewijzen. De aangevoerde bewijzen alsdan te controleeren werd niet zoo bezwaarlijk geacht. Hiertegen werd aangevoerd, dat op deze wijze de bewijslast op de werklieden wordt gelegd, maar daardoor is de contrôle ten opzichte van de minimum loongrens nog niet eenvoudig geworden. Elke week zal zich toch omtrent tal van werklieden de vraag voordoen of zij werkelijk een loon hebben verdiend beneden de minimum loongrens gelijk zij opgeven. Hierbij bedenke men, dat die werklieden hierin gesteund zullen worden door het eigenbelang van sommige patroons. Daardoor zal, al rust de bewijslast ook op de werklieden, wekelijks een détail-onderzoek van duizenden gevallen kunnen voorkomen, hetwelk de moeilijkheid en de kosten verbonden aan de contrôle aanmerkelijk moet verhoogen. Duitschland leert reeds hoe moeilijk de contrôle is, maar deze moeilijkheid werd geacht belangrijk hooger te worden bij de invoering van het stelsel van eene minimum loongrens. Het ontstaan van den wensch naar zoodanige loongrens werd geweten aan het eenigszins harde, hetwelk er in is gelegen om van werklieden met een zeer gering loon eene ver-

Contrôle bij aanneming van eene minimum loon grens.

plichte bijdrage te eischen. Het werd echter meer gewenscht geacht aan de werklieden, die bij uitzondering hunne bijdrage niet kunnen betalen, steun te verleen door eene verlichte armenzorg van den Staat dan hen vrij te stellen van de verzekering.

Deze voorstelling van de contrôle werd overdreven geoordeeld, daar de bedoeling niet is van de verzekering vrij te stellen hen, die gedurende eenige korte periode een loon verdienen, hetwelk beneden de minimum loongrens is, maar wel de werklieden, die aantoonen in den regel minder te verdienen dan het loonbedrag aangenomen voor de minimum loongrens.

Tot aanbeveling van eene minimum loongrens werd er nog op gewezen, dat men daarvoor geene rekening kan houden met het jaarloon, want bij hen, die zoo weinig verdienen, dat zij ternauwernood in hunne allernoodzakelijkste behoeften van levensonderhoud kunnen voorzien, behoort gelet te worden op het weekloon, misschien zelfs op het dag- en uurloon. In elk geval werd een werkmán, die ongeveer *f* 3 à *f* 4 per week verdient, geacht daarvan niets te kunnen missen voor eene bijdrage aan de verzekering. Bij een dergelijk loon werd geregeld sparen niet mogelijk geoordeeld en daartoe te dwingen kwam onbillijk voor. Deze onbillijkheid werd beweerd nog meer in het oog te springen bij de verzekering tegen invaliditeit zooals die in Duitschland is geregeld. Verdient toch iemand daar te lande b.v. *f* 9.— 's weeks en wordt hij grootendeels feitelijk invalide, zoodat zijn loon teruggaat tot *f* 3,50 's weeks, dan moet hiervan eene bijdrage voor de verzekering tegen ouderdom en invaliditeit worden gestort, maar daalt zijn loon tot beneden *f* 3.— 's weeks, dan is hij wettelijk invalide en heeft: 1°. geene bijdrage te storten en verkrijgt 2°. een invaliditeitspensioen. Dit werd eene grove onbillijkheid geacht.

Van andere zijde werd opgemerkt, dat deze onbillijkheid niet inhaerent is aan het stelsel, maar een niet te vermijden gevolg van elke grensbepaling. Ook werd aangevoerd, dat wanneer men de werklieden met een loon van *f* 3.— à *f* 4.— 's weeks van de verzekering wenscht vrij te stellen, alsdan duizenden werklieden buiten de verplichte verzekering zullen vallen. Deze minimaal beloonden wenschte men echter juist in de verplichte verzekering op te nemen. Eene dergelijke regeling werd in het bijzonder voor hen van het hoogste belang geoordeeld. Bij dit lage loon behoort toch niet de vraag op den voorgrond gesteld te worden wat de werkmán daarvan wel kan missen, maar wel wat daarvan gemist moet worden om hen te behoeden voor een hulpeloozen ouden dag. Opgemerkt werd hierbij, dat hoe laag het loon ook zij, daarvan toch betrekkelijk nog veel wordt besteed voor onnoodige zaken, waarom het argument niet zwaar werd geteld, dat er van het loon niet enkele centen af kunnen voor de verzekering van een ouderdomspensioen. Mocht de dwang van die enkele centen den werkmán ontevreden stemmen, dan werd het zeer wel mogelijk geacht, dat de patroon zou besluiten de bijdrage van den werkmán voor zijne rekening te

nemen, hetgeen zou worden toegejuicht als een weldadig gevolg van de verplichte verzekering.

Waar de minst beloonde werklieden verklaren niets te kunnen overleggen, werd dit tot zekere hoogte waar geacht, omdat zij de geschiktheid, de kracht daarvoor missen. Worden diezelfde personen evenwel gedwongen hun aandeel in de premie van enkele centen af te zonderen van hunne inkomsten voor de verzorging van hun ouden dag, dan werden zij daartoe wel degelijk in staat geoordeeld. Daarom werd deze minimum loongrens door sommigen om twee redenen afgekeurd: 1°. omdat eene dergelijke grens niet met juistheid te stellen is en 2°. omdat juist aan die minst beloonden in de samenleving de behulpzame hand behoort te worden geboden om voor zich zelve te zorgen.

Eene minimum loongrens verdient geene aanbeveling.

Voorts werd er op gewezen, dat in Duitschland de laagste loonklasse loopt van 0 tot 350 Mark, welk laatste cijfer ongeveer overeenkomt met een weekloon van f 4. Voor die loonklasse wordt $\frac{1}{4}$ van het totale aantal plakzegels gebruikt, waaruit dus zou volgen, dat niet minder dan 25 pCt. van alle in loondienst zijnde personen van de verplichte verzekering zouden worden vrijgesteld, waardoor de voordeelen dier verzekering ook voor hen zouden verloren gaan.

Maar waarom het waarschijnlijk kon worden geacht, dat die personen in Nederland niet de premie zouden kunnen betalen en in Duitschland wel, werd niet ingezien.

Het motief voor het aannemen van eene minimum loongrens werd van andere zijde geoordeeld ontleend te zijn aan de barmhartigheid, maar tevens in lijnrechten strijd met het beginsel, hetwelk ten grondslag ligt aan het aannemen van de verplichte verzekering. Ook dezerzijds wenschte men barmhartigheid te bewijzen, maar men meende die het best uit te oefenen door de helpende hand aan hen toe te steken, welke die het meest van noode hebben. Daarom werd het de grootste barmhartigheid geacht de verplichte verzekering toe te passen op de minst beloonde arbeiders, terwijl zelfs werd vermeend, dat het stelsel van verplichte verzekering zijn doel zou missen, wanneer bedoelde categorie van werklieden daarin niet werd opgenomen.

De commissie heeft na deze overwegingen met eene niet onaanzienlijke meerderheid beslist, dat het geene aanbeveling verdient eene minimum loongrens aan te nemen, welke het loon aanwijst van hen, aan wie de verzekeringsplicht niet behoort te worden opgelegd.

Beslissingen der commissie.

Met eenparigheid van stemmen heeft de commissie zich uitgesproken voor het aannemen van een maximum loonbedrag, hetwelk de grens aanwijst van het loon als criterium voor het opnemen in de verplichte verzekering.

Eveneens is met eenparigheid van stemmen door de commissie als criterium voor werklieden en met hen gelijk te stellen personen aangenomen

het in dienst van anderen arbeid (geestelijken zoowel als lichamelijken) verrichten tegen loon.

Dienstboden.

Bij het vaststellen van dit criterium was de commissie evenwel niet eenstemmig ten opzichte van de dienstboden.

Door enkelen werd opgemerkt, dat de meeste dienstboden in de verplichte verzekering zullen worden opgenomen tengevolge van het aangenomen criterium van in dienstbetrekking zijn. De huisbedienden als zoodanig werden echter geacht in eene geheel bijzondere positie te verkeerren, welke ten zeerste afwijkt van den toestand der overige werklieden; deze laatsten gaan na afloop van den arbeid naar hun eigen woning en voorzien in hun kost en inwoning uit het loon, hetwelk zij van hunnen patroon ontvangen voor den verrichten arbeid. De huisbedienden ontvangen daarentegen alles wat zij aan kost en inwoning noodig hebben van den heer des huizes, terwijl hun loon alleen behoeft te voorzien in hunne kleeding.

De dienstboden als kategorie in de verplichte verzekering op te nemen werd daarom ontraden, ook teneinde niet op de meest uitgebreide schaal deze verzekering in te voeren.

Van andere zijde werd betoogd, dat het geen aanbeveling verdient de dienstboden van de verplichte verzekering uit te sluiten, daar ook hunne opneming voorkoming van armenzorg bevordert.

Beslissing der commissie.

Met groote meerderheid is vervolgens door de commissie beslist om in de regeling van de verplichte verzekering ook de dienstboden op te nemen.

Waar ten aanzien van hen, die meer geestelijken dan lichamelijken arbeid verrichten, dezelfde criteria als voor werklieden voor het opnemen in de verplichte verzekering waren aangenomen (n.l. het in dienst van anderen arbeid verrichten tegen loon, hetwelk een bepaald maximum niet te boven gaat), bestond ten opzichte van enkele kategorieën van deze personen verschil van gevoelen.

Personen in dienst van
publiekrechtelijke
lichamen.

Enkelen wenschten, gelijk hiervoren reeds is opgemerkt, de personen in dienst van publiekrechtelijke lichamen niet in de verplichte verzekering op te nemen.

Hiertegen werd aangevoerd, dat aan de meeste van die lichamen geen pensioenfonds is verbonden en de besturen vermoedelijk ook niet tot de oprichting daarvan zullen overgaan, denkende, dat het Rijk met zijne verplichte verzekering ook wel hunne ambtenaren daarin zal opnemen.

Ten opzichte van de Staatsambtenaren was men algemeen van gevoelen, dat deze niet in de verplichte verzekering behooren te worden opgenomen, daar zij toch pensioen ontvangen van dezelfde autoriteit, die de regeling van bedoelde verzekering schept.

Onderwijzers.

Voorts werd door sommigen aanbevolen de onderwijzers, niet in dienst

van den Staat, in de op te stellen regeling niet op te nemen. De overheid werd toch geacht hare zorg slechts te moeten uitstrekken over dat gebied van den arbeid, hetwelk gedestrugeerd is, terwijl het gebied van den arbeid der onderwijzers en dat der ambtenaren van openbare collegiën niet ongeorganiseerd werd geoordeeld.

Deze meening werd bestreden op grond, dat waar als criterium is aangenomen het in dienst van anderen werkzaam zijn voor loon, het niet juist werd geacht personen, die daaraan voldoen, zonder gegronde redenen van de verplichte verzekering uit te sluiten.

Erkend werd, dat vele onderwijzers reeds pensioengerechtigd zijn, maar dit werd voor hen geen voldoende reden van uitsluiting geacht, daar diezelfde reden dan eveneens behoort te gelden voor alle werklieden, die lid van een pensioenfonds zijn.

Verskil van gevoelen openbaarde zich ook ten aanzien van de boekhouders, kantoorbedienden, klerken en dergelijke personen. Deze werden door sommigen geacht in het algemeen hooger in ontwikkeling te staan dan zij, die men gewoonlijk in het dagelijksch leven onder werklieden begrijpt. Die meerdere ontwikkeling doet hen daarom ook het noodzakelijke van zich te verzekeren meer inzien. Neemt men deze personen in eene verplichte verzekering op, dan werd het zeer mogelijk geacht, dat hierdoor het particulier initiatief zou worden geschaad, hetgeen uit een sociaal oogpunt nadeelig werd geoordeeld. Bovendien werd opgemerkt, dat vele kantoorbedienden wel met een zeer laag loon beginnen, maar het later tot een zeer groot inkomen brengen, een inkomen waarop zij altijd gerekend hebben en waarbij het gevaar van armlastigheid wegvalt. Deze personen komen toch veelal uit een geheel anderen kring voort dan de werklieden, — uit een kring waarin zij in den regel voldoende steun van verwanten vinden, als zij bij uitzondering eens tot armoede mochten vervallen.

Boekhouders, kantoorbedienden.

Tegen deze beschouwing werd aangevoerd, dat slechts het kleinste deel van de kantoorbedienden het op rijpen leeftijd tot een groot inkomen brengt; deze personen werden ook niet geacht de eigenlijke kantoorbedienden te zijn, maar eerder de volontairs, die als zoons van kooplieden op een kantoor beginnen en door het geld, hetwelk zij later in eenige zaak kunnen inbrengen, als het ware aangewezen zijn om na behoorlijke theoretische en praktische opleiding hooge betrekkingen in de handelswereld in te nemen.

Van andere zijde werd het opnemen in de verplichte verzekering van onderwijzers en kantoorbedienden aanbevolen op grond, dat het wenschelijk is zoo min mogelijk personen uit te sluiten, waardoor het meest werd geacht te worden tegemoet gekomen aan het bezwaar, dat de burgers door de verplichte verzekering worden geschift in werklieden en niet-werklieden.

Met eene niet geringe meerderheid heeft de commissie vervolgens besloten de boekhouders, kantoorbedienden, klerken en dergelijke personen,

Beslissing der commissie.

alsmede de onderwijzers en ambtenaren, die niet in Staatsdienst zijn, in de regeling van de verplichte verzekering op te nemen.

Eéne maximum loongrens?

Daarna is de vraag overwogen of voor geheel Nederland eenzelfde maximum loongrens behoort te gelden, dan wel of die behoort te verschillen naar mate van de plaatselijke gesteldheid.

Ten aanzien van de wenschelijkheid van het aannemen van verschillende maxima loongrenzen werd opgemerkt, dat op het platte land een loon van *f* 6 's weeks of *f* 300 's jaars voor een arbeider vrij voldoende kan worden geacht, maar in de groote steden werd dit loonbedrag geheel onvoldoende geoordeeld. Daarom werd gevreesd, dat ééne maximum loongrens voor geheel Nederland geldende in stede van gelijkheid eene niet onbelangrijke ongelijkheid ten gevolge zou kunnen hebben.

Tegen deze beschouwing werd aangevoerd, dat bij het aannemen van verschillende maxima loongrenzen de organisatie van de verplichte verzekering onnoodig meer ingewikkeld wordt. De praktische moeilijkheden doen zich toch reeds dadelijk gevoelen bij verhuizing; daardoor zouden dezelfde werklieden op de eene plaats wel en elders niet in de verplichte verzekering kunnen vallen, tengevolge waarvan eveneens eene niet onbelangrijke ongelijkheid zou kunnen ontstaan. Het aannemen van ééne algemeene maximum loongrens werd dan ook de eenig mogelijke oplossing geacht ter voorkoming van talloze moeilijkheden en verwarringen.

Beslissing der commissie.

De commissie heeft hierna met eenparigheid van stemmen besloten ééne algemeene maximum loongrens geldende voor geheel Nederland aan te nemen.

Welke maximum loongrens?

Vervolgens werd aan het oordeel der commissie onderworpen de vraag welke maximum loongrens behoort te worden aangenomen.

De meening werd geuit, dat kon volstaan worden met een bedrag van *f* 1000 jaarloon als maximum loongrens aan te nemen. Als basis voor dit cijfer werd genoemd het maximum loon van een goed werkman in de groote steden. Hierdoor werd het tevens mogelijk geacht zoo weinig mogelijk werklieden van de verplichte verzekering uit te sluiten.

Van andere zijde werd aangespoord tot voorzichtigheid bij het vaststellen van deze loongrens, daar toch bedacht behoort te worden, dat, hoe hoger deze grens wordt gesteld, des te meer offers zullen worden verlangd van de werkgevers en van den Staat. Wenscht men nu de verplichte verzekering niet op groote schaal in te voeren, dan zou kunnen worden volstaan met als maximum loongrens aan te nemen een jaarloon van *f* 800.—, hetgeen ongeveer overeenkomt met een weekloon van *f* 15.— en een dagloon van *f* 2,50.

Beslissing der commissie.

De commissie heeft zich daarna met eene geringe meerderheid verklaard voor het aannemen van een jaarloon van *f* 1000.— als maximum loongrens.

Nadat alzoo waren vastgesteld de twee criteria voor het opnemen in de verplichte verzekering, n.l. het in dienst van anderen arbeid verrichten tegen loon, hetwelk een bedrag van *f* 1000.— per jaar niet te boven gaat, werd onderzocht of ook de vrouwen aan de verplichte verzekering behooren te worden onderworpen.

De verplichte verzekering van de vrouw werd door sommigen veel bedenkelijker geacht dan die van den man. Eene vrouw treedt door haar huwelijk toch in den regel buiten loondienst en dus ook buiten den verzekeringsplicht. De premiebetaling zal dan waarschijnlijk niet door haar worden voortgezet en haar pensioensrecht gaat diensvolgens verloren. Is dit nu de regel, dan zou de verplichte verzekering voor de vrouwen neerkomen op het helpen vullen van de pensioenkas waaruit de mannen pensioen trekken. Teneinde te weten of de vrouwen in den regel huwen, behoort dus vast te staan hoeveel vrouwen in het huwelijk treden. Uit de Beroepstelling van 31 December 1889 werd de conclusie getrokken, dat slechts 12 pct. der vrouwen ongehuwd blijven. Reeds in de leeftijdsklasse van 25—35 jaar zijn 65 pct. der vrouwen in het huwelijk getreden. Ook is gewezen op de Jaarcijfers van 1895 (blz. 10), waaruit geacht werd te blijken, dat telken jare de normale leeftijd op welken de vrouwt huwt valt beneden 29 jaar, zoodat van honderd huwende vrouwen de leeftijd van 12,63 pct. valt beneden 21 jaar, 36,38 pct. tusschen 21—24 jaar en 29,11 pct. tusschen 24—29 jaar. Bedenkt men nu, dat op jeugdigen leeftijd de vrouwen in Nederland in allerlei loonbetrekking werkzaam zijn, dan werd het niet billijk geacht haar tot bijdragen aan de verzekering te verplichten, waar zooveel kans op niet-continuatie bestaat. In deze beschouwing was men daarom niet ingenomen met de verplichte verzekering ook op vrouwen van toepassing te verklaren, tenzij daaraan bijzondere regelen worden verbonden. Met deze regelen werd gedoeld op het verleenen van restitutie van alle premien in geval van huwelijk; ook werd de vraag gesteld, of het mogelijk aanbeveling verdient den verzekeringsplicht voor de vrouwen te doen aanvangen op 30-jarigen leeftijd. Evenwel werd hierbij opgemerkt, dat bij restitutie in geval van huwelijk de verzekeringsplicht feitelijk een ander economisch doel verkrijgt, want deze zal dan in 88 van de 100 gevallen worden spaardwang voor huwelijksgift.

Indien evenwel de vrouwen niet aan den verzekeringsplicht worden onderworpen, zou kunnen worden aangevoerd, dat zij dan ook niet genieten van de Staatsbijdrage, welke als invoeringsmaatregel onvermijdelijk is geacht, hoewel de vrouwen evenzeer belasting betalen als de mannen. Dit kwam echter niet afdoende voor, daar bedoelde bijdrage wordt gegeven als invoeringsmaatregel bij eene zaak, welke van algemeen belang wordt geacht. Daarom is zij uit haren aard te beperken tot hen, die verplicht worden, want alleen in dien dwang vindt zij haar motief en daarom ook mag zij gebracht worden tot de algemeene lasten waaraan de vrouwen evengoed hebben bij te dragen als de mannen.

Vrouwen.

Statistiek.

Staatsbijdrage.

Statistiek.

Van andere zijde werd eveneens een beroep gedaan op de Beroepstelling van 31 December 1889. Daaruit werd geacht te blijken, dat er 88653 gehuwde vrouwen in beroep werkzaam waren; trekt men van dit getal af de categorie A (hoofd van eene zaak, van eene inrichting, van een bedrijf of onderneming voor eigen rekening) ten getale van 47889, dan houdt men nog het belangrijke cijfer van 40764 gehuwde vrouwen in loondienst werkzaam over. Waren zij mannen, dan zouden zij voor verreweg het grootste gedeelte in de verplichte verzekering worden opgenomen. Met het oog nu op het beginsel, hetwelk aan het opleggen van de verplichting tot verzekering ten grondslag ligt, werd niet ingezien om welke reden de gehuwde vrouwen niet mede zouden worden opgenomen. Worden zij niet opgenomen, dan loopt men gevaar de concurrentie van den arbeid der vrouwen aan te moedigen. Zij verdienen in den regel toch al een geringer loon dan de mannen en zijn nu de patroons ontslagen van de verplichte verzekering bijaldien zij alleen met vrouwen arbeiden, dan kan dit bezwaarlijk anders dan eene aansporing vormen om vrouwen in dienst te nemen voor wie geene bijdrage is verschuldigd.

Evenwel werd dit argument bestreden met de opmerking, dat waar de eigenlijke vrouwenarbeid, d. w. z. de arbeid waarvoor mannen niet geschikt zijn zooals b.v. in de textiel-nijverheid, thans vrij belangrijk minder wordt beloond dan mannenarbeid, niet kan worden ingezien hoe de betrekkelijk geringe bijdrage door den patroon voor de verplichte verzekering te storten een prikkel zou kunnen zijn om zooveel mogelijk vrouwen in dienst te nemen.

Restitutie.

Nog werd opgemerkt, dat het niet wenschelijk toescheen bij huwen van de vrouw restitutie van de betaalde premien te verleenen, maar die bijdragen liever te kapitaliseeren om bij overlijden van den man met rente op rente aan haar uit te keeren.

Een dergelijk restitutiestelsel werd echter van andere zijde geacht niet te vallen binnen het kader van de verzekering tegen den ouden dag. Daarom kwam het meer aanbevelingswaardig voor, dat de vrouwen haar gekapitaliseerde bijdragen met rente op rente ontvangen als zij den leeftijd van 60 of 65 jaar hebben bereikt.

Door anderen werd betoogd, dat indien men vasthoudt aan de bepaling van pensioen als nabetaald loon, de vrouwen alsdan evenzeer behooren te worden opgenomen in de verplichte verzekering als de mannen. Zij werken toch in den regel voor een hoogst karig loon, een loon kariger dan dat van de mannen, waarbij er geen sprake van is, dat voldoende kan worden gespaard voor den ouden dag. Kunnen nu de mannen niet voldoende sparen, dan geldt dit voor de vrouwen met haar mindere loon in nog hoogere mate. Daarom werd aanbevolen de vrouwen op dezelfde voorwaarden in de verplichte verzekering op te nemen als de mannen en haar ook geheel dezelfde voordeelen toe te kennen.

Nog werd betoogd, dat alhoewel in beginsel geen reden werd geacht te

bestaan om de vrouwen niet mede in de verplichte verzekering op te nemen, toch het huwen van de vrouwen de consequenties van de verplichte verzekering in hooge mate zoude bemoeilijken. Deze meening werd geoordeeld den meesten steun te vinden bij de verzekering tegen invaliditeit. Waar invaliditeit uit den aard der zaak toch al in elk concreet geval bezwaarlijk is vast te stellen, werd dit zoogoed als onmogelijk geacht bij de gehuwde vrouw.

Ten aanzien van eene restitutie te verleenen aan de vrouw, die tengevolge van haar huwelijk uit het verzekeringsverband treedt, bestond, gelijk reeds bleek, verschil van gevoelen.

Sommigen wenschten haar bij in het huwelijk treden al de premiën, dus ook het aandeel door den patroon daarin betaald, te restitueeren op grond dat, al stort de patroon de halve premie, deze helft toch wel op indirecte wijze op het loon zou worden verhaald.

Anderen wenschten dit bedrag met rente op rente uit te keeren, maar eerst bij het ontbinden van het huwelijk, waardoor het voordeel werd verkregen, dat gedurende het huwelijk de gestorte bijdragen aanzienlijk in waarde konden vermeerderen en de uitkeering dan plaats vindt op een oogenblik waarop in den regel aan het ontvangen van dat bedrag meer behoefte bestaat dan bij het aangaan van het huwelijk. Hierbij komt nog, dat eene vrouw, wier huwelijk ontbonden is, in den regel wel weer in loondienst zal gaan en dan weder verzekeringsplichtig wordt. Kon zij dan, in plaats van restitutie te ontvangen, hare vroegere verzekeringsrechten zien herleven, dan werd dit voor haar van het grootste belang geacht met het oog op de verzekering tegen invaliditeit.

De commissie heeft zich daarna eenstemmig verklaard voor het opnemen van de vrouwen in de verplichte verzekering onder opmerking, dat daarvoor wel dezelfde criteria behooren te gelden als voor de mannen, maar dat haar hierbij faciliteiten behooren te worden verleend, welke evenwel geene verhooging van de verzekeringspremie mogen ten gevolge hebben.

Beslissing der commissie.

Ter overweging bleef nu over de vraag of ook kleine ondernemers (eigen bazen), kleine landbouwers, kleine handelaars, in één woord de zelfstandig arbeidende personen, die kunnen worden geacht voor het overige economisch met werklieden gelijk te staan, in de verplichte verzekering behooren te worden opgenomen.

Zelfstandig arbeidende personen.

Erkend werd, dat deze personen kunnen worden gerekend tot den werkmansstand te behooren, maar niet tot de in loondienst zijnde werklieden. Zij ontvangen dan ook geen loon, maar behalen ondernemerswinst. Waar nu voor de werklieden eene maximum loongrens is aangenomen en hun loon met behulp van hunnen werkgever in den regel zonder groote moeilijkheden zal kunnen worden vastgesteld, stuit men bij de zelfstandig arbeidende personen dadelijk op twee moeilijkheden, n.l. 1°. is hun ondernemerswinst,

welke uit den aard der zaak vrij onregelmatig zal zijn, niet met zekerheid vast te stellen en 2° mist men bij hen een aangewezen werkgever. Deze bezwaren werden zeer belangrijk geacht ten opzichte van het betalen van de verzekeringsbijdragen; houden deze bijdragen toch verband met de verdienste, hetgeen rationeel werd geoordeeld, dan zal in den regel de bijdrage niet met juistheid kunnen worden bepaald, daar die verdienste niet vaststaat. Bovendien hebben deze personen de geheele premie te betalen en behoort deze op hen direct te worden verhaald.

Als beginselgrond, welke het opnemen van deze personen belet, werd het volgende aangevoerd. De werklieden in loondienst verhuren hunne werkkraft aan anderen en zijn daardoor onzelfstandige personen; de kleine ondernemers daarentegen zijn personen, die geheel zelfstandig werken.

Nagenoeg algemeen werd evenwel erkend, dat in beginsel er veel voor te zeggen valt, deze financieel zwakke maar zelfstandige personen, die economisch met werklieden gelijkstaan, in de verplichte verzekering op te nemen, doch door velen werd tevens opgemerkt, dat dit onuitvoerbaar was, voornamelijk tengevolge³ van het ontbreken van eenen bepaalden werkgever, die de zoo noodige controle kan uitoefenen.

Beslissing der commissie.

De commissie heeft zich dan ook met eene niet onaanzienlijke meerderheid verklaard tegen het opnemen van bedoelde personen in de verplichte verzekering.

Toelating van de vrijwillige verzekering.

Op grond evenwel dat algemeen gewenscht werd aan deze zelfstandige personen zoo mogelijk de behulpzame hand te bieden, opdat zij zich evenals de met hen economisch gelijkstaande werklieden op de minst bezwarende wijze zouden kunnen verzekeren voor den ouden dag en voor het geval van invaliditeit, werd de vraag overwogen of het aanbeveling verdient onder de noodige waarborgen (d. w. z. het stellen van regelen ten opzichte van den leeftijd van toetreding, van een te verrichten geneeskundig onderzoek, van eene maximum inkomstengrens, enz.) hun de gelegenheid te geven om vrijwillig deel te nemen aan de verzekering onder toekenning in het overgangstijdperk van dezelfde voordeelen als aan de tot verzekering verplichten worden verleend, n.l. de Staatsbijdrage.

Waar bij de verplichte verzekering wordt uitgegaan van het denkbeeld om zooveel mogelijk allen daarin op jeugdigen leeftijd op te nemen, onverschillig welke lichamelijke gebreken zij ook mogen hebben, welke hen mogelijk minder geschikt maken voor het opnemen in eene verzekering, werd deze handelwijze geacht geen gevaar op te leveren voor de soliditeit van de verzekeringsinstelling, daar het grootste aantal van hen, die worden opgenomen, geoordeeld werd tot de normaal gezonden te behooren. Laat men evenwel bij deze verzekeringsinstelling tevens toe het vrijwillig deelnemen op dezelfde voorwaarden als voor de tot verzekering verplichten gesteld, dan werd gevreesd, dat zich meerendeels zullen aanmelden de personen die ten-

gevolge van hunne lichamelijke gesteldheid geweigerd zijn of worden door de particuliere verzekeringsmaatschappijen, m. a. w. dat alleen de slechte risico's zich bij de Staatsinstelling zullen aanmelden. Geschiedt dit, dan werd gevreesd, dat de berekeningen opgesteld ten aanzien van de invaliditeitskansen ernstig gevaar zullen loopen niet in overeenstemming te blijken met de praktijk. Daarom werd aanbevolen bij vrijwillige toetreding tot de verzekering tegen invaliditeit als waarborg te eischen eene geneeskundige verklaring van normale gezondheid.

Dit bezwaar kwam evenwel niet overwegend voor ten opzichte van de vrijwillige verzekering tegen den ouden dag, daar als iemand zich een ouderdomspensioen verzekert en hij tengevolge van zijn abnormalen gezondheids-toestand overlijdt vóór den leeftijd waarop het pensioen ingaat, hij ook geen pensioen ontvangt. Deze bezwaren werden daarom geacht weg te vallen voor de voorstanders van de enkele regeling van de verplichte verzekering tegen den ouden dag.

Van andere zijde werd aan deze beschouwing toegevoegd, dat de toelating van de vrijwillige verzekering in een stelsel van verplichte verzekering in hooge mate een groot gevaar kan doen ontstaan voor de juistheid van de opgestelde kansberekeningen.

Geeft men toch in het algemeen aan de zelfstandig werkzame personen de bevoegdheid zich op dezelfde wijze te verzekeren als de tot verzekering verplichten, dan werd het als gevolg hiervan mogelijk geacht, dat de premien te voldoen door de werklieden in loondienst eene enorme verhooging zullen moeten ondergaan. Al mocht deze meening nu geacht worden eenigszins sterk te klinken tegenover de uitkomsten van de Deutsche wet, dan bedenken men, dat van de in Duitschland toegelaten „Selbstversicherung” nog weinig gebruik is gemaakt, waardoor deze uitkomsten niet kunnen worden gebruikt voor berekeningen waarbij men moet uitgaan van een deelnemen door velen aan de vrijwillige verzekering. Daarom werd er met klem op aangedrongen de vrijwillige verzekering niet toe te laten zonder het stellen van beperkende en voldoende waarborg gevende bepalingen. Blijkens de memorie van toelichting op de Deutsche wet is men dan ook daar te lande er zooveel mogelijk op uit geweest om de vrijwillige verzekering te weren, maar deze is er door den Rijksdag bij de openbare behandeling in gebracht, al zij het dan ook in beperkte mate.

Voorts werd er op gewezen, dat bij de vrijwillige verzekering van deze personen een belangrijke factor ontbreekt, welke bij hen, die verplicht verzekerd zijn, aanwezig is, d. w. z. de zelfstandig werkzame personen kunnen geen werkgever aanwijzen.

Het aanwezig zijn van een bepaalden werkgever werd door velen van overwegend belang geoordeeld voor het uitoefenen van de contrôle op de verzekerden. Duitschland werd geacht duidelijk bewezen te hebben het belang van de contrôle der werkgevers en kan deze nu wegens de ontstentenis

Contrôle.

van een werkgever niet worden uitgeoefend, dan werd het ook praktisch onuitvoerbaar geacht deze zelfstandig werkzame personen in de verplichte verzekering op te nemen.

Al werden de moeilijkheden niet ontkend, welke zijn verbonden aan het openstellen van de gelegenheid om vrijwillig toe te treden tot de verzekering, welke de Staat voor een bepaalde categorie van personen verplichtend stelt, toch werd door sommigen aangeraden die kleine zelfstandig werkzame personen daartoe de bevoegdheid te verleenen, want waar de werklieden in loondienst met een jaarloon tot f 1000 in de verplichte verzekering worden opgenomen, waarbij nog eene Staatsbijdrage in het overgangstijdperk wordt verleend, zou het den schijn van bevoorrechtiging kunnen geven, als b.v. de kleine landbouwers, van wie een groot aantal geen f 1000 'sjaars verdienen, niet tot deze verzekering worden toegelaten, terwijl zij integendeel als belastingschuldigen wel verplicht worden hun aandeel in de belasting op te brengen waaruit die Staatsbijdrage wordt betaald.

Staatsbijdrage.

Door anderen daarentegen werd betoogd, dat als men de vrijwillige verzekering voor deze personen toelaat bij de instelling van Staatswege belast met de uitvoering van de verplichte verzekering, het nog zeer de vraag is of het voor die zelfstandig werkzame personen wel voordeliger is zich bij die instelling te verzekeren dan bij eene particuliere maatschappij, welke steeds rekening kan houden met alle behoeften van ieder, die zich ter verzekering aanmeldt, terwijl de Staatsinstelling noodzakelijk gebonden werd geacht aan eene reeks van voorschriften, waarvan niet mag worden afgeweken.

Het eenige voordeel bestaat, naar men meende, in de tijdelijke hulp, welke de Staat in het overgangstijdperk verleent, d. w. z. het voordeel bestaat alleen voor die personen, aan welke de overgang wordt vergemakkelijkt met het oog op hunnen meer bejaarden leeftijd. Maar de argumenten, welke voor deze Staatshulp pleiten, werden geacht alleen te kunnen gelden voor de verplichte verzekering, doch niet voor die, welke vrijwillig wordt aangegaan. Bij deze vrijwillige verzekering kon geen reden worden gevonden om de personen, die b.v. thans 45 jaar zijn, van Staatswege steun te verleenen bij het sluiten dier verzekering en dezen steun b.v. te onthouden over b.v. 30 jaar aan de personen, die alsdan den leeftijd van 45 jaar zullen hebben bereikt. Dit werd eene onbillijkheid geoordeeld, welke het gevaar medebrengt, dat de als tijdelijk bedoelde Staatshulp mogelijk zal worden gecontinueerd en zoo als het ware vanzelf in eene voortdurende hulp zal worden omgezet.

Deze laatste beschouwing werd bestreden op grond dat daarbij blijkbaar niet in het oog is gehouden het temporaire karakter, hetwelk aan de Staatsbijdrage is verleend. Is toch het tijdperk van bedoelde bijdrage verstreken, dan verkeerden de alsdan b.v. 45-jarige personen in denzelfden toestand ten opzichte van de premiebetaling als toen zij op b.v. 20-jarigen

leeftijd in de verplichte verzekering vielen, of de gelegenheid tot vrijwillige verzekering voor hen werd opengesteld. Zij kunnen alsdan worden geacht die bijdrage niet noodig te hebben, terwijl voor de thans 45-jarigen eene premie moet worden betaald in overeenstemming met hun leeftijd. Bij de personen, die na het overgangstijdperk 45 jaar worden, geldt toch voor de premiebetaling steeds de premie vastgesteld voor den leeftijd waarop de verzekering is aangegaan.

Na deze overwegingen heeft de commissie met eene niet groote meerderheid zich verklaard voor het verleenen van de bevoegdheid aan de kleine zelfstandig arbeidende personen om onder de noodige waarborgen deel te nemen aan de verzekering, met toekenning in het overgangstijdperk van dezelfde voordeelen als aan de tot verzekering verplichten worden verleend.

Beslissing der commissie.

Nadat alzoo de maatstaf voor het opnemen in de verplichte verzekering was vastgesteld, werd in de eerste plaats overwogen, op welken leeftijd die maatstaf voor het eerst zal behooren te worden aangelegd om over iemands verzekeringsplicht te beslissen, m. a. w. op welken leeftijd de verplichte verzekering zal behooren aan te vangen.

Leeftijd waarop de verplichting tot verzekering aanvangt.

Eenerzijds werd op deze vraag geantwoord: zoodra iemand met werken begint op zijn dertienjarigen leeftijd en zijne verdiensten van dien aard zijn, dat hij, of gedeeltelijk in zijn onderhoud kan voorzien, of dat zijn loon eenigszins kan bijdragen tot steun van het ouderlijk huis. Deze leeftijd werd verdedigd met een beroep op artikel 3 van de Arbeidswet van 5 Mei 1889 (*Staatsblad* N°. 48), waarbij verboden wordt een kind beneden twaalf jaren arbeid te doen verrichten. Hiervan werd het gevolg geacht, dat vele ouders hunne kinderen, die nauwelijks bedoelden leeftijd hebben bereikt, naar de fabrieken zenden, waar deze alsdan naar gelang van hun ijver een weekloon van f 2,50 en somtijds meer verdienen.

Indien men nu deze verdienste vergelijkt met het gemiddelde loon van een volwassen werkman, dan werden die kinderen geacht in verhouding tot hunne behoeften een hooger loon te verdienen dan de volwassen werklieden, zoodat die kinderen zeer zeker de premie minstens evengoed kunnen betalen als de volwassen werklieden.

Van andere zijde werd er op gewezen, dat het beginsel, hetwelk aan de verplichte verzekering ten grondslag ligt, er krachtig voor pleit om de werklieden reeds op jeugdigen leeftijd in de regeling op te nemen, want wat betreft de invaliditeitskansen, werden die jongeren geacht evenzeer aan beroepsgevaar bloot te staan als de ouderen, waarom zij in beginsel ook dan reeds behooren te worden gesteund. Welke aanvangsleeftijd voor het opnemen in de verplichte verzekering behoort te worden aangenomen werd evenwel niet enkel afhankelijk geacht van bedoeld beginsel, maar ook van de praktische bezwaren aan de uitvoering verbonden. De dertienjarigen reeds op te

nemen werd niet aanbevolen op grond, dat in het algemeen dan nog zeer weinig wordt verdiend, al mocht dan ook op sommige fabrieken aan die jeugdige personen een weekloon van f 2,50 worden betaald. Om die reden kwam het gewenscht voor den aanvangsleeftijd van 16 jaar aan te nemen, gelijk ook in Duitschland is geschied. Op dien leeftijd werd toch de verdienste geacht van dien aard te zijn, dat de premie voor de verzekering zonder overwegende bezwaren daarvan kan worden afgezonderd. Den aanvangsleeftijd hooger te stellen, b.v. op 18 of 20 jaar kwam niet raadzaam voor, daar alsdan de premie ook zooveel hooger wordt, welke verhooging het geheele leven door moet betaald worden. Bovendien treden tusschen die twee jaren de werklieden in militairen dienst en met dezen dienstdienst behoort rekening te worden gehouden met het storten der bijdragen en het mederekenen van dien tijd voor de verzekering. De Deutsche wet heeft hieromtrent in § 17 bepaald, dat voor verzekerde werklieden, die in militairen dienst treden en vóór dit tijdstip „nicht lediglich vorübergehend in ein die Versicherungspflicht begründendes Arbeits- oder Dienstverhältnisz eingetreten waren”, deze dienstdienst mede als „Beitragszeit” in aanmerking komt. In deze bepaling ligt dus het zwaartepunt bij het bewijs, dat de werkmán vóór zijn in dienst treden als regel aan den verzekeringsplicht is onderworpen geweest. Stelt men nu den aanvangsleeftijd kort vóór het tijdstip van in dienst treden, dan werd de verzekeringsplicht als regel hoogst bezwaarlijk te bewijzen geoordeeld. Wordt evenwel als aanvangsleeftijd die van 16 jaren genomen, dan werd de termijn van drie jaren ruim genoeg geacht om een aannemelijk bewijs te verkrijgen van het door de wet verlangde.

In verband hiermede werd er ook de aandacht op gevestigd, dat bij het aannemen van den leeftijd van 18 tot 20 jaar als aanvangsleeftijd onderscheidene verzekerden reeds vóór dien leeftijd gedurende een twee- of viertal jaren voldoende in staat zijn geweest om van hun loon de verzekeringspremie af te zonderen, terwijl zij het nalieten omdat zij er niet toe verplicht waren. Zoodoende gewent men velen op jeugdigen leeftijd, wanneer nog in de minste behoeften voorziening noodig is, hun geheele loon te verteren, en dan begint men op lateren leeftijd, wanneer meer behoeften bestaan, de premie op het loon te korten. Deze wijze van handelen werd geacht noch in het belang der werklieden noch in dat der verzekering te zijn.

Enkelen, die zich voorstanders betoonden van het beginsel om de werklieden zoo jong mogelijk te gewennen aan de premiebetaling, hebben evenwel den leeftijd van 18 jaar als aanvangsleeftijd aanbevolen op grond, dat vele werklieden op 16-jarigen leeftijd nog zoogoed als niets verdienen. Deze leeftijd van 18 jaar werd ook nog aanbevolen met het oog op de toestanden in het landbouwbedrijf, alwaar de meesten op 16-jarigen leeftijd geacht werden nog in de leerjaren te verkeerén, terwijl zij op 17-jarigen leeftijd in den regel nog niet noemenswaard verdienen om daarvan een deel voor de verzekering af te staan. Ditzelfde argument werd ook aangevoerd ten aanzien van de dienstboden.

Met eene niet geringe meerderheid heeft de commissie zich vervolgens uitgesproken voor het aannemen van den leeftijd van zestien jaren als aanvangsleeftijd voor het opnemen in de verplichte verzekering.

Beslissing der commissie.

§ 10.

Aanvangsleeftijd voor het ingaan van het ouderdomspensioen.

De eerste vraag welke ten aanzien van dit onderwerp door de commissie werd behandeld, was of voor de verschillende bedrijven eenzelfde leeftijds-grens behoort te worden aangenomen waarop het ouderdomspensioen ingaat.

Eene leeftijdsgrens?

Door enkelen werd aanbevolen ééne leeftijdsgrens als regel aan te nemen en daarnaast verschillende leeftijdsgrenzen voor meer in het bijzonder gevaarlijke beroepen. Eene dergelijke regeling werd geacht ongeveer overeen te komen met die, welke de Staat ten aanzien van de pensionneering zijner ambtenaren heeft aangenomen en tevens verband te houden met de bepalingen in de Veiligheidswet opgenomen ten opzichte van de meer en min gevaarlijke bedrijven. Er werden toch geacht onderscheidene bedrijven te bestaan, waarin de krachten der werklieden op niet hoogen leeftijd reeds versleten zijn. Hierbij had men niet op het oog de eigenlijke invaliditeit, maar het tengevolge van het uitgeoefende beroep veel eerder oud zijn dan in andere bedrijven. Daarom werd gevreesd, dat als ééne leeftijdsgrens wordt aangenomen, juist om aan deze bezwaren tegemoet te komen, het begrip van invaliditeit zeer ruim zou worden opgevat, in de hoop hierdoor de schaduwzijde van ééne leeftijdsgrens te vermijden, en dus daardoor het begrip van invaliditeit buiten de normale grenzen zoude worden uitgebreid; maar dan zou men komen tot eene onjuiste regeling, waarin eenige gelijkenis met een surrograat van eene regeling met verschillende leeftijdsgrenzen bezwaarlijk te miskennen werd geacht.

Tegen deze beschouwing werd aangevoerd, dat waar de commissie heeft beslist het raadzaam te achten de verplichte verzekering én tegen ouderdom én tegen invaliditeit gelijktijdig in te voeren, de vraag naar verschillende leeftijdsgrenzen op grond van het min en meer ongezonde van elk speciaal bedrijf veel van haar gewicht verliest. In de bedrijven toch, waarin de werklieden vroegtijdig hunne krachten verliezen, zal aan hen invaliditeitspensioen worden toegekend. Voorts werd het vaststellen van verschillende leeftijdsgrenzen zoogoed als onmogelijk geacht op grond, dat nage-noeg geen gegevens voorhanden zijn om die vaststelling op eenige behoorlijk aan te wijzen grondslagen te verrichten. Bovendien werd opgemerkt, dat als de leeftijd voor het ingaan van het pensioen wordt verlaagd, dit noodzakelijk ten gevolge moet hebben hetzij eene verlaging van het pensioen hetzij, bijaldien men hetzelfde pensioensbedrag wenscht te behouden, eene verhooging van de premie. Besluit men hiertoe niet, d. w. z. handhaaft

men de gelijkheid zoowel van de premie als van het pensioen, niettegenstaande dit laatste in de uitzonderingsbedrijven vroeger wordt verleend, dan werd dit eene bevoorrechtiging geacht van de werklieden in deze bedrijven werkzaam, en wel eene bevoorrechtiging ten koste van de werklieden in de overige bedrijven. Dit werd niet alleen in beginsel onjuist geoordeeld, maar men meende ook, dat hiervoor noch rechts- noch billijkheidsgrond kon worden aangewezen. Men bedenke toch, dat de op te stellen regeling uitgaat van de theorie van aequivalentie, d. w. z. dat het pensioen in overeenstemming behoort te wezen met de daarvoor gestorte bijdragen, waaruit het geheel moet kunnen worden voldaan. Laat men deze theorie varen, dan werd dit geacht een verlaten van het gebied der verzekering te zijn waardoor het terrein van een stelsel van verzorging zou worden betreden.

Anderen verklaarden het zeer billijk te achten, indien men voor hen, die in gevaarlijke beroepen werkzaam zijn, een lageren leeftijd van pensionneering kon vaststellen dan voor de andere verzekeringsplichtigen. Zij hebben toch bij gelijke leeftijdsgrens minder kans om pensioentrekkenden te worden. Waar nu men allen dwingt om tegen gelijke premien deel te nemen aan de verzekering, zou de eenige weg om de kansen op voordeel gelijk te maken, bestaan in lageren leeftijd voor de uitoefenaars van gevaarlijke beroepen. De combinatie van invaliditeits- met ouderdomsverzekering werd geoordeeld deze ongelijkheid niet op te heffen. Wie toch werkzaam is in een gevaarlijk beroep wordt niet steeds eerder invalide, neen hij wordt dikwijls eerder ziek en sterft vroeger. Evenwel werd het aannemen van verschillende leeftijdsgrenzen ontraden op grond van onoverkomelijk geachte praktische bezwaren, daar het tot dusver nog niet is gelukt eene betrouwbare statistiek op te stellen betreffende de levenskansen in de meer gevaarlijke bedrijven. Bovendien ontstaat nog eene moeilijkheid bij de wisseling van beroep. Zal men, zoo werd gevraagd, iemand, die op zijn 45^e jaar van een gevaarlijk beroep overgaat in een niet gevaarlijk, pensioen toekennen op lageren leeftijd? Het is mogelijk, dat zijne gezondheid dan reeds geknakt, zijne levenskansen gering is geworden. Men zou daarvoor een onderzoek naar de antecedenten van de meer bejaarden moeten instellen, en zóó geraken in een aantal feitelijke quaesties. Daarom werd de individualisatie van de levenskansen, hoe wenschelijk en rechtvaardig op zichzelf bij verzekeringsdwang, praktisch onuitvoerbaar geacht.

Beslissing der commissie.

De commissie heeft na deze overwegingen met groote meerderheid zich verklaard voor het aannemen van ééne algemeen geldende leeftijdsgrens waarop het ouderdomspensioen behoort in te gaan.

Aanvangsleeftijd voor het verleen van pensioen.

Daarna werd de vraag behandeld welke leeftijd bij de verzekering tegen ouderdom behoort te worden aangenomen als aanvangsleeftijd voor het verleen van pensioen.

Waar cenerzijds de zestigjarige leeftijd gewenscht voorkwam, daar op dien

leeftijd bij de meeste werklieden de krachten reeds aan het afnemen zijn, waardoor de verdiensten verminderen, werd dit toch in het algemeen te drukkend geacht in verband met de daarvoor vereischte premie. Den 70-jarigen leeftijd aan te nemen gelijk in Duitschland kwam te hoog voor; de gevallen, waarin het al of niet bestaan van invaliditeit moet worden onderzocht, zullen voor den leeftijd van 65 tot 70 jaren zeer talrijk worden; in herinnering werd gebracht, dat bij de arbeids-enquête aan de Duitsche grenzen over dezen leeftijd werd geklaagd als te hoog gesteld. Daarom werd het meest wenschelijk geacht den midden-leeftijd van 65 jaren aan te nemen, op grond, dat hierdoor de ouderdomsverzekering financieel mogelijk is en de werklieden dan nog eenige jaren van hunne vroegere storting de vruchten kunnen plukken.

De 65-jarige leeftijd werd ook aanbevolen op grond, dat de werklieden op 60-jarigen leeftijd in den regel nog wel geschikt zijn om te blijven arbeiden, maar daarna gaan de krachten vrij snel aan het verminderen.

Het aannemen van den 60-jarigen leeftijd werd van eene zijde aanbevolen op dezen grond, dat hoe lager de leeftijd wordt gesteld voor den aanvang van het ouderdomspensioen, des te minder het slagen van de berekeningen van de verzekering tegen invaliditeit gevaar loopt. Het werd toch als vaststaand aangenomen, dat de kans op invaliditeit klimt met den leeftijd en de moeilijkheid om in elk concreet geval te beslissen of iemand invalide is eveneens stijgt naarmate hij ouder is.

Wat nu betreft de kostbaarheid van de ouderdomsverzekering werd er op gewezen, dat deze niet enkel afhangt van den leeftijd waarop het pensioen ingaat, maar ook van het te verleen pensioensbedrag. Daarom werd gewenscht op 60-jarigen leeftijd een laag ouderdomspensioen te verleen, maar het pensioensbedrag te doen klimmen in verhouding van het aantal jaren, dat men het na het 60ste jaar aanvraagt.

Van andere zijde werd hiertegen aangevoerd, dat zoolang het nog niet vaststaat, dat de geschillen omtrent invaliditeit ontstaande tusschen den leeftijd van 60 en 65 jaren onoverkomelijk zijn, laatstgenoemde leeftijd meer aanbeveling verdient. Evenwel zou de regeling dan zóó behooren te zijn, dat op den leeftijd van 65 jaren geen onderscheid bestaat tusschen het bedrag van het invaliditeitspensioen en dat van den ouden dag. Zoodoende werd de regeling geacht hierop neer te komen, dat de wet uitgaat van het verleen van invaliditeitspensioen en het vermoeden uitspreekt, dat de 65-jarige werklieden tengevolge van hunnen leeftijd alléén reeds invalide zijn. Zijn zij het dan feitelijk niet, dan behooren zij niet verplicht te worden pensioen aan te vragen, waardoor zij later in het genot van een verhoogd pensioen zouden kunnen worden gesteld.

Eenparig heeft de commissie, nadat een voorstel om 60 jaar als aanvangsleeftijd, ten aanzien van het ingaan van het pensioen, met zeer groote meerderheid verworpen was, zich verklaard voor het aannemen van den 65-jarigen leeftijd.

Beslissing der commissie.

Hoe zal het begrip invaliditeit worden bepaald?

Duitsche wet.

Bij de behandeling van het vaststellen van het begrip invaliditeit, kwam in de eerste plaats ter sprake de omschrijving daarvan gegeven in § 9 van de Duitse wet van 22 Juni 1889. Bedoelde § 9 bepaalt, dat gerechtigd tot invaliditeitspensioen zal zijn de verzekerde, die niet meer in staat is, door hem passenden arbeid een bedrag te verdienen gelijkstaande met een zesde van het gemiddelde loon in de loonklassen, waarin hij over de laatste vijf jaren premien heeft betaald, vermeerderd met een zesde van het bedrag, hetwelk naar de bepalingen der wet op de verplichte verzekering tegen ziekte, als het ter plaatse normale loon voor gewonen handenarbeid is vastgesteld.

Wijzigingen door de
Duitsche Regeering
voorgesteld.

In het jaar 1896 heeft de Duitse Regeering op deze bepaling twee wijzigingen voorgesteld, welke evenwel door den Rijksdag nog niet zijn aangenomen, n.l.:

1°. wordt de arbeid die den verzekerde past nader omschreven, en wel in den geest van de bestaande wetsbepaling in hare toepassing; men noemt n.l. een arbeid passend, welke in overeenstemming is met de opleiding, welke de verzekerde genoot, en met de werkzaamheden, welke hij, tot het tijdstip waarop de invaliditeit intrad, uitoefende;

2°. worden deze twee zesde deelen, welke de verzekerde van zijn loon nog moest kunnen verdienen, vervangen door het één derde deel van het ter plaatse normale loon; als plaatselijk loon geldt dan het loon van de plaats, waar de verzekerde werkzaam is geweest gedurende één kalenderjaar voorafgaande aan den dag, waarop de invaliditeit intreedt.

Bijlage IX.

In de tweede plaats lette de commissie op de omschrijving van invaliditeit gegeven in de Eerste Schets van haar lid Mr. H. B. GREVEN (bijlage IX) en wel op bladzijde 2 sub n°. 4. In de nota van Mr. GREVEN over de werking der Duitse wet van 22 Juni 1889 (bijlage VI) is op bladzijde 52 nader uiteengezet, wat onder handenarbeid behoort te worden verstaan.

Voor de meer gevaarlijke bedrijven werd door sommigen iemand invalide geacht wiens krachten tengevolge van de geregelde uitoefening van zijn gewone beroep vóór den normalen leeftijd zoozeer zijn afgenomen, dat hij niet meer in staat is *dat* beroep te blijven uitoefenen, m. a. w. dat hij onbruikbaar is geworden voor zijn beroep. Deze bepaling werd geoordeeld aanvulling te behoeven met het oog op de normale bedrijven, alsmede in verband met het afwisselend werkzaam geweest zijn in min en in meer gevaarlijke bedrijven.

Tegen het aannemen van deze definitie werd gewaarschuwd op grond, dat die te veel doet denken aan beroepsinvaliditeit, welke in Duitschland is onderzocht, maar verworpen omdat de regeling daarvan te kostbaar werd geacht. Bovendien ontbreken de noodige gegevens voor het vaststellen van

de beroepsinvaliditeit. Trouwens alle beroepsinvaliditeit werd niet geoordeeld in het algemeen invalide te maken. Hierbij werd als voorbeeld gewezen op vele diamantwerkers, die ongeschikt voor hun vak geworden tengevolge van het sterke afnemen van hun gezichtsvermogen in den regel nog voldoende op andere wijze in hun onderhoud weten te voorzien. Zulke werklieden behooren niet in de termen te vallen om een invaliditeitspensioen te verkrijgen, al zijn zij ook invalide om hun oorspronkelijk beroep uit te oefenen.

Door de deskundigen werd er op gewezen, dat de eenige cijfers, afgeleid uit de ervaring aangaande verplichte verzekering van werklieden op zeer groote schaal, gegrond zijn op de tegenwoordige bepaling van § 9 van de Deutsche wet. Aan deze cijfers kunnen dus gevolgtrekkingen worden ontleend, maar natuurlijk met deze reserve, dat de toestanden in Nederland verondersteld worden gelijk te zijn aan die in Deutschland.

Invaliditeitskans aan de
ervaring ontleend.

Willen zij dus eenige berekening kunnen maken, dan werd het door hen van belang geoordeeld de definitie van invaliditeit voor Nederland zooveel mogelijk gelijklopend te maken aan § 9 van de Deutsche wet. Hoe verder de commissie van deze bepaling afwijkt, des te onzekerder werden de op te stellen berekeningen geacht.

Door velen werd aanbevolen als grondslag voor de verdere regeling aan te nemen de bepaling hiervoren bedoeld en voorkomende in de Eerste Schets des heeren GREVEN sub n°. 4. Deze bepaling sluit zoo nauw mogelijk aan den zin van § 9 der Deutsche wet aan, waardoor gebruik kan worden gemaakt van de ervaring daar te lande gedurende reeds eenige jaren opgedaan.

Tegen het aannemen van deze bepaling werd als bezwaar aangevoerd, dat die voor den verzekerde eigenaardige moeilijkheden zal opleveren, daar hij er geen bepaald gemakkelijk waarneembaar criterium in vindt op grond waarvan hij aanspraak op invaliditeitspensioen kan doen gelden. Er is toch een vrij omvangrijk onderzoek noodig om uit te maken of de verzekerde twee verschillende soorten van loon niet voor een zesde deel geniet; men vreesde, dat de werkman zelf hiertoe in den regel niet gemakkelijk in staat zoude zijn. De verzekerde zal zich waarschijnlijk wel als invalide aanmelden, zoodra hij niet meer in staat is geregeld zijn gewone werk te verrichten, maar loopt dan de kans op grond van eene voor hem niet zoo dadelijk te overziene berekening te worden afgewezen. Daarom werd gemeend, dat de werkman in bedoelde bepaling een aanvangspunt mist om gemakkelijk te kunnen beoordeelen of hij wettelijk al dan niet invalide is.

Van andere zijde werd evenwel opgemerkt, dat alle werklieden, die hunne gewone werkzaamheden niet meer geregeld kunnen verrichten, zich voor invaliditeitspensioen wel zullen aanmelden; velen zullen alsdan waarschijnlijk worden afgewezen, maar dit werd geacht slechts in den eersten tijd na het invoeren van de verplichte verzekering te zullen voorkomen en te zullen voortduren tot zich eene soort jurisprudentie heeft gevormd. Dit werd als het ware een overgangstijdsperk geacht, waarin het den werkman langs den

weg der praktijk duidelijk wordt, dat hij niet verzekerd is tegen beroepsinvaliditeit, maar tegen algemeene invaliditeit alsmede welke maatstaf hiervoor geldt.

Beslissing der commissie.

De commissie heeft vervolgens met eenparigheid van stemmen besloten bij het aanwijzen van de grondslagen, waarop de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit behoort te berusten, als grondslag voor het begrip invaliditeit aan te nemen de bepaling voorkomende sub n°. 4 in de Eerste Schets des heeren GREVEN, luidende :

„Tot pensioen wegens invaliditeit gerechtigd is hij, die :

a. tengevolge van zijn lichamelijken of geestelijken toestand blijvend buiten staat is, om door arbeid, die voor zijne krachten en bekwaamheid is berekend, en die met het oog op zijne ontwikkeling en vroegere bezigheid hem in billijkheid kan worden opgedragen een bedrag te verdienen, gelijk aan de som van een zesde van het gemiddeld jaarlijksch loon in de loonklassen, in welke voor hem gedurende de laatstverloopen jaren is bijgedragen, en van een zesde eener som, door Gedeputeerde Staten voor iedere gemeente vast te stellen, als jaarlijksch inkomen door gewonen handenarbeid te verdienen ;

b. tijdelijk, langer dan een jaar, daartoe buiten staat is, zoolang die toestand voortduurt.”

§ 12.

Loonklassen.

Bij de behandeling der vraag volgens welke regelen het pensioensbedrag behoort te worden vastgesteld en van welk hoofdbeginsel daarbij zal worden uitgegaan, openbaarde zich weinig verschil van meening.

Gelijk pensioen voor allen?

Een pensioen tot eenzelfde bedrag verleend aan alle verzekerden, d. w. z. eene „Einheitsrente” gelijk is voorgesteld in het rapport der leden VAN PESCH en LANDRÉ (bijlage VIII), werd algemeen niet wenschelijk geacht, daar dit pensioen voor de hooger beloonde werklieden in den regel te gering zou zijn in verhouding tot hun vroegere loon en omgekeerd te hoog voor de minst beloonde werklieden, terwijl bovendien het eenvormige premiebedrag ook zeer ongelijk zou drukken.

Het pensioensbedrag verband te doen houden met de streek waar de verzekerden kunnen worden geacht het te verteren, kwam eveneens niet aanbevelenswaardig voor, daar dan toch steeds het verschil blijft bestaan tusschen het verschil van loon in de onderscheidene in die streek uitgeoefende beroepen, b.v. een fabrieksarbeider zal in den regel een hooger loon ontvangen dan een boerenarbeider in dezelfde streek.

Om die redenen achtte men het algemeen wenschelijk om, waar het pensioen zooveel mogelijk verband behoort te houden met het voorheen

genoten loon, dit ook in overeenstemming daarmee vast te stellen, waardoor tevens bereikt wordt, dat ieder verzekerde aan de verzekering bijdraagt in verhouding van zijn loon. Op deze wijze kan dan als het ware vanzelf het pensioen verband houden met de streek waarin het verdiend en in den regel ook verteerd wordt. Het pensioensbedrag evenwel vast te stellen voor elken gulden loon en met de talloze wisselingen hiervan steeds daarmee op en neer te doen gaan, scheen onuitvoerbaar. Daarom meende men, dat als eenig middel overbleef het aannemen van loonklassen, waardoor de verzekerden behorende tot dezelfde loonklasse eenzelfde gemiddeld pensioensbedrag verkrijgen en daarvoor ook dezelfde bijdrage storten. Om nu zoo min mogelijk onbillijkheid te scheppen werd het aannemen van een betrekkelijk groot aantal loonklassen aanbevolen.

Met eenparigheid van stemmen heeft de commissie zich dan ook uitgesproken om als hoofdbeginsel voor de pensioensberekening aan te nemen, dat het pensioensbedrag verband heeft te houden met het voorheen genoten loon, terwijl zij voorts in verband met de aangenomen maximum loongrens heeft opgesteld de volgende vijf loonklassen :

Beslissingen der commissie.

1 ^e	loonklasse	met een jaarloon van	0— 250 gulden ;
2 ^e	"	" " " "	" 250— 400 "
3 ^e	"	" " " "	" 400— 600 "
4 ^e	"	" " " "	" 600— 800 "
5 ^e	"	" " " "	" 800—1000 "

Tevens werd door de commissie eenstemmig beslist, dat er in het algemeen verband behoort te bestaan tusschen het pensioensbedrag en het aantal daarvoor gestorte bijdragen.

§ 13.

Stelsel volgens hetwelk de bijdragen voor de verzekering worden vastgesteld.

De bijdragen voor de verzekering, waaruit de pensioenen moeten worden voldaan, kunnen volgens verschillende stelsels worden vastgesteld, waarvan de volgende door de commissie werden overwogen :

1°. het omslagstelsel waarbij jaarlijks over de verzekerden wordt omgeslagen hetgeen in het afgelopen jaar is uitgekeerd, welk stelsel geen bijval vond, omdat daarbij de lasten voor de toekomst veel te bezwarend worden ;

Omslagstelsel.

2°. het kapitaaldeckingsstelsel, hetwelk in Duitschland is aangenomen ten aanzien van de verplichte verzekering tegen invaliditeit en ouden dag ; bij dit stelsel heeft het verzekeringsfonds op een gegeven oogenblik enkel het kapitaal in kas om de dan reeds bestaande pensioenen tot aan het einde te voldoen ;

Kapitaaldeckingsstelsel.

3°. het premiestelsel, waarbij de bijdragen zoo worden vastgesteld, dat op elk oogenblik aanwezig is eene som gelijk aan de contante waarde van alle loopende verzekeringen.

Dit laatste stelsel, waarbij te allen tijde de loopende verzekeringen volkomen gedekt zijn, zoodat het verzekeringsfonds steeds ten volle aan zijne verplichtingen kan voldoen, ook al hield de toetreding eindelijk op, werd in theorie zeker het meest gewenschte stelsel geacht. Teneinde te beslissen, of dit stelsel ook in de praktijk de voorkeur verdient, werd gewezen op het verschil in cijfers voorkomende in het rapport der leden VAN PESCH en LANDRÉ (Bijlage VIII). Op bladzijde 11 van dat rapport vindt men het tarief D voor een pensioen van f 3.—'s weeks, ingaande op 70-jarigen leeftijd of bij eerder ingetreden invaliditeit. Voor die regeling vordert het premiestelsel (tarief D sub 4) bij toetreding van enkel 20-jarigen eene weekpremie van 30 cents. Evenwel kan men in den aanvang met deze premie niet volstaan, daar ook oudere werklieden toetreden; laat men nu de werklieden van 50—70 jaar aan de Staatshulp over en treden dus allen tot den 50-jarigen leeftijd toe, dan wordt voor ieder verzekerde eene weekpremie van 55 cents vereischt. Volgens dit stelsel zal men zich dus eene betrekkelijk hooge aanvangspremie moeten getroosten, welke geleidelijk afnemende, zoodra de stationnaire toestand is ingetreden, zal naderen tot het aanzienlijk lagere bedrag van 30 cents. Op deze wijze wordt dus het tegenwoordige geslacht van werklieden belast ter wille van het verleden, n.l. om hen, die bij de invoering van de verzekering reeds boven den leeftijd zijn, welke is aangenomen voor de opneming in de verplichte verzekering, in de gelegenheid te stellen aanspraak op pensioen te verkrijgen.

Anders is nu het verloop der premie bij toepassing van het stelsel van kapitaaldekking. Hier zal de eindpremie (tarief D sub 2), zoodra de overgangstoestand voorbij is, aanmerkelijk hooger zijn dan de eindpremie in het vorige geval. Er zal toch ten slotte 47 cents per week voor elken verzekerde worden gevorderd; daarentegen zal in den beginne veel minder behoeven te worden betaald, indien men ook hier weder de oudste werklieden niet onder de verzekerden opneemt. Vergelijking der eindcijfers van 47 en 30 cents doet alzoo zien, dat eene belasting van de toekomst ten bate van het heden een gevolg is van de toepassing van dit stelsel.

Ten voordeele van het kapitaaldekkingstelsel werd aangevoerd, dat waar men bij het invoeren van de verplichte verzekering te doen heeft met een omvangrijken maatregel op sociaal gebied, in de eerste plaats bestaande in eene gedwongen korting op de loonen, het aanbeveling verdient niet dadelijk te beginnen met eene hooge korting op het loon. Worden in dit stelsel de premien later hooger, dan zal vermoedelijk de stand van het loon eveneens hooger zijn en eene grootere korting veroorloven. De druk moge dan uit een arithmetisch oogpunt stijgen, doch hij zal in evenredigheid met de draagkracht en alzoo in economisch opzicht gelijk blijven.

Van andere zijde werden de stijgende lasten verbonden aan het stelsel van kapitaaldekking geacht belemmerend te kunnen werken op het tot stand komen van andere verzekeringen, zooals die tegen ziekte en overlijden (weduwen- en weezenverzekering), waaraan de behoefte in de toekomst zich kan doen gevoelen. Staat men alsdan voor stijgende lasten tengevolge van een stelsel, waarbij het volle kapitaal nog niet eens aanwezig is om alle loopende aanspraken op uitkeering te voldoen, dan werd dit niet aanbevelenswaardig geacht tegenover het premiestelsel, waarbij steeds eene som aanwezig is gelijk aan de contante waarde van alle loopende verzekeringen.

Over het algemeen werd het gevoelen uitgesproken, dat het geen aanbeveling verdient een financieel stelsel aan te nemen, waarbij de toekomst wordt belast ten bate van het heden.

De commissie heeft dan ook met zeer groote meerderheid besloten voor de door de deskundigen op te stellen berekeningen als grondslag aan te nemen het premiestelsel.

Beslissing der commissie.

§ 14.

Wijze van inning der premiën.

Waar bij de behandeling der vraag wie als werklieden zullen worden beschouwd ten opzichte van het opnemen in de verplichte verzekering steeds op den voorgrond is gesteld het beginsel, dat er een aangewezen werkgever behoort aanwezig te zijn ter wille van de uitvoerbaarheid der zaak, ligt het voor de hand, dat de commissie met eenparigheid van stemmen besloot de volle premie te doen innen van de werkgevers en hun het recht te verleen de helft daarvan te korten op des werkmans loon.

Beslissing der commissie.

Op welke wijze de premie van den werkgever zal worden geïnd, was de vraag, welke na deze beslissing het eerst aan de orde kwam.

Hierbij stond dadelijk een ieder voor den geest het plakzegelstelsel van de Deutsche wet, hetwelk daar te lande den spotnaam van „Klebegezetz” heeft doen ontstaan. De voor- en nadeelen van dit plakzegelstelsel zijn uitvoerig vermeld in de twee Nota's over de werking der Deutsche wet, opgesteld door de leden M^{rs}. D'AULNIS en GREVEN, welke als bijlagen V en VI bij dit verslag zijn overgelegd. De heer D'AULNIS komt in zijne Nota tot deze conclusie (pag. 8 en 9): „Door haar”, n.l. de Deutsche regeling, „is het mogelijk geweest om, meer dan door elk ander procédé, althans in vele opzichten de hoofddenkbeelden te verwezenlijken, op welke iedere verzekering rust:

Deutsche wet.

Bijlage V.

- a. zorg dat met de premiebetaling tijdig begonnen wordt;
- b. contrôle hoelang en tot welk bedrag de premiën betaald zijn door hen, die pensioen aanvragen;

c. berekening van een pensioen naar het bedrag en den duur der premie;

d. betaling der premiën, in kleine sommen telkens, en binnen zekere grenzen in verhouding tot de verdiende loonen.

Wie deze beginselen handhaven wil, moge zoeken naar een ander stelsel dan dat van plakzegels, doch het zal hem niet gemakkelijk vallen een beter te vinden."

Bijlage VI.

In overeenstemming hiermede komt de heer GREVEN op pag. 40 zijner Nota tot dit besluit:

"Ik zelf zou met GEBHARD, FREUND en LAUTENSCHLAGER van meening zijn, dat het gebruik van kaarten en zegels de afkeuring, die het van zoovele zijden gevonden heeft, niet verdient, en dat men er zich alleen op moet toeleggen, zooveel mogelijk in de details verbeteringen aan te brengen, o. a. op de wijze, aangegeven in het ook door de conferentie behandelde regeerings-ontwerp, het ontwerp—VON WOEDTKE."

Plakzegelstelsel.

Toen dan ook in de commissie de vraag ter sprake kwam of het aanbeveling verdient het plakzegelstelsel als zoodanig — behoudens wijzigingen aan te brengen ten behoeve van de toestanden in Nederland — als grondslag aan te nemen bij het invoeren van de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit, werd door velen dadelijk gewaarschuwd tegen het aannemen van een ander stelsel; de nadeelen van het plakzegelstelsel werden bekend geacht, maar het was zeer de vraag, zoo meende men, of van een ander stelsel de nadeelen niet zouden blijken nog grooter te zijn.

Enkelen meenden evenwel, dat de nadeelen van het plakzegelstelsel niet opgewogen worden door de daaraan verbonden voordeelen. Dit werd geacht wel het best bewezen te worden door de werkzaamheid van de Deutsche Regeering ten opzichte van het voorstellen van wijzigingen op de wet van 22 Juni 1889. Toegegeven werd wel, dat de Deutsche Regeering heeft verklaard geen beter stelsel dan dat van de plakzegels te kunnen vinden, maar dit werd geen afdoende reden geoordeeld om een stelsel in te voeren hetwelk in Duitschland zóózeer de animositeit heeft opgewekt tegen de geheele zaak van de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit.

Nog werd ten gunste van het plakzegelstelsel betoogd, dat bij deze wijze van betaling der premiën tevens de werkman de gelegenheid heeft daarop contrôle uit te oefenen; dit werd van groot belang geacht zoowel voor den werkman als voor het verzekeringsfonds. Het belang van den werkman bij de contrôle is gelegen 1° in de zekerheid, dat de korting van de premie op zijn loon wordt besteed voor de verzekering, en 2° in het verband, hetwelk bestaat tusschen het storten van de premiën en het te verkrijgen pensioen. Het belang van het verzekeringsfonds bij de contrôle van den werkman is, dat werkelijk betaald wordt datgene waarop het fonds volgens de wet recht heeft, teneinde zeker te zijn, dat de opgestelde

berekeningen in de praktijk tenminste om deze reden niet falen. Het plakzegelstelsel werd nu geacht aan dezen eisch van contrôle van den werkman te voldoen, daar de kaart met de opgeplakte zegels het eigendom van den werkman is. De verzekerde verkrijgt door deze kaart het tastbaar teeken zijner pensioensgerechtigdheid. De zegels zijn de zichtbare bewijzen, dat er voor hem betaald is. Hoeveel er betaald is, is niet twijfelachtig, evenmin als hoeveel er op zijn loon mag worden gekort. Heeft de korting plaats, dan heeft de verzekerde het bewustzijn, dat hij zelf betaald heeft voor zijne eigene pensioensgerechtigdheid. Het bezit eener met zegels voorziene kaart herinnert aan die gerechtigdheid en aan de offers, welke hij zich daarvoor heeft getroost. Aan de werklieden is dus de zorg voor hun belangen niet geheel uit handen genomen, al wordt ook verreweg het meerendeel der te verrichten werkzaamheden aan de werkgevers opgedragen.

Met eene zeer groote meerderheid heeft de commissie zich dan ook verklaard voor het aannemen van het beginsel, dat de inning der premïën behoort te geschieden door het inplakken van zegels op een daarvoor door de verzekeringsinstelling aan te wijzen document.

Beslissing der commissie.

§ 15.

Staatsbijdrage.

Waar de commissie in beginsel had aanbevolen eene Staatsbijdrage in het overgangstijdperk te verleen (§ 8) behoorde nog nader te worden aangewezen aan welke verzekerden en in welken vorm die bijdrage zoude worden verstrekt.

Ter voorloopige beoordeeling van de kosten van de verzekering zijn door de leden Dr. J. C. KLUYVER en CORNEILLE L. LANDRÉ achtereenvolgens vier nota's opgesteld over de verzekering tegen invaliditeit en ouden dag, welke bij dit verslag worden overgelegd als bijlagen XII, XIII, XIV en XV en welke in den vervolge zullen worden aangehaald als de Eerste, Tweede, Derde en Vierde Nota.

Bijlagen XII—XV.

Daar bedoelde bijdrage voornamelijk zou ten goede komen aan de werklieden, die bij de invoering van de verplichte verzekering wegens hunnen leeftijd alleen op bezwarende wijze kunnen worden verzekerd, is in de eerste plaats overwogen of het ook aanbeveling verdient een leeftijd aan te nemen waarboven de werklieden worden uitgesloten van de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit.

Het aannemen van een uitsluitingsleeftijd werd verdedigd op grond van de kosten, waarover gehandeld wordt in de nota's der leden KLUYVER en LANDRÉ. Worden alle werklieden, onverschillig van welken leeftijd, dadelijk opgenomen in de verplichte verzekering, dan zal òf de Staat de oudste werklieden enorm moeten steunen òf zullen de jongere werklieden eene belangrijk

hoogere premie moeten betalen ter wille van hun oudere kameraden, die voorheen niets voor de verzekering hebben bijgedragen. Dit werd ongewenscht verklaard.

Duitsche wet § 156—§ 161.

Anderen daarentegen meenden, dat het aannemen van een uitsluitingsleeftijd eene onnoodige hardheid is, daar het toch wel mogelijk werd geoordeeld eene regeling op te stellen naar analogie van § 156—§ 161 van de Duitsche wet. Men bedenke toch, dat het bij invoering van de verplichte verzekering van belang is sympathie voor deze zaak te wekken. Worden nu de belanghebbenden zoo spoedig mogelijk overtuigd van de heilzame gevolgen der nieuwe regeling, m. a. w. zien de werklieden in eigen kring de vruchten van de gestorte bijdragen plukken, dan werd dit voor het slagen van de verplichte verzekering een belangrijke factor geacht. Ook hier geldt het woord: leeringen wekken en voorbeelden trekken. Neemt men daarentegen een uitsluitingsleeftijd aan, dan duurt het nog jaren alvorens het eerste pensioen wordt uitgekeerd en in dien tijd zien de werklieden niet de goede gevolgen van de verzekering, terwijl zij er nog niets dan de nadeelen van ondervinden. Dit kwam niet aanbevelenswaardig voor en werd geacht de vrees te wettigen, dat door dien maatregel de sympathie voor de regeling ten eerste in de waagschaal wordt gesteld.

Twee perioden te onderscheiden.

Bij de vraag over het aannemen van een uitsluitingsleeftijd werd algemeen aanbevolen het onderscheiden van twee perioden, n.l. den overgangstoestand, waarin uit den aard der zaak in eens vele bejaarde werklieden in de verplichte verzekering worden opgenomen, en den blijvenden toestand (d. w. z. den toestand na het overgangstijdperk), waarin alleen bij uitzondering personen op hoogen leeftijd in de verplichte verzekering zullen vallen.

De overgangstoestand werd daarom de meest belangrijke geacht. Hierbij werd er echter op gewezen, dat juist in dien toestand vele misbruiken kunnen voorkomen waartegen behoort te worden gewaakt. Een boerenarbeider b.v., die tot dusverre zelfstandig werkzaam was, kan schijnbaar een baas opzoeken en zoo voorwenden in loondienst te treden; in de groote steden kan iemand gemakkelijk oppasser worden en daardoor in loondienst komen. Op zulk eene wijze kan zoo iemand door een drietal jaren bijdragen te storten tot een gezamenlijk bedrag van f 21,85 (Eerste Nota pag. 14 en 15) zich een minimum pensioen verwerven van f 53,52⁵, hetgeen voor dien verzekerde wel eene hoogst voordeelige handelwijze is, maar uit het oogpunt van regeling een misbruik vormt, hetwelk behoort te worden tegengegaan. Op dezen grond behoeft men echter de hoogbejaarden in den overgangstoestand niet van de verplichte verzekering uit te sluiten, maar wel zijn maatregelen gewenscht tot voorkoming van misbruiken.

Uitsluiting van de meest bejaarden.

De meest bejaarde werklieden van de verplichte verzekering uit te sluiten op grond van de daaraan verbonden kosten, kwam voorts velen zeer onbillijk voor. De Staat werd toch geacht bij het opstellen van deze verzekering twee wegen te kunnen inslaan:

1º. hij betaalt aan de verzekering bij wat aan het pensioen ontbreekt om het minimum daarvan te kunnen voldoen, maar dan werd vermeend, dat de Staat evenzeer verplicht is aan alle werklieden, die reeds boven 65 jaar zijn, ook het minimum pensioen te betalen;

2º. tot het betreden van den tweeden weg leidt de volgende gedachten-gang: er wordt een stelsel van verzekering ingevoerd, waarvoor het wenschelijk is ook in het overgangstijdperk de basis te behouden; evenwel behooren de verzekerden, alvorens recht op pensioen te verkrijgen, een bepaalden tijd te hebben bijgedragen, maar dit kan niet verlangd worden van de personen, die bij de invoering van de regeling reeds op te gevorderden leeftijd zijn en daarom wordt die bijdragetijd verkort naar mate van de belemmering tengevolge van hunnen leeftijd; teneinde echter simulatie te voorkomen worden eenige beperkende bepalingen gemaakt, n.l. dat hij, die van dezen verkorten bijdrage- of wachttijd (1) wil profiteeren, het bewijs levere, dat wanneer deze verplichte verzekering maar vroeger ware ingevoerd, zoodat hij zijn bijdragetijd had kunnen volbrengen, hij ook toen verzekeringsplichtig zou zijn geweest. Wordt dit bewijs geleverd, dan zal aan zijne verzekering door den Staat worden bijbetaald wat te weinig is betaald om dien verzekerde het minimum pensioen uit te keeren. Indien de Staat zóó handelt, dan volgt hij ongeveer het Duitsche stelsel en wordt de bedoeling van een stelsel van verzekering zoo zuiver mogelijk bewaard. De bedoeling van de verplichte verzekering werd toch geacht te zijn, dat ieder begint bijdragen te storten; doet hij dit lang genoeg, dan heeft hij zelf het minimum pensioen betaald, maar kan hij dit in des wetgevers regeling in verband met zijn leeftijd niet meer doen, dan betaalt de Staat het ontbrekende voor hem. Deze regeling, meende men, kon steeds worden gevolgd onafhankelijk van het minimum pensioensbedrag, hetwelk zal worden aangenomen.

Naar aanleiding van deze beschouwing werd er de aandacht op gevestigd, dat als de Staat bij de invoering van de verplichte verzekering aan alle verzekerden tot den 65-jarigen leeftijd, waarop het ouderdomspensioen ingaat, de helpende hand toesteeft, het dan billijk is, dat de Staat ook de werklieden ouder dan 65 jaar te hulp komt, maar dan werd zodoende volgens sommigen afgeweken van een verzekeringsstelsel en het terrein van een verzorgingsstelsel betreden.

Nagenoeg algemeen kwam het evenwel aanbevelingswaardig voor in den blijvenden toestand, d. w. z. na het overgangstijdperk, een uitsluitingsleeftijd aan te nemen voor hen, die nog nimmer in de verplichte verzekering zijn opgenomen geweest. Zij toch, die tijdens het bestaan van de verplichte verzekering daarin niet zijn opgenomen en bij het bereiken van een hoogen leeftijd eerst in loondienst treden met een verdienste van minder dan f 1000 'sjaars, werden geacht tot de uitzonderingen te behooren, waar-

(1) § 16, pag. 78.

voor men de regeling der verplichte verzekering niet nog meer ingewikkeld behoeft te maken dan zij reeds van nature is.

Anderzijds werd niet ingezien waarom men deze hoogbejaarden in den blijvenden toestand zou uitsluiten van de verplichte verzekering, daar die ouderen toch nog steeds invaliditeitspensioen zouden kunnen verkrijgen. Vreest men, dat deze ouderen zullen voorgeven werkman te zijn alleen om het minimum invaliditeitspensioen te verkrijgen, dan kan daarvoor in de op te stellen regeling worden gewaakt.

Beslissing der commissie.

Na deze overwegingen heeft de commissie zich met groote meerderheid verklaard voor het aannemen van een uitsluitingsleeftijd in den toestand na het overgangstijdperk, d. w. z. van een leeftijd boven welken een werkman, die nog nimmer aan den verzekeringsplicht is onderworpen geweest, niet wordt opgenomen in de verplichte verzekering, terwijl zij zich met niet groote meerderheid verklaarde tegen het aannemen van een uitsluitingsleeftijd in het overgangstijdperk.

Beginselen volgens welke de Staatsbijdrage wordt verleend.

Na deze beslissing lag de vraag voor de hand, welke beginselen behooren te worden aangenomen ten aanzien van het verleenen van de Staatsbijdrage in het overgangstijdperk.

Volgens de meening van sommigen behoort de Staat bij te passen het verschil van hetgeen in den blijvenden toestand moet worden opgebracht en hetgeen in den overgangstoestand is opgebracht. Bij eene algemeene regeling heeft men toch het oog op den blijvenden toestand, maar om dien toestand te kunnen bereiken behoort de zaak op gang gebracht te worden; daarom wordt steun verleend in het overgangstijdperk op eene wijze, waardoor de verzekerden zelf zoo min mogelijk verschil bemerken tusschen beide toestanden. Wordt dit denkbeeld in praktijk gebracht, dan is het niet onmogelijk, dat enkelen vermeenen benadeeld te zijn, maar hierbij behoort te worden bedacht, dat het niet mogelijk is eene voor allen volmaakt billijke regeling te maken.

Suppletie op de premien of op de pensioenen?

De vraag werd geopperd of de Staatsbijdrage behoort te bestaan in een stelsel van suppletie op de premien dan wel op de pensioenen.

Suppletie op de pensioenen werd aanbevolen als het meest eenvoudige stelsel, daar de Staat alsdan aan elk pensioen heeft toe te voegen hetgeen daaraan tengevolge van te weinig stortingen ontbreekt om het minimum pensioensbedrag uit te keeren. Bij dit stelsel wacht de Staat tot zich een pensioensgerechtigde aanmeldt, waardoor de Staat de zekerheid heeft, dat wat hij voor de suppletie betaalt ook werkelijk wordt gebruikt. Bij het stelsel daarentegen van suppletie op de premien brengt de Staat vooraf, op grond van verscheidene onderstellingen, een kapitaal bijeen, waarvan het niet zeker is of dit wel noodig zal zijn. Jarenlang moeten de belasting-schuldigen aanzienlijke sommen opbrengen ten behoeve van het verzeke-

ringsfonds, welke voor een deel kunnen blijken zonder noodzaak te zijn vergaard. Dit werd niet wenschelijk geacht.

Tegen deze beschouwing werd aangevoerd, dat waar de commissie zich heeft verklaard voor het aannemen van het premiestelsel, suppletie op de premiën daarbij onmisbaar is. Gesteld een verzekerde, door wien in dit stelsel niet voldoende premie wordt betaald om daaruit zijn pensioen te bekostigen en wiens pensioen daarom door den Staat zal worden gesuppleerd, sterft vóór het tijdstip waarop hem pensioen wordt verleend, dan is de Staat niet gehouden om te suppleeren, maar het fonds van de verzekeringsinstelling is benadeeld omdat door dien verzekerde te weinig premie is betaald om de noodige reserve te kunnen vormen. Zoodoende zou dus de reserve in het overgangstijdperk nimmer die hoogte kunnen bereiken, welke door de verzekeringswetenschap als noodzakelijk is erkend.

Verkiest men in plaats van eene premiesuppletie eene jaarlijksche storting door den Staat in het reservefonds, dan is dit eene kwestie van louter vorm, welke het wezen der zaak niet verandert. Voor het verzekeringsfonds is evenwel deze jaarlijksche storting noodig.

Afgescheiden van deze technische zijde der vraag werd het door velen in beginsel hetzelfde geacht of de Staat suppleere op de premiën dan wel op de pensioenen.

Door anderen werd het wenschelijk geoordeeld, premie en Staatsbijdrage als volgt te berekenen. Voor eene groep van verzekerden b.v. van 16- tot 30-jarigen leeftijd wordt de gemiddelde premie berekend. Deze premie wordt nu zoowel betaald door een 16- als door een 20- of 30-jarige. Op dezen leeftijd zijn alle krachten nog aanwezig, wordt het maximum loon bereikt en zijn de kosten verbonden aan het onderhoud van een gezin in den regel nog gering. De gemiddelde premie door deze eerste leeftijdsgroep betaald, wordt nu ook door alle meer dan 30-jarigen voldaan. Op deze wijze dragen alle verzekerden evenveel bij voor hun pensioen. Aanbevolen werd na den 30-jarigen leeftijd de Staatsbijdrage te doen aanvangen. Bedenkt men voorts, dat voor het ingaan van het ouderdomspensioen de 65-jarige leeftijd is vastgesteld en voor de ouderdomsverzekering een wachttijd van 20 jaren waarschijnlijk wel zal worden aangenomen, dan kan hij, die op 45-jarigen leeftijd tot de verzekering toetreedt, nog juist zijn wachttijd doormaken. Om die reden werd aanbevolen de grens tusschen de 2^e en 3^e leeftijdsgroep te stellen op den 45-jarigen leeftijd. De groep van de 30- tot 45-jarigen betaalt nu dezelfde premie als de eerste groep van de 16- tot 30-jarigen. Daar evenwel hun meer gevorderde leeftijd eene hoogere premie vereischt, suppleert de Staat in het overgangstijdperk hetgeen aan de premie ontbreekt. De derde groep, n.l. de 45- tot 65-jarigen, betalen dezelfde premie als de groep van de 16- tot 30-jarigen. Als de Staat nu deze zeer gevorderden in leeftijd ook te hulp zal komen in het overgangs-

Leeftijdsgroepeering.

tijdperk, werd dit geacht het best te kunnen geschieden door zoowel suppletie op de premiën als op de pensioenen te verleenen. Hierbij werd evenwel aanbevolen tweeërlei in aanmerking te nemen: 1°. de leeftijd, d. w. z. hoe jonger de verzekerde is, dus hoe dichter bij de 45 jaar, des te minder steun worde verleend; deze jongeren verdienen toch in den regel een hooger loon en dragen langer bij; 2°. het loon, d. w. z. dat voor de hoogere loonklassen, waarin de verzekerden reeds hooger pensioen genieten, minder steun worde verleend dan voor de lagere loonklassen.

Deze leeftijdsgroepeering in verband met de premiebetaling vond geen onverdeelden bijval. Voor den blijvenden toestand is toch aangenomen toetreding tot de verzekering op 16-jarigen leeftijd o. a. ter wille van de goedkoopte van de premie. Dit goede beginsel werd geacht te worden prijsgegeven als men van de 16-jarigen eene premie verlangt hooger dan door hun leeftijd wordt vereischt. Men bedenke hierbij, dat de aanvangspremie het geheele leven door wordt betaald, zoodat eene verhooging daarvan ook het geheele leven door wordt gevoeld. De werklieden betalen dus deze hoogere premie zoowel op den leeftijd waarop zij tot de economisch sterken als op dien waarop zij tot de economisch zwakken behooren, waardoor de onderscheiding tusschen economisch sterken en zwakken wordt verwaarloosd. Eene dergelijke regeling werd geacht eene belasting van de jongeren te vormen ten behoeve van de ouderen, waarvan de billijkheid niet werd ingezien. Bovendien kleefte aan eene zoodanige regeling nog eene andere moeilijkheid. Stel dat de verzekering wordt ingevoerd in het jaar 1900 en in dat jaar de gemiddelde premie wordt betaald voor eene bepaalde leeftijdsgroep verschuldigd, welke premie betalen dan de 16-jarigen, die na 1900, dus reeds in 1901 tot de verzekering toetreden? Wil men deze laatsten de werkelijke premie, verschuldigd voor den aanvangsleeftijd, doen betalen of zal men van hen ook eene gemiddelde premie van eene leeftijdsgroep verlangen? In het laatste geval zouden de jongste werklieden ook in de toekomst te veel blijven betalen.

Bedenkt men voorts, dat deze verhoogde aanvangspremie betaald zal worden door zeer vele 16-jarigen, die in den regel tot de laagste loonklasse behooren, dan zal die verhooging hen ook het meest drukken. Bovendien behooren verreweg de meeste werklieden juist tot de laagste loonklasse, van welke de groote meerderheid ten platten lande wordt gevonden, waar de draagkracht het minst is, waarom deze premieverhoging geoordeeld werd zwaar te zullen drukken op de minst beloonde werklieden. Daarom kwam eene dergelijke premieverhoging niet aanbevelenswaardig voor, terwijl het aannemen van dit stelsel van premiebetaling waarschijnlijk niet bevorderlijk zal zijn aan het wekken van sympathie voor de verzekering.

Onder hen, die wel eene premiebetaling volgens leeftijdsgroepeering wenschten, bestond nog verschil omtrent de groepeering zelve. Enkelen zagen liever daarvoor aangenomen den 16- tot 28-jarigen leeftijd, op grond, dat

daarin vallen de economisch minst zwakken, daar zij in den regel nog geen zorgen van overwegenden aard voor een gezin hebben. Na den 28-jarigen leeftijd werden de zorgen van het gezin geacht te blijven voortduren tot het 45e à 50e jaar. Daarom werd dan eene suppletie van overheidswege op de premie noodzakelijk geoordeeld.

Anderen waren van oordeel, dat waar in den blijvenden toestand wel als regel kan worden aangenomen, dat niet enkel 16-jarigen tot de verzekering toetreden, maar ook velen van 17 tot 20 jaar, het daarom geen bezwaar kan wezen van die op jeugdigen leeftijd toetredenden eene leeftijdsgroep te vormen en voor hun leeftijd eene gemiddelde premie aan te nemen, welke door allen het geheele leven door wordt betaald. Om die reden werd aanbevolen de premie, vereischt voor den 16-jarigen leeftijd, met ongeveer 20 pCt. te verhoogen en waar die premie ontoereikend wordt om daaruit het pensioen te bekostigen, alsdan door den Staat het verschil in premie te doen aanvullen.

Ten aanzien van de regeling op te stellen voor het verleenen van de Staatsbijdrage in het overgangstijdperk, werd nog het volgende stelsel aanbevolen.

Ander stelsel voor de
Staatsbijdrage.

Uitgegaan werd van het beginsel geldende voor den blijvenden toestand, t. w.: als regel treden de 16-jarigen tot de verzekering toe en betalen eene premie berekend voor hunnen leeftijd, welke zelfde premie door hen steeds wordt doorbetaald, hoe oud zij ook worden, en de betaling daarvan houdt eerst op met het oogenblik waarop zij pensioen verkrijgen of niet meer verzekeringsplichtig zijn. In dien blijvenden toestand zou naar deze meening een 17-jarige eene hoogere premie te betalen hebben dan een 16-jarige en de premie zou in het algemeen steeds blijven stijgen met den leeftijd.

Waar nu in den blijvenden toestand als norm geldt de premie voor een 16-jarige, werd dit eveneens aanbevolen voor den overgangstoestand. Maar dan vloeit hieruit noodzakelijk voort, dat de Staat in het overgangstijdperk aan een 17-jarige reeds steun behoort te verleenen bij de premiebetaling. Daarom werd als beginsel aanbevolen ten aanzien van het verleenen van de Staatsbijdrage in het overgangstijdperk: de Staat betale het verschil van de vereischt wordende premie en die van den aanvangsleeftijd.

Van andere zijde werd toegestemd, dat dit stelsel in beginsel juist is, maar het werd in zijn gevolgen zeer bezwarend geacht voor den Staat.

Na deze overwegingen heeft de commissie zich bij meerderheid van stemmen verklaard voor het beginsel, dat de Staat in het overgangstijdperk eene bijdrage verleent aan de verzekerden van den 17-jarigen leeftijd af, met dien verstande:

Beslissingen der commissie.

a. dat rekening worde gehouden met den leeftijd der verzekerden, zoodat de bijdrage voor de jongeren op een kleiner bedrag worde gesteld, en

b. dat de bijdrage voor de verzekerden behorende tot de hoogere loonklassen gradueel lager zij.

Wachttijd.

Wachttijd — in Duitschland Karenz- of Wartezeit genoemd — is de tijd gedurende welken iemand behoort verzekerd te zijn geweest en zijne verplichtingen als verzekerde te zijn nagekomen om aanspraak op pensioen te kunnen doen gelden.

Belang van den wachttijd.

Het belang van het aannemen van een wachttijd is gelegen 1°. in het belemmeren van bedrog en 2°. in het vaststellen van een tijdsverloop gedurende hetwelk geregeld een bepaald aantal malen premie moet zijn gestort, hetgeen natuurlijk van invloed is op het minimum te verkrijgen pensioen en op het bedrag van de te betalen premie.

Wachttijd in den toestand na het overgangstijdperk.

In de eerste plaats werd overwogen of in den definitieven toestand, d. w. z. na het overgangstijdperk, het aannemen van een wachttijd raadzaam is.

Algemeen was men voor het aannemen van een wachttijd, aangezien dit zeer noodig werd geacht ter voorkoming van bedrog; zonder dien tijd zou menig een, die een toestand van invaliditeit voelt naderen, zich in loondienst begeven om na het storten van slechts weinige premien gemakkelijk een invaliditeitspensioen te kunnen verkrijgen.

Alzoo bleef de vraag nog te beantwoorden welke wachttijd behoort te worden aangenomen.

Bijlage IX.

Hiervoor werd gewezen op de Eerste Schets van Mr. GREVEN sub N°. 5 en 8 (bijlage IX). Daar ter plaatse is bedoeld, dat de wachttijd zou berekend worden naar het aantal wekelijksche bijdragen, gelijk in Duitschland geschiedt, alwaar gevorderd wordt een aantal wekelijksche bijdragen van 5×47 of 235 voor het invaliditeitspensioen en 30×47 of 1410 voor het ouderdomspensioen.

Hierbij behoort echter nog bepaald te worden, dat de bijdragen in ten minste 20 jaren voor het ouderdomspensioen of in ten minste 3 jaren voor het invaliditeitspensioen moeten zijn gestort. Deze bepaling is noodig ter voorkoming, dat de bijdragen op het laatst in eens worden voldaan; in welke verhouding de bijdragen over ten minste 20 jaren moeten verdeeld zijn, werd evenwel eene zaak van nadere regeling geacht, maar uit de formuleering dat zij *in* ten minste 20 jaren moeten zijn voldaan, werd vermeend voldoende te blijken, dat betaling in b.v. twee jaren geen aanspraak op pensioen zal geven.

Gewaarschuwd werd nog tegen het aannemen van een korteren wachttijd voor het verleen van invaliditeitspensioen. Men wees er n.l. op, dat invaliditeit een ziekte-toestand is, welke betrekkelijk zelden het gevolg is van eene acuut optredende ziekte, maar meest altijd van langzaam zich ontwikkelende gestelskwalen, welke reeds jaren te voren door kleine symptomen hare nadering verraden, zooals b.v. verzwakking van het gezichtsvermogen,

spierverlamming, ruggemergslijden, zenuwziekten enz. Nu opent een korte wachttijd voor hen, die deze symptomen bij zich ontdekken, de gelegenheid om zich tijdig te verzekeren.

Na deze overwegingen heeft de commissie met eenparigheid van stemmen besloten om in den blijvenden toestand ter verkrijging van ouderdomspensioen een wachttijd aan te nemen, daarin bestaande, dat in ten minste twintig onderscheidene jaren premien voor ten minste duizend weken moeten zijn voldaan.

Beslissingen der commissie.

Met zeer groote meerderheid werd daarna besloten ter verkrijging van invaliditeitspensioen in den blijvenden toestand een wachttijd aan te nemen, daarin bestaande, dat in ten minste drie onderscheidene jaren premien voor ten minste honderd vijftig weken moeten zijn voldaan.

Vervolgens werd overwogen of ook in het overgangstijdperk een wachttijd behoort te worden aangenomen, en zoo ja, welke.

Wachttijd in het overgangstijdperk.

Indien te dezen opzichte de regeling van § 156 tot § 161 der Deutsche wet wordt gevolgd, zal, gelijk werd opgemerkt, de invoeringsperiode zeer veel kosten medebrengen wat betreft het ouderdomspensioen. Daarom werd aanbevolen in den overgangstoestand den gewonen wachttijd zoowel voor het ouderdoms- als voor het invaliditeitspensioen te behouden; hiervan zal dan het gevolg zijn, dat een verzekerde die bij de invoering 55 jaar oud is, eerst op zijn 75ste jaar aanspraak op ouderdomspensioen zal kunnen doen gelden, maar hierbij komt de verzekering tegen invaliditeit hem te hulp, d. w. z. die verzekerde heeft elk oogenblik, na drie jaren geregelde premiebetaling, aanspraak op invaliditeitspensioen, hetwelk hij dus reeds op 58-jarigen leeftijd zou kunnen verkrijgen. Deze oudere werklieden werden geacht door den Staat reeds zóó gesteund te worden ter verkrijging van invaliditeitspensioen, dat het voor den Staat niet noodig is hun ook nog steun te verleen ter verkrijging van ouderdomspensioen.

Een dergelijk stelsel werd door velen bestreden op grond, dat op deze wijze in de eerste twintig jaren geen enkel ouderdomspensioen zal worden uitgekeerd, hetgeen niet wenschelijk toescheen uit een oogpunt van het wekken van sympathie voor de verzekering.

Voorts werd aangevoerd dat, indien de verzekeringsplicht, verbonden met eene Staatsbijdrage in het overgangstijdperk, wordt aangenomen, dan ook de consequentie van dit stelsel niet mag worden verworpen, d. w. z. er behoort voor gezorgd te worden, dat de bevoorrechtiging van ouderen en jongeren in dat tijdperk zooveel mogelijk gelijk zij. Het werd toch onbillijk geacht de verzekerden, die bij de invoering zeer oud zijn, minder te bevoorreen dan de jongeren. Kunnen de jongeren tengevolge van de Staatshulp ouderdomspensioen verkrijgen, dan behoort dit ook op dezelfde wijze door de ouderen te kunnen worden bekomen. Waar, zooals uit de bladzijden 15 en 16 van de Eerste Nota blijkt, na het 45^e jaar eene afnemings

van de premien bestaat, is daarvan de oorzaak, dat van dien leeftijd af een wachttijd is verondersteld, waardoor de kans op ouderdomspensioen belangrijk vermindert. Daar nu het invaliditeitspensioen, hetwelk enkel in geval van gebleken invaliditeit wordt verleend, niet de plaats van het ouderdomspensioen kan innemen, werd aanbevolen den wachttijd ter verkrijging van recht op ouderdomspensioen in het overgangstijdperk belangrijk te verkorten en dien b.v. op vijf jaren te stellen.

Beslissing der commissie.

De commissie heeft daarna met zeer groote meerderheid besloten in het overgangstijdperk een wachttijd aan te nemen, terwijl zij zich eenstemmig verklaarde voor het beginsel om in dat tijdperk denzelfden wachttijd ter verkrijging van invaliditeitspensioen aan te nemen als in den definitieven toestand, tegen welk beginsel evenwel eene groote meerderheid zich verklaarde wat betreft het verleen van ouderdomspensioen. Daarom werd voor de ouderdomsverzekering in het overgangstijdperk aangenomen een verkorte wachttijd, n.l. van vijf jaren waarin ten minste tweehonderd en vijftig weekpremien moeten zijn voldaan.

§ 32 van de Deutsche wet.

In verband met het aannemen van een wachttijd kwam tevens ter sprake het beginsel neergelegd in § 32 der Deutsche wet, waarop ook is gewezen in de Eerste Nota (pag. 20 en 21) en in de Tweede Nota (pag. 6 en 7). Bedoelde § 32 bepaalt, dat aanspraak op pensioen verloren gaat bijaldien gedurende vier achtereenvolgende kalenderjaren minder dan voor 47 weken bijdragen zijn gestort, maar dat deze aanspraak herleeft bijaldien een nieuwe wachttijd van vijf jaren wordt doorgemaakt.

Eene soortgelijke bepaling in Nederland aan te nemen kwam aanbevelenswaardig voor uit een oogpunt van verzekeringstechniek. Evenwel werd het met het oog op de verschillende moeilijke omstandigheden in het leven der werklieden van overwegend belang geacht den termijn, welke de aanspraak doet vervallen, niet kort te nemen. Daarom werd het in verband met de arbeidersverhoudingen in Nederland voor de werklieden niet bezwarend geacht de Deutsche bepaling over te nemen, dat gedurende vier jaren voor 47 weken de premie behoort te zijn voldaan, willen zij hun aanspraak op pensioen behouden.

Vier redenen werden opgegeven voor het aannemen in Duitschland van een termijn waarbinnen een bepaald aantal malen premie moet zijn betaald, wil de pensioensgerechtigdheid niet vervallen: 1°. de termijn is een prikkel voor de verzekeringsplichtigen om hunne verplichting bij voortduring na te leven; 2°. voor hen, die uit het verzekeringsverband treden, is de termijn een dwang om tijdig over de vrijwillige voortzetting van de verzekering eene beslissing te nemen; 3°. de termijn voorkomt het misbruik, dat de verzekerden zich door het denkbeeld, dat zij voldoende hebben gestort om tot het minimum pensioen gerechtigd te zijn, laten verleiden tot staking van verdere storting, m. a. w. zonder dien termijn zou het minimum pensioen

veel te gemakkelijk worden verworven; 4°. men wilde in Duitschland voorkomen, dat personen, die op jeugdigen leeftijd uit het verzekeringsverband waren getreden en die niet vrijwillig de premiebetaling hebben voortgezet, jaren daarna nog, hoewel zij het grootste deel van hun leven niet meer tot den stand van de arbeiders hebben behoord, nog een pensioen met Staatsbijdrage zouden ontvangen op grond van de premiën betaald in hunne jeugd.

Al wilde men nu het praktische gewicht van deze redenen niet ontkennen, het aannemen van een dergelijken termijn kon evenwel, naar de meening van andere leden, tot hardheden aanleiding geven. Zeer hard werd het toch gevonden, dat iemand, die van zijn 16^e tot zijn 55^e jaar geregeld zijne premie heeft betaald en die van zijn 55^e tot zijn 60ste en van zijn 60ste tot zijn 65^e niet telkens voor 47 weken bijdragen kan storten, omdat hij geen werk heeft, zijne aanspraak op pensioen zou zien verloren gaan. Deze laatste 10 jaren, waarin iemand buiten zijne schuld geen werk heeft, zouden zoodoende te niet doen de stortingen gedurende ongeveer 40 jaren gedaan. Dit werd uiterst hard geacht en kwam daarom niet aanbevelingswaardig voor.

In verband met deze beschouwing werd aanbevolen een restitutiestelsel in te voeren, d. w. z. terugbetaling van de premiën te verleen aan hen, die na een bepaalden tijd van staking der premiebetaling onmachtig blijken die voort te zetten. Het kwam bovendien onbillijk voor, dat de premiën van iemand, die om wettige redenen uit het verzekeringsverband treedt, b.v. wegens vertrek naar het buitenland of het zich vestigen als baas, eenvoudig worden verbeurdverklaard ten bate van het verzekeringsfonds. Daarom werd het wenschelijk geacht bij wettige staking van de premiebetaling het pensioensrecht niet te doen slapen, maar dit steeds in den een of anderen vorm ten voordeele van den verzekerde te doen strekken, hetzij bij wijze van restitutie der premiën, hetzij van een pensioen in verhouding tot de stortingen.

Dit stelsel werd door velen in beginsel wel billijk geacht, maar men vreesde de kostbaarheid daarvan, alsmede de moeilijkheden verbonden aan de contrôle tot het tegengaan van misbruiken. Om die redenen werd aanbevolen in de wet de gevallen van uitzondering op te nemen, waarin het pensioensrecht niet vervalt mits de staking der premiebetaling eene wettige oorzaak hebbe.

Aangezien deze gevallen gerekend werden uitzonderingen te zullen zijn, vreesde men hiervan geen bedenkelijken invloed op de berekende premiebedragen.

De commissie heeft daarna met eenparigheid van stemmen beslist: 1°. dat de rechten voortvloeiende uit de verplichte verzekering behooren te vervallen — tenzij in bij de wet aan te wijzen gevallen van uitzondering —, indien door den verzekerde gedurende zekeren termijn geen bepaald aantal malen bijdragen zijn gestort, en 2°. dat die rechten behooren te herleven zoodra weder gedurende een bepaalden tijd een zeker getal bijdragen is gestort.

Beslissing der commissie.

§ 17.

Berekening van het pensioensbedrag.

In § 12 (1) is reeds vermeld, dat het pensioensbedrag verband heeft te houden met het aantal der gestorte premien. Evenwel behoorden omtrent de berekening van dit bedrag nog verschillende vragen beantwoord te worden, b.v. of het pensioensbedrag enkel berekend zal worden uit het bedrag en het aantal van de premiebetalingen, dan wel of men zal uitgaan van een pensioensgrondslag gelijk in Duitschland geschiedt bij de invaliditeitsverzekering, waarvoor een grondslag geldt van 60 Mark.

Pensioensgrondslag.

Sommigen achtten een pensioensgrondslag niet noodig voor het ouderdomspensioen, aangezien men door langen tijd bijdragen te storten, als het ware vanzelf een voldoende pensioen verkrijgt. Voor het invaliditeitspensioen kwam evenwel een pensioensgrondslag wenschelijk voor, daar van te voren niet te berekenen is, hoelang men premie zal hebben betaald als men invalide wordt. Daarom werd eene regeling aanbevolen, waarbij het minimum pensioensbedrag van de ouderdomsverzekering gevormd wordt door het getal bijdragen, hetwelk in den wachttijd moet worden gestort om pensioensgerechtigd te kunnen zijn, terwijl dit minimum behoort te stijgen in verhouding tot het aantal malen, dat bijdragen zijn gestort. Ten aanzien van het invaliditeitspensioen werd echter eene andere regeling voorgesteld, op grond dat dit pensioen een geheel ander karakter draagt.

Minimum pensioensbedrag.

Dit pensioen behoort geen verband te houden met den min of meer langen tijd waarin bijdragen zijn gestort. Indien iemand zich vrijwillig tegen invaliditeit verzekert, zal hij zich, naar men meende, wel niet op die wijze verzekeren, dat het bedrag van het pensioen stijgt naarmate langeren tijd premie is betaald. Dat men dit niet zal doen, werd geoordeeld uit het karakter van de verzekering tegen invaliditeit voort te vloeien; hierbij verzekert men zich voor het geval, dat men op een oogenblik, aan den verzekerde individueel onbekend, de geschiktheid tot het verrichten van arbeid verliest. In dit opzicht werd eenige overeenkomst aangetroffen tusschen de verzekering tegen invaliditeit en die tegen ongevallen; bij beide verzekeringen weet het individu niet of ongeschiktheid tot werken zal intreden, en zoo ja, wanneer.

Geene regeling is dan ook bekend, waarbij een pensioen, verleend tengevolge van een bekomen ongeval, hooger is naarmate dit ongeval den verzekerde op lateren leeftijd treft en er dus door of voor hem langeren tijd bijdragen zijn gestort. In dit opzicht werd de vrijwillige verzekering tegen invaliditeit geacht gelijk te staan met de verplichte verzekering; deze laatste

(1) Bladzijde 66 van dit verslag.

wordt toch ingevoerd om de zwakken te steunen op het oogenblik, waarop zij tengevolge van invaliditeit ongeschikt zijn tot het verrichten van arbeid. Daarom kan deze steun dan ook alleen naar behooren worden verleend door enkel rekening te houden met 's mans ingetreden ongunstigen toestand. Indien iemand toch op 35-jarigen leeftijd invalide wordt, zal hij in den regel vrouw en kinderen hebben te onderhouden; treedt de invaliditeit eerst op het 60ste jaar in, dan zal hij in den regel alleen eene vrouw hebben te onderhouden, terwijl hij op dien leeftijd nog de kans heeft kinderen te bezitten, die hem kunnen steunen. Nu heeft natuurlijk een 60-jarige, die invalide wordt, langeren tijd bijdragen gestort voor de verplichte verzekering dan iemand bij wien de invaliditeit op 35-jarigen leeftijd intreedt, maar het feit der invaliditeit is voor beiden gelijk, met uitzondering evenwel wat betreft de gevolgen ten opzichte van het benoodigde onderhoud van het gezin. Wil men nu werkelijk de invaliden steunen, dan is het duidelijk, dat een 35-jarige invalide meer steun behoeft dan een 60-jarige, terwijl bij een stelsel van verhooging van het invaliditeitspensioen, naarmate langeren tijd bijdragen zijn gestort, juist het omgekeerde plaats vindt. Men vermeende toch in het algemeen wel te kunnen verklaren, dat de materieele positie van arbeiders, die op meer gevorderden leeftijd invalide worden, beter is dan die van arbeiders, bij wie op jeugdigen leeftijd de invaliditeit intreedt. De werklieden zelf werden ook geacht zich de invaliditeitsverzekering voor te stellen evenals de verzekering van ziekengeld, d. w. z. worden zij ziek, dan ontvangen zij gedurende hunne ziekte een bepaald percentage van hun loon of een van te voren overeengekomen bedrag, onafhankelijk van de vraag hoelang zij hunne premie reeds voor deze verzekering hebben betaald. Zoo zullen zij zich nu ook denken de verzekering tegen invaliditeit, daar zij toch ziek of invalide worden onafhankelijk van den tijd gedurende welken zij hebben bijgedragen. Ook de behoeften waarin zij bij invaliditeit hebben te voorzien houden geen verband met den tijd gedurende welken bijdragen voor de verzekering zijn gestort. Bij de verzekering van ouderdomspensioen gevoelen de werklieden, dat het pensioensbedrag verband moet houden met het aantal gestorte bijdragen, omdat dit pensioen nimmer wordt verkregen alvorens een bepaalde leeftijd is bereikt, terwijl invaliditeit evenals ziekte op elken leeftijd kan intreden en dan dadelijk voldoende ondersteuning noodig is. Om deze redenen werd aanbevolen bij het invaliditeitspensioen geene klimming aan te nemen naarmate daarvoor gedurende langeren tijd bijdragen zijn gestort, maar uit te gaan van een vrij hoog invaliditeitspensioen uitgedrukt in percenten van het verdiende loon. Wordt men in dit stelsel op jeugdigen leeftijd invalide, wanneer men nog een hoog loon verdient, dan wordt ook een evenredig hoog invaliditeitspensioen verkregen. Nu moge het kostbaar schijnen aan een jeugdigen invalide een hoog pensioen te verleen, maar daarbij bedenke men, dat de invaliditeitskans klimt met den leeftijd, zoodat de meeste dezer pensioenen zullen worden verleend op een leeftijd,

Kostbaarheid.

waarop het hoogste loon reeds is genoten en ook reeds zeer geruimen tijd bijdragen zijn gestort. Zullen dus hierdoor de meeste invaliditeitspensioenen, waarvoor reeds geruimen tijd bijdragen zijn gestort, niet tot het maximum-bedrag, hetwelk wordt gevormd door het vaste percentage van het hoogste loon, worden verleend, dan werd dit geacht eene compensatie te kunnen vormen voor het mindere aantal pensioenen dat tot een zeer hoog bedrag wordt verleend en waarvoor slechts korten tijd is bijgedragen. Om deze redenen werd aanbevolen het invaliditeitspensioen niet te stellen beneden *f* 2,50 of *f* 3 per week.

In beginsel werd het algemeen billijk geacht aan jeugdige invaliden op grond van hun korteren bijdragetijd niet minder pensioen te verleenen dan aan hen, die eerst na langen tijd bijdragen te hebben gestort invalide worden. Evenwel werden hiertegen twee overwegende bezwaren aangevoerd, n.l. de kostbaarheid en de moeilijkheden verbonden aan de contrôle. Wenscht men toch dadelijk na het volbrengen van den wachttijd, dus misschien reeds op 19-jarigen leeftijd, aan een invalide een tamelijk hoog pensioen te kunnen verleenen, dan werd dit geoordeeld een zware last voor het verzekeringsfonds te zullen zijn, niet alleen wegens de hoogte van het pensioen, maar ook omdat het zoo lang moet worden uitgekeerd.

Stijgend invaliditeits-
pensioen.

Men kon niet inzien, dat deze kostbaarheid belangrijk zou verminderen doordat er minder jeugdige dan bejaarde invaliden zijn. Bedraagt nu het invaliditeitspensioen hetzelfde percentage van het loon, op welken leeftijd het pensioen ook verleend worde, dan hebben de werklieden na het volbrengen van den wachttijd absoluut geen belang meer om zoo geregeld en zoo veel mogelijk bijdragen te blijven storten, want zij hebben voor het geval zij invalide worden hun pensioen verdiend. Het belang van den werkmán brengt dan mede binnen de grenzen der wet zoo min mogelijk te betalen en de heilzame contrôle van den werkmán op den werkgever, wat betreft het inplakken van de zegels, vervalt op grond, dat het den werkmán niet alleen onverschillig is geworden, maar meer nog omdat het hem het aangenaamste is als de patroon zoo weinig mogelijk inplakt en dus ook zoo weinig mogelijk kort op het loon. Het belang van werkmán en werkgever brengt dan mede de wet zooveel mogelijk te ontduiken. Verleent men echter een steeds stijgend invaliditeitspensioen, dan brengt het belang van den werkmán mede zijn patroon te controleeren om zooveel en zoo juist mogelijk in te plakken, daar dit in geval van invaliditeit ten goede komt aan het pensioensbedrag. Neemt men evenwel een vast invaliditeitspensioen van een tamelijk hoog bedrag aan en een ouderdomspensioen, hetwelk meer bedraagt naarmate een grooter aantal malen premie is betaald, dan kan men den omgekeerden strijd tegemoet zien, welke Duitschland zal te aanschouwen geven. In Duitschland zal het invaliditeitspensioen na vele jaren storting meer bedragen dan het ouderdomspensioen en zullen de personen in het bezit van dit laatste trachten het te verwisselen voor het hoogere invaliditeitspensioen.

In Nederland zal bij doorvoering van het aanbevolen stelsel het omgekeerde gebeuren, en wel op een leeftijd, waarop de behoefte van een hooger pensioen in het algemeen zich minder doet gevoelen; een dergelijke gang van zaken werd geacht in strijd te komen met de reden waarom een tamelijk hoog invaliditeitspensioen bestaande uit een vast percentage van het loon wordt aanbevolen.

In verband hiermede werd nog opgemerkt, dat een vast invaliditeitspensioen te niet doet het belang van den werkman om de pensioensaanvraag zoo lang mogelijk uit te stellen. Klimt evenwel het pensioensbedrag naarmate het pensioen later wordt aangevraagd, dan heeft de werkman belang de aanvraag zoo lang mogelijk uit te stellen, terwijl het zoowel in het belang van de maatschappij in het algemeen als van den werkman persoonlijk werd geacht het pensioen zoo laat mogelijk te doen ingaan. Daarom werd aanbevolen zoowel voor het ouderdoms- als voor het invaliditeitspensioen aan te nemen een pensioensgrondslag en eene met het aantal stortingen verband houdende pensioenstoename, terwijl daarnevens een minimum invaliditeitspensioen zou moeten worden vastgesteld. Hierbij komt tevens duidelijk aan het licht het verschil tusschen pensioensgrondslag en minimum pensioen. Het pensioen bestaat dan uit den pensioensgrondslag vermeerderd met het bedrag, hetwelk voor elke betaalde premie bij het pensioen wordt te goed gedaan; dit laatste bedrag bestaat dus uit het aantal malen, dat men gedurende den wachttijd premie moet hebben gestort vermenigvuldigd met het cijfer van hetgeen voor elke bijdrage bij het pensioen wordt te goed gedaan. In geval van invaliditeit zou echter het pensioen niet beneden een zeker minimum mogen dalen en zou iemand dus meer kunnen verkrijgen dan de aangenomen pensioensgrondslag vermeerderd met de pensioenstoename zou bedragen. Dit zou zijn het minimum pensioen.

Na deze overwegingen heeft de commissie zich eenstemmig verklaard voor het beginsel, dat voor het vaststellen van het pensioensbedrag behoort te worden uitgegaan van een pensioensgrondslag welke wordt verhoogd in verhouding tot het bedrag en het aantal van de premiebetalingen, terwijl zij zich vervolgens met zeer groote meerderheid uitsprak voor het beginsel om voor het invaliditeitspensioen een betrekkelijk hoog minimum aan te nemen.

Na deze beslissing bleven nog twee vragen te beantwoorden betreffende de beginselen volgens welke het pensioensbedrag behoort te worden berekend, n.l. of voor alle loonklassen behoort te worden aangenomen 1°. eenzelfde pensioensgrondslag en 2°. eenzelfde minimum invaliditeitspensioen.

Waar de pensioensgrondslag dient als basis voor de berekening van het pensioen, werd het billijk geacht dien voor elke loonklasse te doen verschillen, alsmede om ook de toename daarvan gelijken tred te doen houden met de premien en de loonen.

Geen vast invaliditeitspensioen.

Pensioensgrondslag en minimum pensioen.

Beslissing der commissie.

Eén pensioensgrondslag?

Neemt men de loonklassen in juiste verhouding tot elkander aan, dan kunnen ook de premïën en de pensioenen in diezelfde verhouding tot elkander staan. Neemt men evenwel eenzelfde pensioensgrondslag aan voor alle loonklassen, dan is dit evenredige verband verbroken. Aangezien nu hetgeen bepaald zal worden omtrent het minimum pensioen wel verband zal houden met hetgeen voorheen is verdiend en hetgeen noodig is om in het levensonderhoud te voorzien, werd dit geoordeeld er reeds voor te pleiten om den grondslag van de berekening van het pensioen ook verschillend te nemen naarmate men voorheen meer of minder heeft verdiend.

In de Eerste Nota (pag. 15 en 16) is het evenredige verband, waarop zooeven werd bedoeld, niet volkomen doorgevoerd, maar de reden hiervan is gelegen in de laagste loonklasse, waarbij van een vrij hoogen grondslag moet worden uitgegaan om tot een eenigszins voldoende minimum pensioen te kunnen geraken en daarvoor wordt dan ook eene premie vereischt, welke in verhouding hooger is dan die van de andere loonklassen.

Beslissingen der commissie.

Daarna verklaarde de commissie zich eenstemmig voor het aannemen van een voor elke loonklasse verschillenden pensioensgrondslag, alsmede van eene voor elke loonklasse verschillende pensioenstoename, op de wijze als volgt:

Loonklasse.	Pensioens- grondslag per jaar.	Pensioenstoename voor elke weekpremie.
I. 0— 250 gulden,	50 gulden,	0,02 ⁵ gulden.
II. 250— 400 „	60 „	0,03 „
III. 400— 600 „	80 „	0,04 „
IV. 600— 800 „	100 „	0,05 „
V. 800—1000 „	120 „	0,06 „

Eén minimum pensioen?

Ten aanzien van de vraag of het minimum invaliditeitspensioen in alle loonklassen hetzelfde behoort te zijn openbaarde zich veel verschil van gevoelen.

De voorstanders van eenzelfde minimum in alle loonklassen bevalen dit stelsel aan op de volgende gronden. Het minimum invaliditeitspensioen is enkel aangenomen om te voorzien in hetgeen absoluut noodig is voor levensonderhoud bijaldien een werkman, behoorende tot de eerste loonklasse, na een korten bijdragetijd invalide wordt. Nu wordt dit minimum in de hoogere loonklassen spoediger bereikt, omdat voor de pensioensberekening wordt uitgegaan van een hooger pensioensgrondslag; daarom werd het niet noodig geacht dit minimum hooger te stellen dan in de eerste loonklasse, terwijl bovendien het minimum benodigd voor levensonderhoud niet afhankelijk werd geoordeeld van de vraag of men meer of minder aan de verzekering heeft bijgedragen. Wordt evenwel het minimum verschillend genomen in verband met de loonklassen, dan heeft dit noodzakelijk eene

verhooging van de premie ten gevolge; is die verhooging niet bepaald noodig om de geheele regeling uitvoerbaar te maken, dan verdient dwang in deze richting geene aanbeveling. De eenige factor welke met reden aanleiding kan geven om het minimum pensioen niet onder alle omstandigheden hetzelfde te doen zijn werd geacht de plaatselijke gesteldheid te zijn, d. w. z. dat in de eene plaats meer moet worden uitgegeven voor het noodzakelijke levensonderhoud dan in de andere, maar het opnemen van dezen factor werd niet aanbevolen omdat hierdoor de regeling in de hoogste mate ingewikkeld zou worden.

Hiertegen werd aangevoerd, dat juist als geene rekening kan worden gehouden met de plaatselijke gesteldheid, een verschillend minimum pensioen aanbeveling verdient, omdat de verschillende loonklassen, waartoe de werklieden behooren, althans eenigermate kunnen weergeven het verschil in verdienste volgens de plaatselijke gesteldheid.

Voorts werd er op gewezen, dat volgens de Eerste Nota (pag. 14—16) het maximum pensioen in de eerste loonklasse niet meer zal bedragen dan *f* 107,57⁵. Volgens veler zienswijze kan hiervan geen noemenswaardig bedrag af om behoorlijke speling te houden tusschen minimum en maximum pensioen. Op dit standpunt kwam het niet billijk voor het minimum in alle loonklassen hetzelfde te doen zijn, daar op deze wijze de evenredige verhouding tusschen premie en pensioen geacht werd gevaar te loopen verstoord te worden. Bij verschillend minimum alleen kan deze evenredige verhouding zuiver worden bewaard, maar ten koste van verhooging van de premie. Men bedenke bovendien, dat eenzelfde minimum medebrengt het betalen van de relatief hoogste premie in de laagste loonklasse; dit kan voor verschillende werklieden dier klasse zeer drukkend zijn, want hiertoe behooren toch juist zij, die het minst worden beloond en dus ook het minste van hun loon kunnen missen.

Ook werd opgemerkt, dat het wenschelijk is de verschillende loonklassen ten aanzien van het minimum pensioen niet gelijk te stellen, want waar dit heeft te voorzien in het allernoodzakelijkste levensonderhoud, behoort bedacht te worden, dat dit allernoodzakelijkste niet voor iedereen gelijk is, maar ten deele ook afhangt van de omstandigheden waaronder men voorheen heeft geleefd.

Overwogen werd ook of het aanbeveling verdient een minimum invaliditeitspensioen van *f* 100 's jaars in de eerste loonklasse aan te nemen en in verhouding daarvan de minima voor de andere loonklassen vast te stellen. Een dergelijk stelsel scheen niet aannemelijk, omdat hierdoor het denkbeeld van een klimmend pensioen zoogoed als verloren gaat en zeer na gekomen wordt aan een vast pensioen, hetwelk aan de commissie niet wenschelijk is voorgekomen.

Na deze beschouwingen werd in overweging gegeven, tot berekening van het minimum invaliditeitspensioen den pensioensgrondslag degressief percents-

gewijze te verhoogen, uitgaande van 50 pCt. in de eerste loonklasse, en afdalend tot 10 pCt. in de vijfde. Op deze wijze zou, meende men, aan het verlangen der voorstanders van een betrekkelijk hoog minimum invaliditeitspensioen naar behooren zijn voldaan, zonder dat de verhouding tusschen de premïën der onderscheidene loonklassen te veel werd verstoord, en zonder gevaar, dat deze aanzienlijk zouden moeten worden verhoogd.

Beslissingen der commissie.

Bij meerderheid van stemmen heeft de commissie zich vervolgens uitgesproken voor het aannemen van het beginsel om het betrekkelijk hoog minimum invaliditeitspensioen te doen verschillen naar de loonklassen.

Na deze beslissing heeft de commissie zich eenstemmig verklaard voor het beginsel om, uitgaande van de aangenomen pensioensgrondslagen, deze degressief percentsgewijze te verhoogen ter verkrijging van het minimum pensioensbedrag voor elke loonklasse, gelijk is aangeduid in de volgende tabel:

Loonklasse.	Pensioensgrondslag.	Minimum pensioensbedrag.
I. 0— 250 gulden,	50 gulden,	75 gulden.
II. 250— 400 „	60 „	84 „
III. 400— 600 „	80 „	104 „
IV. 600— 800 „	100 „	120 „
V. 800—1000 „	120 „	132 „

§ 18.

Organisatie.

Opdracht aan de commissie verleend.

In verband met de opdracht aan de commissie verleend, waarbij bedoeld is op eene regeling van de verzekering tegen ongevallen, alsmede op de instelling van eene Rijkslijfrentenbank, heeft de commissie het wenschelijk geacht de beantwoording van de meeste vragen betreffende de organisatie aan te houden, daar de hoofdvraag, n.l. of de op te stellen organisatie zich behoort aan te sluiten aan die van de regeling der verzekering tegen ongevallen, niet voor beantwoording vatbaar was op grond, dat beide regelingen tot heden niet zijn tot stand gekomen. Evenwel kwam het der commissie wenschelijk voor ten opzichte van dit onderwerp over één beginsel hare meening te uiten, en wel daarover: of de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit behoort te worden uitgevoerd door ééne dan wel door meer verzekeringsinstellingen.

Ééne verzekeringsinstelling?

Bijlage VII

Pensioenskassen met plaatselijke besturen.

Bij de behandeling van deze vraag werd gewezen op het Schema, opgesteld door het lid der commissie D. W. STORK (bijlage VII), waarbij is uiteengezet, dat plaatselijke besturen met invloed op het bepalen van het pensioensbedrag het meest aanbeveling verdienen. Worden nu pensioenskassen, hetzij plaatselijk hetzij districtsgewijze voor groepen van gemeenten, opgericht, en geeft men daaraan zelfstandige besturen, welke hebben te beslissen over de

aanvragen van het invaliditeitspensioen, dan werd het mogelijk geacht langs dezen weg het lichtvaardig verleenen van bedoeld pensioen tegen te gaan, daar de leden van eene pensioenskas dit spoedig zouden bemerken aan de wanverhouding tusschen uitgaven en inkomsten, terwijl zij uit vrees voor noodzakelijke aanvulling van de inkomsten deze lichtvaardigheid wel spoedig zouden doen eindigen. Deze plaatselijke besturen werden vermeend beter dan een centraal bestuur te kunnen oordeelen over elke aanvraag van invaliditeitspensioen voor zoover betreft het werkelijk invalide zijn. Voorts zullen door deze plaatselijke inrichting de werklieden meer belangstelling betoonen in den gang van de verzekering dan wanneer de geheele gang van zaken van één centraal punt uit wordt geregeld door uit den aard der zaak in den regel hun geheel onbekende personen. Men kan het toch dagelijks bij de werklieden waarnemen, dat zij houden van kleine fondsjes, al kleven daaraan dikwijls ook groote gebreken; wordt met deze neiging rekening gehouden, dan zal de belangstelling in de verzekering bij de werklieden veel meer worden gewekt door plaatselijke besturen dan door ééne groote centrale instelling. Daarom werd aanbevolen ééne verzekeringsbank met zelfstandige plaatselijke kassen, welke de herverzekering bij bedoelde bank aangaan.

Zeër velen konden met een dergelijk stelsel niet instemmen. Men erkende wel de vele voordeelen daaraan verbonden, maar vermeende tevens, dat deze evenzeer te bereiken zijn langs den weg van ééne centrale verzekeringsinstelling, zonder dat nog tot zelfstandige plaatselijke kassen de toevlucht wordt genomen. Deze centrale instelling kan toch van de voorlichting en de tusschenkomst gebruik maken van plaatselijke besturen, waarin de verzekerden vertegenwoordigd zijn. Op deze wijze blijft de voeling met de werklieden bestaan en behoeft de centralisatie van de regeling niet in den weg te staan aan het opwekken van belangstelling bij de verzekerden. Voorts bedenke men, dat de ondervinding in Duitschland met zijne 31 Versicherungsanstalten financiële bezwaren van ernstigen aard heeft doen kennen. Het wetsontwerp tot wijziging van de Deutsche wet van 22 Juni 1889 tornt dan ook reeds aan de zelfstandigheid dier Anstalten, en dit wel ter wille van eene meer gelijkmatige verdeling van de verzekeringslasten.

Bij deze bezwaren, verbonden aan een stelsel van zelfstandige pensioens-kassen, komt nog, dat in bedoeld stelsel het groote voordeel van de uniformiteit wordt gemist. Wel is waar kunnen de regelen, voor de toekenning van invaliditeitspensioen gesteld, ook bij ééne centrale verzekeringsinstelling ongelijk worden toegepast, maar dit geldt voor elke regeling, welke op verschillende plaatsen door verschillende personen wordt uitgevoerd. Dit zal evenwel een bloot toevallig verschil zijn en in den regel zelfs van tijdelijken aard, daar juist het centrale gezag de verschillen zal waarnemen en door aanschrijvingen waken voor de uniforme toepassing van de gestelde regelen. Leerrijke voorbeelden hiervan worden gevonden in zake de heffing van be-

Gemis aan uniformiteit
bij pensioens-kassen.

lastingen. Bovendien kan eene vrijgevege opvatting van de gestelde regelen in een deel van het land, wat de financiële gevolgen betreft, voor de verzekeringsinstelling worden gecompenseerd door eene niet genoegzaam vrijgevege opvatting in een ander gedeelte. Daarom scheen de beste weg om gelijkmatige toepassing te bevorderen, streng toezicht op de ambtenaren van ééne centrale instelling uit, welke spoedig de ongelijkheden in de toepassing constateert door vergelijking tusschen de verschillende landstreken.

Beslissing der commissie.

Na deze overwegingen heeft de commissie met zeer groote meerderheid als beginsel aangenomen, dat de verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit behoort te worden uitgevoerd door ééne centrale verzekeringsinstelling.

§ 19.

Overzicht van de door de commissie voorloopig aangenomen gronddslagen en daaruit voortvloeiende gevolgen.

De commissie laat hier volgen een overzicht van de voorloopig aangenomen gronddslagen.

Wie zijn verzekerd?

Uit kracht van de wet zullen zijn verzekerd tegen ouderdom en invaliditeit de mannen en vrouwen, die in loondienst werkzaam zijn voor een jaarloon van minder dan f 1000 en tevens zestien jaren of ouder zijn; uitgezonderd van dezen regel zijn de ambtenaren van den Staat alsmede de personen, die in den blijvenden toestand (bladzijde 74 van dit verslag) nog nimmer aan den verzekeringsplicht zijn onderworpen geweest en reeds een nader aan te wijzen leeftijd hebben bereikt.

Verdeeling der verzekerden in loonklassen.

De verzekerden worden in verhouding van hun jaarloon verdeeld in de volgende loonklassen:

Loonklasse.	Jaarloon.
I.	0— 250 gulden.
II.	250— 400 „
III.	400— 600 „
IV.	600— 800 „
V.	800—1000 „

Welke premie wordt betaald?

Onverschillig op welken leeftijd men in de verzekering wordt opgenomen, is de volgende premie verschuldigd, welke gelijkstaat met de premie (berekend volgens het premiestelsel met aanneming van een rentevoet van 3 pCt.) vereischt voor de personen, die op 16-jarigen leeftijd tot de verzekering toetreden:

Loonklasse.	Weekpremie
I.	16,5 cent.
II.	20 „
III.	26,5 „
IV.	33 „
V.	40 „

De werkgever voldoet de premie door middel van het bevestigen van zegels op een nader aan te wijzen document, terwijl hij het recht heeft de helft van het voldane bedrag te korten op het loon van den verzekerde.

Wijze waarop de premie wordt voldaan.

De premiebetaling houdt op:

Ophouding der premiebetaling.

1°. indien den verzekerde invaliditeits- of ouderdomspensioen is toegerekend;

2°. indien de verzekerde niet meer de vereischten bezit gesteld voor de opneming in deze verzekering.

Om in het genot van pensioen gesteld te kunnen worden behoort de verzekerde een wachttijd te hebben volbracht, d. w. z. in een bepaald aantal jaren behoort een bepaald aantal malen de premie te zijn voldaan. Daar nu is uitgegaan van de veronderstelling, dat jaarlijks vijftig weekpremiën kunnen worden voldaan, is de wachttijd bepaald als volgt:

Wachttijd.

a. voor het invaliditeitspensioen op drie jaren, d. w. z. dat in ten minste drie onderscheidene jaren premiën voor ten minste honderd vijftig weken moeten zijn voldaan;

b. voor het ouderdomspensioen op twintig jaren, d. w. z. dat in ten minste twintig onderscheidene jaren premiën voor ten minste duizend weken moeten zijn voldaan.

Ten aanzien van den wachttijd te volbrengen in den overgangstoestand (d. w. z. de toestand bestaande bij het invoeren van deze regeling, wanneer dadelijk zeer velen worden verzekerd, die ouder zijn dan zestien jaren) is bepaald, dat die ten aanzien van het verkrijgen van ouderdomspensioen wordt ingekort tot vijf jaren, zoodat in dien toestand in ten minste vijf onderscheidene jaren premiën voor ten minste tweehonderd vijftig weken moeten zijn voldaan.

In verband met dezen wachttijd is voorts bepaald:

De premie behoort geregeld te worden betaald.

1°. dat de rechten voortvloeiende uit deze verzekering behooren te vervallen — tenzij in bij de wet aan te wijzen gevallen van uitzondering —, indien gedurende zekeren termijn geen bepaald aantal malen premiën zijn voldaan; en

2°. dat die rechten behooren te herleven zoodra weder gedurende een bepaalden tijd een zeker getal premiën is voldaan.

Zijn de hiervoren aangegeven voorwaarden vervuld, dan heeft de verzekerde aanspraak

Aanspraak op pensioen.

a. op invaliditeitspensioen bijaldien hij invalide wordt, of

b. op ouderdomspensioen bijaldien hij den 65-jarigen leeftijd heeft bereikt.

Wanneer een verzekerde geacht wordt invalide te zijn, is aangegeven op bladzijde 66 van dit verslag.

Berekening van het pensioensbedrag.

Het pensioensbedrag waarop een verzekerde aanspraak heeft wordt, onverschillig of het invaliditeits- of ouderdomspensioen betreft, berekend als volgt.

Uitgegaan wordt van een pensioensgrondslag, welke verschillend is voor de vijf loonklassen. Deze grondslag wordt voor elke gestorte weekpremie vermeerderd met een bedrag, hetwelk eveneens verschillend is voor de vijf loonklassen.

Om evenwel het pensioensbedrag in geval van invaliditeit niet te laag te doen zijn, bijaldien dit wordt verleend na korten tijd verzekerd te zijn geweest, wordt hiervoor een minimum aangenomen.

De volgende tabel toont aan de pensioensgrondslagen en de minimum pensioensbedragen.

Loonklasse.	Pensioensgrondslag per jaar.	Minimum pensioensbedrag per jaar.
I.	50 gulden.	75 gulden.
II.	60 „	84 „
III.	80 „	104 „
IV.	100 „	120 „
V.	120 „	132 „

De pensioenstoename bedraagt voor elke wekelijksche premie in:

de eerste loonklasse	f 0,02 ⁵
„ tweede „	„ 0,03
„ derde „	„ 0,04
„ vierde „	„ 0,05
„ vijfde „	„ 0,06

Gevolgen van deze wijze van berekening

Hieruit volgt, dat bijaldien in geval van invaliditeit pensioen wordt verleend dadelijk na het volbrengen van den wachttijd het pensioensbedrag steeds het minimum bedraagt, al is dit ook hooger dan de pensioensgrondslag vermeerderd met 150-maal het cijfer van de pensioenstoename.

Tevens volgt hieruit, dat die verzekerden, welke van hun 16^e tot hun 65^e jaar regelmatig jaarlijks 50 premien hebben gestort, bij het bereiken van den laatstgenoemden leeftijd aanspraak kunnen maken op een ouderdomspensioen van het onderstaand bedrag:

Loonklasse I	f 111,25
„ II	„ 133,50
„ III	„ 178,00
„ IV	„ 222,50
„ V	„ 267,00

Aangezien bij de invoering dezer regeling alle meer bejaarde personen in de verzekering worden opgenomen tegen betaling van de weekpremie verschuldigd voor 16-jarigen verleent de Staat eene bijdrage voor die meer bejaarden. Volgens de Derde Nota, bladzijde 4, wordt hiervoor van den Staat vereischt eene bijdrage ter contante waarde van 196 miljoen gulden. Moet de Staatsbijdrage eene aflopende zijn en bijvoorbeeld in een tijdperk van 50 jaren geheel zijn voldaan, dan zal gedurende dit tijdperk 7 à 8 miljoen gulden 's jaars beschikbaar moeten worden gesteld.

Staatsbijdrage in het overgangstijdperk.

Voorts betaalt de Staat de administratiekosten, alsmede de premie verschuldigd voor de verzekerden, die zich in verplichten krijgsdienst bevinden, welke bijdragen volgens de Derde Nota, bladzijde 6, voorloopig geschat worden op eene kapitaalswaarde van 22 en van 5 miljoen gulden. Alzoo wordt van den Staat in het geheel vereischt eene bijdrage ter contante waarde van 223 miljoen gulden, of van 8 à 9 miljoen gulden 's jaars gedurende vijftig jaren.

De Staat betaalt de administratiekosten en de premie voor de militieplichtigen.

Deze regeling wordt uitgevoerd door ééne centrale verzekeringsinstelling.

Ééne centrale verzekeringsinstelling.

Ten slotte zij opgemerkt, dat tot deze regeling onder de noodige waarborgen (d. w. z. het stellen van regelen ten opzichte van den leeftijd van toetreden, van een te verrichten geneeskundig onderzoek, van eene maximum inkomstengrens enz.) vrijwillig kunnen toetreden kleine ondernemers (eigen bazen), kleine landbouwers, kleine handelaars, in één woord de zelfstandig arbeidende personen, die kunnen worden geacht voor het overige economisch met werklieden gelijk te staan. Aan deze vrijwillig verzekerden zal de Staat in den overgangstoestand dezelfde voordeelen verleen als aan de verplicht verzekerden.

Vrijwillige verzekering.

§ 20.

Wenschelijkheid om op de aangenomen grondslagen voort te bouwen.

Nadat de commissie aldus de hoofdbeginselen had vastgesteld betreffende eene wettelijke regeling van de verplichte verzekering tegen ouderdom en tegen invaliditeit, behoorde zij te beslissen over de wenschelijkheid om op die aangenomen beginselen in verband met de volgens het premiestelsel opgestelde berekeningen een wetsvoorstel op te stellen.

Volgens de mededeelingen verstrekt in de Derde Nota, bladzijde 9, zou de invoering der verplichte verzekering tegen ouderdom en tegen invaliditeit op de aangenomen grondslagen eene Staatsbijdrage vereischen ter contante waarde van 223 miljoen gulden. Ten aanzien van het hier genoemde cijfer werd door de deskundigen met nadruk er op gewezen, dat eene dergelijke uitkomst niet door berekening alléén kon worden verkregen, maar dat zij voor een deel berust op allerlei onvermijdelijke schattingen en zelfs op gissingen. Al komen daarom op de in de Derde Nota medegedeelde balans

Waarschuwing van de deskundigen.

posten voor van 5 en van 22 miljoen gulden, men mag daaruit niet afleiden, dat de overige posten tot op dergelijke bedragen nauwkeurig zouden zijn. De in de Derde en later in de Vierde Nota genoemde cijfers voor de Staatsbijdrage in verschillende onderstellingen kunnen dienen om een globaal overzicht te geven van een mogelijken toestand, maar voorloopig kan niet worden uitgemaakt in hoeverre die toestand aan de werkelijkheid zou beantwoorden. Te weinig toch is van te voren bekend aangaande het aantal der gezamenlijke verzekerden, als ook aangaande hunne groepeeringsnaam naar den leeftijd en hunne verdeeling over de loonklassen.

Financieele bezwaren.

Eenigen kwam eene dergelijke regeling reeds verwerpelijk voor op den enkelen grond van de grootte van de bijdrage, welke voor de uitvoering van den Staat wordt gevorderd. Vermeend werd toch, dat de actueele toestand van de financiën van den Nederlandschen Staat niet gedooft eene bijdrage van 223 miljoen gulden (Derde Nota, bladzijde 9) te verleenen, al zou het storten van dit bedrag ook verdeeld kunnen worden over 50 jaren, aangezien dan toch nog eene jaarlijksche storting van 8 à 9 miljoen gulden van den Staat wordt verlangd. Bij het beoordeelen van dezen actueelen toestand werden in herinnering gebracht de laatste mededeelingen van Regeeringswege verstrekt in 1897 in de troonrede en in de miljoenenrede over den toestand der Staatsfinanciën. In verband met die mededeelingen werd eene ernstige verstoring gevreesd tusschen inkomsten en uitgaven van den Staat, bijaldien de uitgaven gedurende vijftig jaren nog zullen worden verhoogd met eene jaarlijkschen post van 8 à 9 miljoen gulden. Bovendien werd het recht van den Staat betwijfeld om eene bijdrage van een dergelijk bedrag te verleenen aan een gedeelte van de bevolking op kosten van het overige gedeelte. Die hooge bijdrage werd geacht op te houden het karakter van een subsidie te bezitten en alzoo in werkelijkheid niets anders dan eene schenking te zijn. Deze bijdrage komt toch slechts ten goede aan een deel van de bevolking, hetwelk niet het recht heeft die onevenredig hooge bijdrage te verlangen; is deze zienswijze juist, dan wordt die bijdrage dus door den Staat onverplicht verleend, m. a. w. de Staat doet eene schenking. Wel is waar brengt het Staatsbelang mede de bevolking zoo tevreden mogelijk te doen leven, maar elk belang heeft zijne grenzen en deze werden geoordeeld ver overschreden te worden door het gevraagde offer. De Staat werd dan ook niet geroepen geacht in den vermogenstoestand van de burgers zóó in te grijpen, dien zóó te wijzigen.

Tegen de beschouwing als zoude bedoelde hooge Staatsbijdrage eene schenking zijn werd aangevoerd, dat het een plicht van den Staat is om daar, waar een groot gedeelte van het volk in min gunstige omstandigheden verkeert, dit deel te steunen en te helpen. Deze steun is toch niet alleen in het belang van hen, die direct gesteund worden, maar ook in het belang van den Staat zelf. Al waren nu ook de Staatsfinanciën in de laatste jaren

niet bloeiend, toch mag dit niet afhouden van eene noodige ingrijpende hervorming op sociaal gebied. Schrikt men toch bij den eersten stap tot hervorming reeds terug op grond van de kosten, dan werd weinig hoop gekoesterd ten aanzien van volgende hervormingsmaatregelen op dit gebied, welke zeer zeker ook geld zullen eischen. Daarom werd vermeend, dat als deze hervormingen noodzakelijk blijken, de fondsen daarvoor wel kunnen worden gevonden.

Door anderen, die in bedoelde bijdrage eveneens geene schenking zagen, werd deze geacht eene voorziening van overheidswege in eenen maatschappelijken misstand te zijn, welken misstand de commissie heeft geconstateerd bij het uitspreken van haar oordeel over den feitelijken toestand in § 1 van dit verslag.

Enkelen wezen er op, dat als het opgebouwde stelsel uitvoerbaar is met eene Staatsbijdrage van ongeveer 8 miljoen gulden 's jaars gedurende 50 jaren om deze regeling dadelijk in volle werking te kunnen brengen en hiermede te hulp te kunnen komen aan een aantal verzekerden, dat in verband met de Beroepstelling van 31 December 1889 op 1, 1 miljoen is geschat, men zich dan niet moet laten terughouden van die uitvoering enkel ter wille van de uitgaven, welke de Staat zich daarvoor zal hebben te getroosten. Naar hun oordeel toch kunnen gezegde miljoenen voor geen beter doel worden uitgegeven.

Anderen verklaarden zich tegen de opgestelde regeling, niet omdat de Staatsbijdrage te hoog voorkwam, want het werd gedurende 50 jaren wel acht miljoen 's jaars waard geacht als de geheele arbeidende bevolking *behoorlijk* tegen ouderdom en tegen invaliditeit kon worden verzekerd, maar wel omdat aan dit behoorlijke nog veel ontbreekt. De Staatshulp werd te gering geoordeeld, omdat deze niet iedereen te stade komt wien de premiebetaling om welke reden ook te zwaar is, terwijl bovendien de toe te kennen pensioenen, vooral in de hogere loonklassen, te laag voorkwamen.

Nog werd opgemerkt, dat deze bijdrage niet ten goede komt aan een groot gedeelte van het volk, maar slechts aan een zeer klein deel, n.l. aan hen, die invalide of 65 jaren oud worden. Voor die betrekkelijk weinigen alle belastingschuldigen te verplichten een zeer groot bedrag op te brengen, kwam daarom niet gerechtvaardigd voor.

Ten aanzien van de berekening der kosten gegrond op de indeeling van de werklieden in de verschillende loonklassen, welke voorkomt in de Eerste Nota op pag. 27, werd nog in het bijzonder een bezwaar geopperd. Voor Nederland zijn bij gebreke van alle nadere en betere aanwijzing de verzekerden namelijk daarin verdeeld over de verschillende loonklassen naar den maatstaf van de in Duitschland in de jaren 1891—1894 verkochte plakzegels, welke als verhoudingscijfers aangeven 41, 68, 39 en 25. Nu had men tegen deze verhoudingscijfers op zich zelf geen bezwaar, maar wel tegen de toepassing daarvan voor de indeeling welke in Nederland zal gelden. Bedenkt

men toch, dat in 1894 in Duitschland zijn verkocht 441859378 zegels (Nota van Mr. D'AULNIS, bijlage V, pag. 30) en deelt men dit getal door het cijfer van het aantal weken, dat gestort moet worden, dus door 47, dan verkrijgt men een aantal van 9,4 miljoen verzekerden, terwijl in werkelijkheid het aantal verzekeringsplichtigen zou bedragen 11,3 miljoen (Nota Mr. D'AULNIS, pag. 30). Dit verschil werd dan ook zóó belangrijk en van zooveel invloed op de financieele uitkomsten geacht, dat men zich niet kon voorstellen hoe de indeeling in de verschillende loonklassen op deze wijze opgezet eene betrouwbare basis kon vormen.

Principieele bezwaren.

Voorts werd de aandacht gevestigd op de bezwaren verbonden aan de samenkoppeling van de verplichte verzekering tegen invaliditeit met die tegen ouderdom. Vermeend werd toch, dat dit noodzakelijk moet leiden tot minder zuivere, ja zelfs tot onzuivere regeling van elk der twee aan elkander gekoppelde takken van verzekering, welke onderling in aard en wezen zoozeer verschillen. Bij die samenvoeging verkrijgt men reeds dadelijk een onzuiver premiebedrag; de berekening van dit bedrag voor de ouderdomsverzekering berust op geheel andere grondslagen dan die voor de invaliditeitsverzekering, zoodat men als uitkomst ééne premie aangeeft ontleend aan volkomen van elkander afwijkende factoren. Bij de vrijwillige verzekering, waar elk voorgesteld contract afzonderlijk wordt beoordeeld, werd dit bezwaar belangrijk minder geteld, maar bij eene gemeenschappelijke verzekering van allen tegen ééne uniforme premie werd dit bezwaar geacht zwaar te wegen. Voorts heeft de samenkoppeling van beide takken van verzekering tot één stelsel nog het nadeel van te beletten het vellen van een zuiver oordeel over de meerdere of mindere urgentie van elk der bijeengevoegde deelen. Behandelt men deze twee takken van den aanvang af gescheiden, dan is het mogelijk zuiver te beoordeelen, voor welk deel de invoering het meest urgent is. Combineert men evenwel die twee takken, dan werd het niet mogelijk geacht die later weer te scheiden, wanneer b.v. blijkt, dat aan eene daarvan voorloopig geringe behoefte bestaat.

Principieele en financieele bezwaren.

Sommigen verklaarden bedenking te hebben tegen de invoering van de verplichte verzekering tegen invaliditeit op grond zoowel van principieele als van zuiver financieele bezwaren. Hoeveel deze verzekering wel zal kosten is toch in hooge mate onzeker. Wat invaliditeit in het algemeen is, of die in elk concreet gesteld geval aanwezig is, hoe die is ontstaan, dit alles is onzeker, hetgeen zoowel een principieel als een financieel bezwaar vormt. Het eenige land waar bedoelde verzekering is ingevoerd is Duitschland, maar men bedenke hierbij, dat daar bij de invoering dier verzekering reeds ruim zes jaren eene verplichte verzekering tegen ziekte in werking was, welke het althans eenigszins mogelijk maakte toezicht uit te oefenen op het ontstaan en de ontwikkeling van de invaliditeit. Deze basis ontbreekt in Nederland. Bovendien heeft men in het oog te houden het verschil tusschen het Deutsche en het Nederlandsche volkskarakter, waardoor bij eene algemeene volks-

verzekering eene vergelijking tusschen verkregen en te verkrijgen resultaten hare bedenkelijke zijde heeft. Het werd dan ook absoluut onbekend geacht hoeveel de Staat zal hebben bij te dragen. Men bedenke evenwel, dat als de Staat eenmaal de invaliditeitsverzekering heeft ingevoerd, hij alle offers heeft te brengen, welke daarvan het gevolg zullen zijn, onverschillig hoevele malen de raming ook moge overtroffen worden. Daarom verklaarden sommigen niet te kunnen medewerken aan een maatregel, welke den Staat blootstelt op zulke losse grondslagen onbepaalde offers te brengen. Om de losheid dezer grondslagen aan te toonen werd niet alleen een beroep gedaan op bladzijde 4 van het rapport der leden VAN PESCH en LANDRÉ (bijlage VIII), waar staat: „De sub-commissie durft b.v. niet de verzekering geven, dat de kosten der invaliditeitspensioenen niet tot het dubbel zullen stijgen van hetgeen met de genomen cijfers berekend is”, maar ook op eene uiting van een der deskundigen in eene van de bijeenkomsten der commissie, luidende: „Bij de gecombineerde verzekering blijft men risico loopen, maar hij verneemt als lid dezer commissie, niet als deskundige, dat de Staat dit risico wel kan loopen.” Waar nu de deskundigen niet voor het te loopen risico kunnen instaan, werd het door sommigen niet verantwoord geacht van die meening af te wijken.

Na deze overwegingen heeft de commissie eene beslissing genomen over de vraag betreffende de wenschelijkheid om de verplichte verzekering tegen ouderdom en tegen invaliditeit in te voeren op de aangenomen grondslagen in verband met de volgens het premiestelsel opgestelde berekeningen. Met eene niet onaanzienlijke meerderheid (1) heeft de commissie deze vraag ontkennend beantwoord. Later is nog bepaaldelijk gestemd over de vraag „of de invoering van de verzekering tegen invaliditeit en ouderdom, op de door de commissie aangenomen grondslagen, behoorde te worden ontraden op andere gronden dan uit hoofde van de daaruit volgens de Derde Nota van de leden Dr. J. C. KLUYVER en CORNEILLE L. LANDRÉ naar hunne meening voortvloeiende hooge Staatsbijdrage”, welke vraag echter door eene kleinere meerderheid (2) bevestigend werd beantwoord.

Beslissingen der commissie.

§ 21.

Twee voorstellen betreffende de verplichte verzekering tegen ouderdom en tegen invaliditeit.

Na de beslissing bedoeld in de vorige paragraaf werd door een viertal leden aan het oordeel van de commissie onderworpen het volgende stelsel: „De verplichte verzekering tegen ouderdom en tegen invaliditeit worde

te voorstel.

(1) Twaalf stemmen tegen zes; afwezig twee leden.

(2) Acht stemmen tegen zes en twee blanco's; afwezig vier leden.

ingevoerd volgens de aangenomen beginselen, maar met de volgende drie wijzigingen:

a. dat het premiestelsel worde verlaten en eene premie worde gevorderd ongeveer 20 pct. hooger dan vereischt wordt voor de zestienjarigen volgens het premiestelsel;

b. dat ook in het overgangstijdperk een uitsluitingsleeftijd worde aangenomen, en wel die van 65 jaren;

c. dat de wachttijd ter verkrijging van ouderdomspensioen ook in den overgangstijd op 20 jaren worde bepaald."

Uiteenzetting van het financiële stelsel.

Het in dit voorsteld sub *a* bedoelde financiële stelsel is behandeld op de bladzijden 14, 15 en 16 van de Vierde Nota, waaromtrent nog het volgende werd opgemerkt. In dit stelsel betalen de aanvankelijk toetredenden meer dan bij het premiestelsel, en zulks tot vermindering van de Staatsbijdrage in het overgangstijdperk, maar zij betalen daardoor nog te weinig om hun risico te dekken, waarom de later toetredenden steeds de hoogere premie van dit stelsel moeten blijven doorbetalen, zonder dat ooit eene voldoende reserve kan worden gevormd, om alle loopende risico's te dekken, waardoor de Staat bij eventueele liquidatie steeds een tekort zal behooren bij te passen. De verhooging van de premie met 20 pCt. is eene bate voor het verzekeringsfonds, welke vóór zij is opgebracht, in het overgangstijdperk al dadelijk wordt verbruikt, zoodat er dan reeds een tekort ontstaat. Dit tekort wordt evenwel niet gevoeld zoolang de regeling blijft voortbestaan, d. w. z. dat er steeds nieuwe verzekerden toetreden, die den opslag van 20 pCt. blijven medebetalen. Hoe groot zal dit tekort bij eventueele liquidatie nu wel zijn? Deze vraag is bezwaarlijk te beantwoorden, daar niemand kan weten, hoe de toestand zal wezen op het oogenblik waarop men tot liquidatie overgaat b.v. over 100 of 200 jaren. Geheel in het duister behoeft men echter niet te blijven, daar wel een waarschijnlijk maximum van het tekort is te bepalen. Om de verzekering volgens het voorgestelde stelsel mogelijk te maken, is volgens de balans op bladzijde 16 der Vierde Nota voor de groepeerings A noodig eene Staatsbijdrage van 82 miljoen gulden, maar daarbij is uitgegaan van de veronderstelling, dat alle later toetredenden een opslag van 20 pCt. op de premie betalen. Op welk oogenblik men nu ook de balans opstelt, steeds zullen daarop voorkomen de posten van 310 miljoen gulden als de contante waarde der premiën van de later toetredenden en van 258 miljoen gulden als de contante waarde hunner pensioenen. Waar deze premiën bij liquidatie ophouden te vloeien, ontstaat het definitieve tekort en dit kan dus niet meer bedragen dan 20 pCt. van 258 of 52 miljoen gulden. Te allen tijde zal dus eene Staatsbijdrage van 52 miljoen gulden noodzakelijk zijn om van dat oogenblik af den opslag van 20 pCt. te kunnen laten vervallen. Werden b.v. bij het in werking treden van de verzekering door den Staat 82 + 52 miljoen gulden beschikbaar gesteld, dan zou men beginnende met het tweede jaar voortaan alle 16-jarige toetredenden (niet

de aanvankelijk toegetreden) van het betalen van den opslag kunnen vrijstellen. Daarentegen zou die vrijstelling eerst 100 jaren later kunnen ingaan, indien de Staat bij den aanvang slechts 82 miljoen gulden had bijgedragen en eerst 100 jaren daarna tot het storten van de 52 miljoen gulden overging. Uit deze voorbeelden blijkt hoe de door de later toetredenden te betalen opslag kan worden beschouwd als eene eeuwigdurende rente; wenscht men te liquideeren, dan moet deze rente worden afgekocht en de afkoopwaarde is onafhankelijk van het tijdstip waarop de afkoop geschiedt.

Nu bedenke men wel, dat hoe meer verzekerden boven het aangenomen aantal van 35500 later jaarlijks toetreden, des te grooter voordeel voor het fonds, daar al die toetredenden den opslag van 20 pCt. op de premie mede betalen, zoodat bij aanwas van de bevolking en de daarmee waarschijnlijk gepaard gaande toename van het aantal der jaarlijks toetredende 16-jarigen na 200 jaar een groot deel van dit tekort misschien kan verdwenen zijn.

Eene tweede omstandigheid kan wellicht medewerken tot vermindering van het bedoelde tekort. De premieberekening is zoo voorzichtig mogelijk geschied en daarom, hoewel bij eene al te vrijgeveige opvatting der invaliditeit die premiën ontoereikend zouden kunnen blijken, in welk geval men er tijdig toe geleid zou worden om die opvatting wat te beperken, is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat de aanvankelijk berekende premie iets hooger dan strikt noodzakelijk was. Deed dit verschijnsel zich voor, dan zou ook hiervan bij latere vaststelling van het tekort de gunstige invloed zich doen gevoelen.

Dit stelsel komt ongeveer overeen met het stelsel van de laatste „Denkschrift”, opgesteld door de Deutsche Regeering. Het bezwaar van het tekort bij liquidatie, alhoewel men dit zeer goed kent (immers op de medegedeelde balans staan tegenover 2000 miljoen Mark als contante waarde van de pensioenen der later toetredenden, meer dan 3200 miljoen mark als contante waarde hunner premiën), heeft aldaar geen overwegenden invloed uitgeoefend om dit systeem niet aan te bevelen.

Tegen dit financieele stelsel werden twee bezwaren aangevoerd: 1°. al is de premie zoo voorzichtig mogelijk berekend, toch kan die met het oog op het niet vaststaan van het begrip van invaliditeit nog blijken te laag berekend te zijn; de deskundige leden hebben toch voor de invaliditeitskansen gebruik gemaakt van de cijfers in Duitschland verkregen na de toepassing der wet; wordt nu in Nederland de wet eventueel ruimer toegepast dan in Duitschland, hetgeen niet onaannemelijk voorkwam, dan falen de berekeningen en kunnen bezwaarlijk weder in evenwicht worden gebracht door een minder ruime toepassing, waarvan men getoond heeft afkeerig te zijn: 2°. ondersteld is, dat het aantal later toetredenden even groot zal blijven of toenemen; geschiedt dit laatste, dan zal het tekort bij liquidatie beneden het aangegeven maximum van 52 miljoen gulden kunnen zijn. Nu is in deze eeuw de bevolking zeer toegenomen, maar er zijn statistici, die

Bezwaren tegen dit financieele stelsel.

twijfelen aan het voortduren van dien toestand, waardoor steeds rekening zal moeten worden gehouden met het aanzienlijke tekort van 52 miljoen gulden, waarmede bij invoering van de voorgestelde regeling de toekomst wordt belast.

Gronden waarop het 1e
voorstel werd aanbe-
volen.

Het gedane driedelige voorstel werd aanbevolen op de volgende gronden.

Het stelsel van gecombineerde verzekering opgebouwd op de door de commissie aangenomen grondslagen, is bij meerderheid van stemmen verworpen, terwijl bij veel tegenstemmers de aan het stelsel verbonden kosten in het overgangstijdperk als argument gold. Toen de gecombineerde verzekering op de aangenomen grondslagen alzoo was verworpen, bleef niets anders over dan de enkele ouderdomsverzekering. Aangezien de voorstellers de gecombineerde verzekering wenschen te behouden, hebben zij gezocht naar eene oplossing waarbij de voordeelen dezer combinatie voor de verzekerden behouden blijven, zoo min mogelijk opofferingen van hen worden gevegd, en waarbij ook de Staatsbijdrage eene niet onaanzienlijke vermindering ondergaat. Dit stelsel heeft alzoo zijn ontstaan te danken aan de noodzakelijkheid, welke, naar de zienswijze der voorstellers bestaat, om de gecombineerde verzekering alsnog te redden. Met de enkele ouderdomsverzekering te volstaan, achten de voorstellers niet gewenscht. Daarbij wordt ook eene zeer belangrijke bijdrage van den Staat verlangd, welke betrekkelijk weinig verschilt van de bijdrage vereischt in het verworpen stelsel van gecombineerde verzekering. Maar de voorstellers zijn van meening, dat de Staatsbijdrage zoo gering mogelijk behoort te zijn en tevens zoo productief mogelijk behoort besteed te worden. Welnu, in dit voorstel wordt van den Staat eene bijdrage van 82 miljoen gulden verlangd, welke besteed wordt ten behoeve zoowel van de ouden van dagen als van de invaliden. Het voorstel wijkt af van de door de commissie aangenomen grondslagen op drie punten. Eerstens wordt, met behoud van den leeftijd bepaald voor het ingaan van het ouderdomspensioen, aangenomen een uitsluitingsleeftijd voor het opnemen in de verzekering, n.l. van 65 jaren, en tweedens ook in het overgangstijdperk een wachttijd van 20 jaren, waardoor reeds dadelijk eene besparing van 55 miljoen gulden op de Staatsbijdrage wordt verkregen, zooals die was berekend op de aangenomen grondslagen, n.l. van 223 miljoen gulden, daar in dit stelsel (pag. 13 van de Vierde Nota) slechts 168 miljoen gulden van den Staat worden verlangd.

Deze besparing geschiedt dus met behoud van het premiestelsel. Laat men nu ook nog het premiestelsel varen en neemt men daarvoor het stelsel van de permanente premie in de plaats, dan verkrijgt men nog eene besparing van 86 miljoen gulden of in het geheel 141 miljoen gulden, daar men dan slechts eene Staatsbijdrage van 82 miljoen gulden behoeft (pag. 16 van de Vierde Nota). Hierbij bedenke men, dat de verhooging der premie met 20 pCt. niet een overwegend bezwaar behoeft te zijn, daar in den tegen-

woordigen toestand particuliere verzekeringsmaatschappijen de netto-premiën wel met 25 pCt. verhoogen.

Deze premieverhoging werd ook verdedigd met een beroep op de solidariteit van de werklieden. Wanneer toch voor eene geheele klasse van personen eene regeling wordt opgesteld, scheen het toe, dat niet zoo angstvallig rekening behoeft te worden gehouden met de belangen van ieder individu tot die klasse behorende, maar werd de overheid gerechtigd geacht een beroep te doen op het gevoel van solidariteit. Bovendien wie kunnen in dit geval worden benadeeld door dit beroep? Alleen de nog zeer jeugdige werklieden, omdat zij mogelijk voor eene iets geringere premie dezelfde voordeelen bij eene particuliere maatschappij zich kunnen verzekeren; al de andere, en die vormen de meerderheid, kunnen dit niet en dan werd het niet te veel geverg'd geacht van het solidariteitsgevoel der jongeren, dat zij voor hunne oudere makkers eene kleinigheid meer premie betalen.

De wachttijd van 20 jaren, ook in het overgangstijdperk, ter verkrijging van ouderdomspensioen werd geen bezwaar geoordeeld, daar de nadeelen, welke hieruit kunnen ontstaan, grootendeels worden ondervangen door de verzekering tegen invaliditeit. Na het 45^e jaar begint toch de invaliditeit in steeds meer belangrijke mate zich te vertoonen en juist na dien leeftijd vertoonen zich ook de bezwaren verbonden aan een 20-jarigen wachttijd ter verkrijging van ouderdomspensioen. Dat de invaliditeit na het 45^e jaar zich meer vertoont, kan blijken uit de tabel sub III op bladzijde 16 van de Eerste Nota. Daar ter plaatse ziet men, dat de premiebedragen, welke voor elken leeftijd worden vereischt, na het 45^e jaar dalen met het oog op de mindere kans van verkrijging van ouderdomspensioen; evenwel is deze daling niet belangrijk, hetgeen natuurlijk alleen is toe te schrijven aan de vermeerdering van de kans op toekenning van invaliditeitspensioen.

Ook werd er nog met nadruk op gewezen, dat de verzekering tegen invaliditeit aan de jonge werklieden veel meer sympathie inboezemt dan de verzekering tegen den ouden dag. Om de zorgen aan den ouderdom verbonden bekreunen zij zich in den regel weinig. Een geheel ander geval is het evenwel met de verzekering tegen invaliditeit. Invaliditeit is eene zaak, welke de jonge werklieden als het ware kunnen voelen en tasten, en welke zij dagelijks onder hun eigen makkers, onverschillig van welken leeftijd, in meerdere of mindere mate zien voorkomen. Zij gevoelen, dat een ieder, onafhankelijk van zijn leeftijd, daaraan is blootgesteld en daarom hebben zij voor die verzekering wel wat over; de gevaren aan den ouden dag verbonden worden evenwel op jeugdigen leeftijd in den regel niet zoozeer beseft.

Door sommigen werd in het algemeen bezwaar gemaakt tegen het doen van voorstellen, welke de aangenomen grondslagen belangrijk wijzigen, daar dit toch alleen ten gevolge kon hebben, dat de commissie door voortdurend te geven en te nemen, misschien wel een wetsvoorstel zou kunnen opstellen, waarvoor zich eene kleine meerderheid verklaarde, maar waarmede zij toch

Bezwaren tegen elke wijziging van de aangenomen grondslagen.

eigenlijk bezwaarlijk voldaan zou kunnen zijn. Daarom werd het niet geacht op den weg der commissie te liggen de aangenomen grondslagen te wijzigen teneinde tot een naar haar inzicht financieel uitvoerbaar stelsel te geraken en werd aanbevolen de verzamelde bouwstoffen in een verslag neer te leggen, onder verklaring, dat de vraag van de financieele uitvoerbaarheid onbeantwoord is gebleven als behoorende door de Regeering te worden beslist.

Bezwaren tegen het re
voorstel.

Tegen het voorstel zelf bestonden verschillende bezwaren.

Waar met eene zeer groote meerderheid besloten was het premiestelsel aan te nemen, meenden velen, dat afdoende gronden behoorden te worden aangevoerd, waarom op die beslissing werd teruggekomen. Die gronden werden niet geacht te bestaan in de mindere kostbaarheid voor den Staat. In de eerste plaats werd toch de premie met 20 % verhoogd, hetgeen bezwaarlijk 's werkmans sympathie zou kunnen wekken, terwijl voorts de belastingschuldigen der toekomst werden belast ten bate van het heden, en wel ten bate van eene thans levende minderheid. Dit kwam niet gerechtvaardigd voor. Het beroep te dezen opzichte gedaan op het solidariteitsgevoel der werklieden werd niet-ontvankelijk geacht, daar niet aan de commissie, maar enkel aan de werklieden zelve het recht werd toegekend daarop een beroep te doen. Bovendien kwam dit beroep als het ware reeds verwerkt voor, omdat de verzekerden bij de premiebetaling volgens het premiestelsel — dus zonder de 20 % surplus — reeds voor hunne makkers betalen, daar toch geene restitutie van betaalde premiën plaats vindt b.v. in geval van overlijden vóór den leeftijd waarop het pensioen ingaat. Deze kwade kans loopen de verzekerden, maar dit wordt gerechtvaardigd door het gevoel van solidariteit, hetwelk onder hen behoort te bestaan.

Tegen de premieverhoging van 20 % werd nog aangevoerd, dat deze niet alleen komt ten laste van de werklieden, maar voor de helft ook ten laste van de patroons, hetgeen voor de kleine ondernemers lang geene onverschillige zaak werd geacht. Waar deze verhoging evenwel ten gevolge heeft eene belasting van alle toekomstige verzekerden en belastingschuldigen ten bate van de tegenwoordige belastingschuldigen, kon de rechtvaardigheid daarvan niet worden ingezien. Bovendien werd in een stelsel van verplichte verzekering een surplus op de premie niet op zijne plaats geacht, daar men dan de betrokkenen dwingt tot het lijden van een nadeel, iets wat voorkwam in strijd te zijn met de gronden, waarop een stelsel van dwang wordt verdedigd.

Van het aannemen van een uitsluitingsleeftijd van 65 jaren en een wachttijd in het overgangstijdperk voor het verkrijgen van ouderdomspensioen van 20 jaren werd het noodzakelijk gevolg geacht, dat zij, die op 55-jarigen leeftijd tot de verzekering toetreden, tengevolge van den 20-jarigen wachttijd, hoogst zeldzaam in het genot van ouderdomspensioen kunnen worden gesteld, alhoewel zij wel 10 jaren de verhoogde premie mogen betalen. Door

deze regeling zou dus eigenlijk worden te hulp gekomen enkel aan de 30—45-jarigen, alzoo aan de personen die op krachtigen leeftijd zijn, terwijl het grootste deel van de thans levende meer bejaarden, waarvoor de regeling het meest wordt gewenscht, aan hun lot worden overgelaten. Dit kwam niet gerechtvaardigd voor waar de Staat eene bijdrage aan de verzekering verleent.

Na deze overwegingen heeft de commissie de voorgestelde wijzigingen in de aangenomen grondslagen verworpen: die onder *a* en *c* met de kleinst mogelijke meerderheid (1); van die onder *b* was het aantal tegenstanders grooter (2) en het geheele voorstel werd met eene niet onaanzienlijke meerderheid (3) onaannemelijk verklaard.

Beslissingen der commissie.

Daarna is nog door een der leden het volgende voorstel betreffende de regeling van de verplichte verzekering tegen ouderdom en tegen invaliditeit aan het oordeel der commissie onderworpen:

2e voorstel.

„De pensioenen worden verleend bij invaliditeit, mits een wachttijd van 3 jaar, en op 68-jarigen leeftijd, mits een wachttijd van 23 jaar zij vervuld. Aan verzekerde vrouwen wordt bij huwelijk het volle bedrag der zegels teruggegeven. Bij overlijden van een verzekerden man, die nog geen pensioen trekt, wordt aan zijne weduwe of, bij gebreke van weduwe, aan zijne kinderen beneden 15 jaar de helft van de door hem gebruikte zegels uitgekeerd. Bij overlijden eener verzekerde weduwe, die nog geen pensioen trekt, wordt de helft der door haar gebruikte zegels uitgekeerd aan hare kinderen beneden 15 jaar. Wie ouder is dan 60 jaar wordt niet tot de verzekering toegelaten.

In den overgangstoestand wordt de wachttijd voor oudendagspensioen ingekort met dien verstande, dat ieder verzekerde oudendagspensioen erlangt op het 68ste jaar.”

Bij dit voorstel werd het volgende tarief overgelegd:

Loonklasse.	Inkomen.	Pensioens- grondslag.	Toename van Pensioen.	Minimum Pensioen.	Weekpremie.
I.	f 0—250	f 25.—	f 0,01 ²⁵	f 37,50	f 0,10
II.	- 250—400	- 30.—	- 0,01 ⁵	- 42.—	- 0,12
III.	- 400—600	- 40.—	- 0,02	- 52.—	- 0,16
IV.	- 600—800	- 50.—	- 0,02 ⁵	- 60.—	- 0,20
V.	- 800—1000	- 60.—	- 0,03	- 66.—	- 0,24

(1) Negen stemmen tegen acht; afwezig drie leden.

(2) Tien stemmen tegen zeven; afwezig drie leden.

(3) Elf stemmen tegen zes; afwezig drie leden.

Gronden waarop het 2e
voorstel werd aanbevolen.

Aan dit voorstel lagen tweeërlei eischen ten grondslag. In de eerste plaats werden lage premieën noodzakelijk geacht. Waar bij de regeling van de gecombineerde verzekering zoo dikwijls het oog op Duitschland was geslagen, werd dit te dezen opzichte ook gedaan en daarbij bevonden, dat de premie in de laagste loonklasse ongeveer $2\frac{1}{2}$ pct. van het loon bedraagt en in de overige loonklassen ongeveer $1\frac{1}{2}$ à 2 pct. van het loon. Niettegenstaande deze lage premieën wordt in de landbouwdistricten nog geklaagd over de hoogte der premiebedragen; men lette slechts op de beweging der agrarische partij en de te dezen opzichte door haar aan den Rijksdag ingediende voorstellen. Het is ook vooral in die districten (b.v. in Posen), dat men klachten verneemt over grove niet-naleving der wet, zich openbarende in het niet opplakken van de verschuldigde zegels. Waar men nu, gelijk in Nederland, feitelijk over zwakke dwangmiddelen beschikt en in hooge mate afhankelijk is van de medewerking der bevolking, werd gewaarschuwd tegen opdrijving van het premietarief. In alle tot dusver behandelde voorstellen werd vooropgesteld zeker pensioensbedrag en daarvoor zijn de premieën dan berekend. Aanbevolen werd de omgekeerde methode eens te volgen, en eerst te vragen welke premie *praktisch uitvoerbaar is*, en daaruit af te leiden welk pensioen kan worden verleend. Mocht men hierdoor geraken tot pensioenen, die men grooter zou wenschen, dan denke men aan het gewichtig argument der Duitsche Regeering, dat *weinig* beter is dan *niets*.

Uit het voorgestelde tarief zou volgen, dat werklieden, die sedert hun 16e jaar jaarlijks 50 bijdragen hebben gestort, op hun 68e jaar tot de volgende pensioenen zouden gerechtigd zijn:

Loonklasse :	Pensioensbedrag :
I	f 57,50
II	- 69,00
III	- 92,00
IV	- 115,00
V	- 138,00

Men houde voorts in het oog, dat bij de verplichte verzekering de premiebetaling het karakter draagt van *spaardwang*, en wel van dwang tot een bijzonderen *vorm* van besparing. Ook dit behoort een reden te zijn om den dwang tot een minimum te beperken.

Men late zooveel mogelijk ruimte over voor vrije besparingen. Deze vrije besparingen zijn van groot economisch nut. Door zijn geld naar de spaarbank te brengen houdt de werkman de beschikking over zijn kapitaal. Bij vrije besparingen kan hij den vorm kiezen, die hem het wenschelijkst voorkomt, b.v. aankoop van gereedschappen, vee of woning. Zelfs wanneer hij zijn inkomen besteedt aan de opvoeding zijner kinderen, werpt zulks in de toekomst soms ruimer vruchten af dan geldbesparing kan doen. In Duitschland is, voor zoover het is nagegaan in de Nota van Mr. D'AULNIS (bijlage V)

over de werking der Duitsche wet (blz. 50), niet bespeurd, dat de verplichte premiebetaling schadelijk heeft gewerkt op andere vormen van sparen, maar men sla op dit gebied de opmerkingen van de Engelsche Staatscommissie niet in den wind; zeer zeker staan toch de nadeelige gevolgen van spaardwang te vreezen, wanneer men het Duitsche premietarief verdubbelt, ja meer dan verdubbelt, gelijk in de voorstellen, in deze commissie gedaan, is geschied.

Zoekende naar een laag tarief, kwam het wenschelijk voor, dat de basis van het Nederlandsche premietarief voor de laagste loonklasse in verband sta met het hier te lande geldende muntstelsel, d. w. z. in de laagste loonklasse zij de premie één stuiver per week voor het aandeel van den werkmán, dus eene populaire rekeningseenheid. Zoo wordt voor de laagste loonklasse de premie toch nog iets hooger dan in Duitschland. Ginds bedraagt zij 14 Pfennige ($= f\ 0,08^4$); hier zou zij $f\ 0,10$ zijn.

De tweede eisch, welke aan het voorstel werd ten grondslag gelegd, bestaat in het vermenigvuldigen der kansen op eene uitkeering, al wordt daardoor ook elke uitkeering tot een geringer bedrag teruggebracht. De handelwijze in de 18e eeuw, toen men de openbare leeningen op groote schaal goot in den vorm van volksloterijen met betrekkelijk weinig prijzen en zeer vele nieten, is later terecht afgekeurd, omdat men op die wijze de lieden verlokt allen iets af te staan van hun nooddrift teneinde aan weinigen overvloed te verschaffen.

Om die reden werd gewenscht in de eerste plaats uitkeering bij wijze van pensioen te verleenen bij onvermogen om te werken. Dit onvermogen treedt in bij gebleken invaliditeit en op den ouden dag; tot vermindering van veelvuldige processen over invaliditeit behoort de leeftijd als vermoeden van invaliditeit te gelden. In de tweede plaats werd gewenscht uitkeering bij wijze van restitutie van de gestorte premiën te verleenen bij het huwelijk van de verzekerde vrouwen, en wel tot het bedrag van alle zegels. Waar toch 80 pCt. van de vrouwen in het huwelijk treden, heeft de vrouw vijfmaal minder kans om pensioentrekkend te worden dan de man, immers op de vijf vrouwen is er slechts ééne, n.l. de ongehuwd blijvende, die te dezen opzichte met den man gelijkstaat.

In de derde plaats werd gewenscht restitutie te verleenen bij het vóór-overlijden van den verzekerden echtgenoot of vader en van de verzekerde moeder-weduwe. Dit restitutiestelsel is ontleend aan § 31 van de Duitsche wet van 22 Juni 1889. Alleen in een stelsel van *vrijwillige* kanscontracten kan het billijk worden geacht, dat bij dergelijke sterfgevallen alle besparingen eenvoudig worden verbeurdverklaard ten behoeve van het pensioenfonds.

Wat betreft hetgeen is voorgesteld ten aanzien van het premietarief, den pensioensgrondslag, de pensioenstoename en het minimum pensioensbedrag, al deze cijfers bedragen de helft van die voorkomende in de tabel op bladzijde 14 van de Vierde Nota.

Hierdoor is het mogelijk de berekeningen dier Nota tot grondslag te nemen van de schatting der kosten, welke van dit tarief het gevolg zouden zijn, mits men er bij in rekening bringe, dat de cijfers met 50 pCt. worden verminderd en voorts, dat in het stelsel eenige nieuwe voorwaarden worden aangetroffen, welke eensdeels vermindering, anderdeels vermeerdering der uitgaven medebrengen.

De voorwaarden der eerste soort zijn:

1°. de leeftijdsbepaling op 68 jaar. Nu door het onderzoek te Leiden gebleken is, dat aldaar van de lieden van 65—70 jaar met geen hooger inkomen dan 450 gulden 51 pCt. der mannen en 37 pCt. der vrouwen zelfstandig in hun onderhoud voorzien, en nu ook uit de Beroepstelling in Nederland van 31 Dec. 1889 gebleken is, dat destijds 80 pCt. van hen, die behooren tot de leeftijdsklasse 66—70 jaar, zich hebben opgegeven als te zijn *werkzaam in beroep*, — nu komt het voor, dat bij pensionneering op het 65ste jaar zeer dikwijls pensioenen zouden worden verleend aan hen, die in hun arbeid nog een toereikend middel van bestaan vinden. Aangezien bij gedwongen verzekering onnoodige pensioenen zooveel mogelijk te vermijden zijn, schijnt het aanbevelingswaard den leeftijd niet lager te stellen dan 68 jaar;

2°. de bepaling, dat wie ouder is dan 60 jaar niet in de verzekering wordt opgenomen.

Daarentegen worden de uitgaven, vergeleken met die van het op bladzijde 14 der Vierde Nota uitgewerkte stelsel, vermeerderd door:

1°. de bepaling, dat de wachttijd voor ouderdomspensioen in den overgangstijd 8 jaren zal zijn (in plaats van 20); en

2°. door de restitutie van betaalde premiën aan vrouwen bij huwelijk, of aan nagelaten betrekkingen bij vooroverlijden. De onkosten dier restitutiën kunnen bij benadering worden berekend aan de hand der deskundigen der Deutsche Regeering (Denkschrift betreffend die finanzielle Entwicklung der Invaliditäts- und Altersversicherungsanstalten, Berlin, 30 Sept. 1896).

Dit alles samenvattende kwam de voorsteller tot de uitkomst, dat het stelsel zou vorderen:

1°. als Staatsbijdrage in den overgangstoestand een kapitaal van 40³/₄ miljoen gulden, en 2°. in den definitieven toestand jaarlijks eene Staatsuitgave van f 750000, te weten f 90000 voor de militieplichtigen en f 660000 wegens administratiekosten.

Bezwaren tegen het 2^e
voorstel.

Tegen dit voorstel bestond bij de groote meerderheid der commissie overwegend bezwaar. In de eerste plaats kwam het bedrag der pensioenen te gering voor. In de laagste loonklasse zou dit varieeren tusschen f 0,75 en f 1.— in de week, terwijl in de hoogste loonklasse het maximum pensioen iets meer dan f 2,50 zou bedragen, d. w. z. dat menschen, die geleefd hebben van een inkomen van ongeveer f 18.— per week, op hun ouden dag maar moeten zien hoe zij van f 2,50 's weeks rondkomen. Wel is waar is iets altijd beter dan

niets, doch men vermeende, dat deze opmerking bezwaarlijk een grondslag kan vormen voor een normaal pensioensbedrag. De vermindering van het door de commissie aangenomen pensioensbedrag tot de helft kwam dan ook om de volgende redenen ongewenscht voor: 1°. omdat het kwalijk aangaat een aangenomen minimum pensioensbedrag nog eens te halveeren; 2°. omdat als eene regeling, waaraan zooveel moeite en kosten zijn verbonden, zulke onbevredigende uitkomsten geeft, die uitslag al die kostbare moeite niet waard werd geacht; 3°. omdat het in strijd werd geoordeeld met het opleggen van de verplichting tot verzekering aan de verzekerden tengevolge van dezen dwang een pensioen te verleen, hetwelk in de meeste gevallen te gering is om in de allernoodzakelijkste behoeften te kunnen voorzien.

Waar voorts in het voorstel de pensioensbedragen voorkomende op bladzijde 14 van de Vierde Nota zijn gehalveerd, kon dit bezwaarlijk als juist worden erkend, aangezien volgens het voorstel het ouderdomspensioen eerst zou ingaan op 68-jarigen leeftijd, terwijl in de Vierde Nota daarvoor is aangenomen de leeftijd van 65 jaren.

De opmerking, dat behoort gewaakt te worden tegen opdrijving van het premiebedrag, werd beaamd, maar daaraan tevens toegevoegd, dat in het stelsel voorkomende op bladzijde 14 van de Vierde Nota een betrekkelijk gering percentage van het loon wordt verlangd tot voldoening van de premie, gelijk kan blijken uit de volgende tabel, welke aangeeft de premiebedragen, die van de werklieden zelf zouden worden gevorderd:

Aangenomen gemiddeld jaarloon.	Loonklasse.	Premiën per 50 stortin- gen van de werk- lieden.	Uitgedrukt in percenten van het loon.
250 gulden	I	5 gulden	2,00
325 „	II	6 „	1,85
500 „	III	8 „	1,6
700 „	IV	10 „	1,43
900 „	V	12 „	1,33

Ten slotte werd opgemerkt, dat waar in het voorstel zoo sterk de nadruk wordt gelegd op het zooveel mogelijk restitueeren van de gestorte premieën bijaldien een verzekerde niet gepensionneerd wordt, dit consequent toegepast moet leiden tot een stelsel van spaardwang in plaats van tot een stelsel van verzekering.

Na deze overwegingen heeft de commissie met zeer groote meerderheid (1) het voorgestelde stelsel onaannemelijk verklaard.

Beslissing der commissie.

(1) Vijftien stemmen tegen ééne; afwezig vier leden.

Regeling van de enkele ouderdomsverzekering.

Restitutiestelsel.

Beslissing der commissie.

Nadat de gecombineerde verzekering was verworpen, heeft de commissie met eene niet onaanzienlijke meerderheid (1) besloten te overwegen of het wellicht aanbeveling zoude kunnen verdienen den verzekeringsplicht, althans in den aanvang, te beperken tot de verzekering tegen ouderdom, waarom zij heeft nagegaan of eene regeling op de aangenomen grondslagen enkel van de verplichte verzekering tegen ouderdom, met een daaraan te verbinden restitutiestelsel raadzaam zoude kunnen worden geacht.

Financieele gevolgen van de enkele ouderdomsverzekering.

De financieele gevolgen van de regeling van de enkele ouderdomsverzekering zijn neergelegd in de Vierde Nota, bladzijden 1—11, terwijl op de bladzijden 11—13 nog een stelsel van gecombineerde verzekering is behandeld, ter toelichting waarvan het volgende werd opgemerkt.

Waar op de bladzijden 9 en 13 van de Vierde Nota een gelijk bedrag aan Staatsbijdrage is opgegeven, niettegenstaande op bladzijde 9 sprake is van de enkele ouderdomsverzekering en op bladzijde 13 van de gecombineerde verzekering, werd dit verklaard als volgt.

Op bladzijde 9 is uitgegaan van de onderstelling, dat iedereen van welken leeftijd ook in de verzekering wordt opgenomen tegen betaling van eene premie gelijk aan die der 16-jarigen en dat een ieder slechts een wachttijd van van vijf jaren heeft door te maken om, zoo hij alsdan den 65-jarigen leeftijd heeft overschreden, aanspraak op ouderdomspensioen te kunnen maken, zoodat b.v. alle 65-jarigen nog worden opgenomen en na 250 stortingen van eene in hun geval veel te geringe weekpremie op 70-jarigen leeftijd gerechtigd zijn tot het ontvangen van ouderdomspensioen. Dit is aangegeven op de tweede helft van bladzijde 6 der Vierde Nota.

Bij het stelsel van gecombineerde verzekering, behandeld op de bladzijden 12 en 13 van de Vierde Nota, is aangenomen een van den aanvang af onverkorte wachttijd van 20 jaren voor de ouderdomsverzekering en tevens een uitsluitingsleeftijd van 65 jaren, d. w. z. dat de personen, die bij het in werking treden van de regeling reeds 65 jaren of ouder zijn, niet in de verzekering worden opgenomen. Deze beide beperkende voorwaarden werken krachtig mede om het bedrag der gevorderde Staatsbijdrage te verminderen en op deze wijze is het te verklaren, dat de cijfers der Staatsbijdrage voorkomende op de bladzijden 9 en 13 nagenoeg overeenstemmen. Zeer zeker zou eveneens bij de enkele ouderdomsverzekering eene overeenkomstige vermindering van de Staatsbijdrage kunnen worden verkregen, bijaldien hierbij op dezelfde wijze een uitsluitingsleeftijd en een wachttijd van 20 in plaats van 5 jaren werden aangenomen.

Wil men de Staatsbijdrage van de gecombineerde verzekering en van de

(1) Elf stemmen tegen vijf; afwezig vier leden.

enkele ouderdomsverzekering vergelijken, dan behoort men naast elkander te plaatsen de uitkomsten verkregen in de Derde Nota en die medegedeeld in de bladzijden 1—10 van de Vierde Nota. Hierbij bedenke men evenwel, dat de Staatsbijdrage van 7 à 8 miljoen gulden 'sjaars, vermeld op bladzijde 5 der Derde Nota, gegrond is op het cijfer der contante waarde daarvan ad 196 miljoen gulden (bladzijde 4 der Derde Nota), terwijl daarbij niet zijn geteld de contante waarde der premien voor de militieplichtigen ad 5 miljoen en die van de administratiekosten ad 22 miljoen gulden, welke bedragen ook voor rekening van den Staat komen. Deze twee bedragen zijn echter wel opgenomen bij de berekening van de Staatsbijdrage ad 7 miljoen gulden 'sjaars voor de enkele ouderdomsverzekering; doet men ditzelfde voor de gecombineerde verzekering, dan zal daardoor de Staatsbijdrage bijna op negen miljoen gulden 'sjaars komen te staan gedurende 50 jaren. Vergelijkt men de contante waarde van de Staatsbijdrage, dan bedraagt die voor de gecombineerde verzekering 223 miljoen gulden en voor de enkele ouderdomsverzekering 174 miljoen gulden. Men verlieze bij deze vergelijking evenwel niet uit het oog, dat de deskundigen er niet voor kunnen instaan, dat de berekeningen opgesteld ten aanzien van de verzekering tegen invaliditeit in de praktijk volkomen zullen worden bewaarheid.

Bij de ouderdomsverzekering heeft men in belangrijke mate meer vasten grond onder de voeten dan bij de invaliditeitsverzekering. Dit oordeel is niet alleen dat van de deskundige leden der commissie, maar ook dat van Dr. A. J. VAN PESCH, die niet meer tot de leden der commissie behoorde, toen dit punt weder werd behandeld. Dit heeft men dan ook steeds in het oog te houden bij de beoordeeling van de waarde der verstrekte cijfers; deze waarde is toch niet absoluut, maar relatief, want het voorbehoud is er aan verbonden, dat later de opvatting van het begrip van invaliditeit blijke overeen te komen met de daarvoor in Duitschland aangenomen grondslagen. Het risico voor den Staat bij de gecombineerde verzekering en bij de enkele ouderdomsverzekering verschilt daarom belangrijk, maar het betreft een verschil, dat door een deskundige niet onder cijfers is te brengen.

Aangezien de voor- en nadeelen van de gecombineerde verzekering in tegenstelling met de enkele ouderdomsverzekering in de vorige paragrafen reeds uitvoerig zijn uiteengezet, wordt, ter vermijding van herhaling, daarop te dezer plaatse niet teruggekomen.

De commissie overwoog dan ook alleen of de invoering van verplichte verzekering enkel tegen ouderdom met het volgende daaraan te verbinden restitutiestelsel aanbeveling verdient:

Restitutiestelsel.

a. dat aan de vrouwelijke verzekerde de door haar zelve gestorte premien zonder bijberekening van renten worden gerestitueerd, indien zij, in het huwelijk getreden, ophoudt verzekeringsplichtig te zijn;

b. dat aan alle verzekerden worden gerestitueerd de door henzelfen gestorte premien zonder bijberekening van renten, indien zij, buiten de gevallen bij eene wet betreffende de verzekering tegen ongevallen voorzien,

ongeschikt worden tot het verrichten van arbeid, mits die ongeschiktheid niet het gevolg zij van hun eigen opzet;

c. dat aan de echtgenoot en de kinderen beneden den leeftijd van 16 jaren van den mannelijken verzekerde bij diens overlijden in gevallen, niet voorzien bij eene wet betreffende de verzekering tegen ongevallen, worden gerestitueerd de door hem zelven gestorte premiën zonder bijberekening van renten, met dien verstande evenwel, dat aan de echtgenoot nooit meer dan de helft en aan elk der kinderen nooit meer dan $\frac{1}{3}$ van het totaal bedrag dier premiën wordt verstrekt;

d. dat aan de kinderen beneden den leeftijd van 16 jaren van de overleden, op het oogenblik van haar overlijden niet meer gehuwde of ongehuwde vrouwelijke verzekerde op analoge wijze worden gerestitueerd de door haar zelve gestorte premiën zonder bijberekening van renten.

Door sommigen werd een restitutiestelsel in het algemeen billijk, maar bij eene regeling van de enkele ouderdomsverzekering bepaald noodzakelijk geacht. Neemt men toch aan, dat de premie een deel van het loon is, onverschillig welk aandeel daarin direct door den patroon wordt betaald, dan wordt het pensioen feitelijk eene nabetaling op het loon. Gaat men van deze grondgedachte uit, dan kwam het billijk voor bij het verleenen van restitutie ook de volle premie te restitueeren. Dit werd dan ook aanbevolen ten opzichte van de restitutie bedoeld sub *a* en *b*, daar die verleend wordt aan de verzekerden zelf; waar evenwel de verzekerden niet persoonlijk de restitutie zullen ontvangen, maar hunne nagelaten betrekkingen, dus in de gevallen sub *c* en *d*, werd het niet bepaald noodig geoordeeld de volle premie te restitueeren, maar kon wel worden volstaan met teruggave van de halve premie, d. w. z. van de door den verzekerde zelven gedane storting. Men bedenke hierbij, dat in deze gevallen de restitutie voor den verzekerde zelven niet meer noodig is en dan werd het niet onbillijk geacht, dat de nagelaten betrekkingen slechts aanspraak kunnen maken op de helft van het bedrag waarop de verzorger van het gezin voor het geheel zijne rechten kon doen gelden.

Velen deelden deze meening ten aanzien van de restitutie der volle premie in de gevallen bedoeld sub *a* en *b*. Billijk en logisch werd het toch geoordeeld bij het aannemen van een restitutiestelsel alles te restitueeren wat door en voor den verzekerde is gestort, daar dit het bedrag vormt, hetwelk den verzekerde toekomt. De storting door den patroon gedaan voor den werkman werd door dezen laatste verdiend geacht als makende indirect een deel van diens loon uit.

Sommigen wenschten, behalve de volle premiën, ook nog de gekweekte renten uit te keeren.

Hiertegen werd aangevoerd, dat het minder juist voorkomt het aandeel in de premie door den patroon betaald te beschouwen als eene storting ten behoeve van een bepaalden verzekerde, zoodat die verzekerde zijne rechten bij eventueele restitutie op dat aandeel zou kunnen doen gelden. Veeleer

werd vermeend, dat de bijdrage van den patroon verlangd wordt om de verzekering in het algemeen mogelijk te maken, zoodat die bijdrage meer behoort te worden beschouwd als te zijn voor de verzekering in het algemeen, dus voor het verzekeringsfonds, dan wel voor een bepaalden verzekerde. Deelt men deze meening, dan kan er bezwaarlijk sprake zijn van billijkheid om ook de stortingen door den patroon gedaan ter wille van pensioensvorming voor de werklieden in het algemeen, aan den verzekerde uit te keeren bijaldien deze geen pensioen ontvangt. Restitueert men de volle premie, dan werd hiervan het gevolg geacht eene niet onbelangrijke verhooging van de premie, welke nog zal toenemen wanneer ook de gekweekte renten worden uitgekeerd. Daarom kwam het billijker voor zonder premieverhoging de helft van alle stortingen te restitueeren.

Na deze overwegingen besliste de commissie, dat bijaldien een restitutiestelsel wordt aangenomen, het aanbeveling verdient de volle premien te restitueeren in de gevallen bedoeld sub *a* en *b*, in tegenstelling met het gedane voorstel, waarbij slechts sprake was van restitutie der halve premien.

Beslissing der commissie.

Deze beslissing werd met eene niet on aanzienlijke meerderheid (1) genomen ten aanzien van het geval sub *a*, maar ten opzichte van de beslissing van het geval sub *b* was de meerderheid (2) geringer.

Sommigen hadden bezwaar tegen het aannemen van een restitutiestelsel op grond, dat, als de gecombineerde verzekering niet kon worden ingevoerd en besloten mocht worden tot regeling van de enkele ouderdomsverzekering, zij deze regeling dan ook zoo zuiver mogelijk wenschten. Daarom werd in dit stelsel niet gewenscht restitutie in geval van invaliditeit en overlijden, daar hiervan groote verwarring werd gevreesd, welke mogelijk in den weg zou kunnen staan aan eene eventueele regeling van andere takken van verzekering. De ouderdomsverzekering alleen naar behooren te regelen werd reeds vrij ingewikkeld geacht, maar betreft men daarin een stelsel van restitutie in geval van invaliditeit en van overlijden, dan zou deze samenvoeging mogelijk er toe kunnen medewerken om de regeling van de verzekering tegen invaliditeit alsmede die van weduwen en weezen langer uit te stellen dan wel wenschelijk is.

Waar vele leden niet de enkele ouderdomsverzekering wenschten, juist omdat zooveel worden gedwongen premie te betalen, terwijl maar betrekkelijk weinigen den pensioensleeftijd zullen bereiken, werd door hen gevraagd: wat biedt een restitutiestelsel hiervoor in de plaats aan?

Enkel in geval van huwelijk, invaliditeit en overlijden de gestorte premien zonder renten, welke laatste eigenlijk in verhouding tot het gestorte bedrag geoordeeld werden de grootste waarde te vertegenwoordigen; men denke slechts aan de waarde van de cumulatie der renten van de stortingen der eerste jaren. Hierin werd geene bevredigende compensatie gezien. Bovendien werd gevreesd, dat aan een stelsel van restitutie bij invaliditeit enigszins,

(1) Twaalf stemmen tegen zeven; afwezig één lid.

(2) Elf stemmen tegen acht; afwezig één lid.

zij het dan ook in mindere mate, de bezwaren kleven door de tegenstanders van de invaliditeitsverzekering aan deze laatste toegeschreven.

Hiertegen werd aangevoerd, dat het geval sub *b* besproken, is, dat van ongeschikt worden tot het verrichten van arbeid. Natuurlijk wordt hiermede bedoeld eene duurzame ongeschiktheid, daar tijdelijke in den regel wel een gevolg van ziekte zal zijn en eene voorziening in geval van ziekte bezwaarlijk in aanmerking kan komen bij eene regeling van de ouderdomsverzekering. Of de ongeschiktheid tot werken gedeeltelijk of geheel aanwezig behoort te zijn om aanspraak op restitutie te kunnen maken, zal eenvoudig afhangen van de nadere definitie, welke van die ongeschiktheid zal worden gegeven. Neemt men hiervoor toch aan de definitie van § 14 van het Zweedsche ontwerp van wet van 1897 betreffende de pensioens- of lijfrenteverzekering, dan werd geen bezwaar gezien in het antwoord: geheele ongeschiktheid; deze § 14 luidt in de Nederlandsche vertaling van dit ontwerp, welke aan de commissie is aangeboden door het lid CORNEILLE L. LANDRÉ, (bijlage XV van dit verslag) als volgt: „Werkelijke ongeschiktheid tot werken zal worden geacht te bestaan bij hem, die door lichaams- of zielsziekte, verminking of lichaamsgebrek buiten staat is, door zoodanigen arbeid als met zijne krachten en bekwaamheden overeenkomt, verder in zijn onderhoud te voorzien”. Deze definitie werd geoordeeld aan minder bedenking onderhevig te zijn dan die voorkomende in § 9 van de Duitsche wet (§ 11 van dit verslag). De te geven definitie zal evenwel altijd eenigszins vaag dienen te zijn, doch vermeend werd, dat het minder verdienen dan voorheen nimmer den uitsluitenden maatstaf mocht vormen tot beoordeeling van die ongeschiktheid.

Beslissingen der commissie.

De commissie heeft na deze overwegingen met eene niet aanzienlijke meerderheid (1) zich verklaard tegen het aannemen van een restitutiestelsel in eene regeling van de verplichte verzekering tegen ouderdom alleen.

Vervolgens heeft de commissie met eene niet aanzienlijke meerderheid (2) zich verklaard tegen de invoering van de verplichte verzekering tegen ouderdom alleen.

Eindbeslissingen der commissie.

Na het nemen van deze beslissing heeft de commissie met eene niet groote meerderheid (3) zich verklaard tegen het gelijktijdig invoeren van de verplichte verzekering tegen invaliditeit en tegen ouderdom.

Desniettemin heeft de commissie met eene aanzienlijke meerderheid (4) haar reeds vroeger uitgesproken gevoelen gehandhaafd, dat in beginsel de verplichte verzekering, zoowel tegen invaliditeit als tegen ouderdom raadzaam is.

(1) Tien stemmen tegen zeven en twee blanco's; afwezig één lid.

(2) Elf stemmen tegen acht; afwezig één lid.

(3) Elf stemmen tegen zeven en één blanco; afwezig één lid.

(4) Dertien stemmen tegen zes; afwezig één lid.

Terwijl de commissie in verband met de haar verleende opdracht, waarin melding wordt gemaakt van de instelling van eene Rijkslijfrentenbank en van de regeling der verzekering tegen ongelukken, vermeent te moeten herinneren, dat deze instelling en deze regeling nog niet zijn tot stand gekomen, veroorlooft zij zich als uitkomsten van het door haar gehouden onderzoek aan Uwe Majesteit zeer eerbiedig mede te deelen :

Uitkomsten van het onderzoek.

I. dat de commissie in beginsel de verplichte verzekering zoowel tegen invaliditeit als tegen ouderdom raadzaam acht;

II. dat de commissie wegens het groote verschil van meening, hetwelk zich in haar midden heeft geopenbaard, zich moet onthouden van het aanbieden van een wetsvoorstel met memorie van toelichting.

's-GRAVENHAGE, Juli 1898.

BIJLAGEN.

- I. Openingsrede door den Voorzitter gehouden op 2 September 1895 ;
- II. Lijst van vraagpunten benevens de daarop genomen beslissingen tevens vermeldende het aantal uitgebrachte stemmen ;
- III. Rapport opgesteld door den Secretaris naar aanleiding van de gegevens verstrekt door Leden der Staatscommissie omtrent de vraagpunten I, II en III (feitelijke toestand) ;
- IV. Rapport omtrent de bestaande gelegenheden tot verzekering ;
- V. De werking der Duitsche wet van 22 Juni 1889 op de invaliditeits- en ouderdomsverzekering, de bezwaren bij de uitvoering der wet ondervonden en de middelen, welke zijn voorgesteld tot verbetering, beschreven door Mr. J. Baron D'AULNIS DE BOUROUILL ;
- VI. Nota over de werking der Duitsche wet van 22 Juni 1889 betreffende de verzekering tegen invaliditeit en ouden dag, en over de aanhangige voorstellen tot wijziging dier wet, bewerkt door Mr. H. B. GREVEN ;
- VII. Schema eener wettelijke pensioensregeling voor werklieden en daarmede gelijk te stellen personen in Nederland, opgesteld door D. W. STORK ;
- VIIa. Toelichting op het Schema bedoeld sub VII ;
- VIII. Rapport van Dr. A. J. VAN PESCH en CORNEILLE L. LANDRÉ ;
- IX. Eerste Schets van eenige bepalingen, op te nemen in een Ontwerp-Wet op de verzekering tegen invaliditeit en ouden dag, opgesteld in September 1896 door Mr. H. B. GREVEN ;
- X. Nota over het Zweedsche wetsontwerp van 1895 op de invaliditeits- en ouderdomsverzekering, benevens eenige hoofdbepalingen van dat ontwerp, door Mr. J. Baron D'AULNIS DE BOUROUILL ;
- XI. Nota over de verzekering tegen invaliditeit, door CORNEILLE L. LANDRÉ ;
- XII. Nota over verzekering tegen invaliditeit en ouden dag ;
- XIII. Tweede Nota over verzekering tegen invaliditeit en ouden dag ;
- XIV. Derde Nota over verzekering tegen invaliditeit en ouden dag ;
- XV. Vierde Nota over verzekering tegen invaliditeit en ouden dag ;
- XVI. Nederlandsche vertaling van het Zweedsche ontwerp van wet van 1897 betreffende pensioens- of lijfrenteverzekering, aangeboden door CORNEILLE L. LANDRÉ.

Dr. J. C. KLUYVER
 en
 CORNEILLE L. LANDRÉ.

I N H O U D.

	Bladzijde.
Inleiding	5
§ 1. Feitelijke toestand	9
§ 2. Oorzaken van den feitelijken toestand	10
§ 3. Verschil in den feitelijken toestand van mannen en vrouwen	12
§ 4. Bestaande gelegenheden tot verzekering	12
§ 5. Vergemakkelijking en aanmoediging van de verzekering. Staatspensionneering.	13
§ 6. Is het in beginsel raadzaam tot verzekering te verplichten?	19
§ 7. Is het in beginsel raadzaam de verplichte verzekering in den aanvang te beperken tot die tegen ouderdom of wel tot die tegen invaliditeit?	24
§ 8. Wie behooren de kosten der verplichte verzekering tegen ouderdom en invaliditeit te betalen?	33
§ 9. Wie zijn werklieden en met hen gelijk te stellen personen?	44
§ 10. Aanvangsleeftijd voor het ingaan van het ouderdomspensioen	61
§ 11. Hoe zal het begrip invaliditeit worden bepaald?	64
§ 12. Loonklassen	66
§ 13. Stelsel volgens hetwelk de bijdragen voor de verzekering worden vastgesteld.	67
§ 14. Wijze van inning der premiën.	69
§ 15. Staatsbijdrage.	71
§ 16. Wachttijd	78
§ 17. Berekening van het pensioensbedrag	82
§ 18. Organisatie.	88
§ 19. Overzicht van de door de commissie voorloopig aangenomen grondslagen en daaruit voortvloeiende gevolgen	90
§ 20. Wenschelijkheid om op de aangenomen grondslagen voort te bouwen . . .	93
§ 21. Twee voorstellen betreffende de verplichte verzekering tegen ouderdom en tegen invaliditeit	97
§ 22. Regeling van de enkele ouderdomsverzekering. Restitutiestelsel	108
Bijlagen.	115
Inhoudsopgave	117